

አማርኛ

እንደ አፍ መፍቻ ቋንቋ
የተማሪ መጽሐፍ
አራተኛ ክፍል

አዘጋጅ

ምስጋናው ነገሰ ዘለቀ
ተስፋዬ ሚደቅሳ መርጋ
ዋሲሁን ሉሴ ወርቅነህ

ገምጋሚዎች

መስፍን ደፈረሱ
ወ/መድህን ትንቢት
ግርማ ሀይሉ ፋሲል
ብዙነህ በቀለ

የጥራት ተቆጣጣሪ

ፍሬሕይወት አሰፋ ከበደ

አቀማመጥ እና ስዕል

እንጦጦ ፖሊ ቴክኒክ ኮሌጅ (TMS)

አስማምቶ ያሻሻለው

ሰሎሞን ዮሃንስ
ሰብለ ሐይሉ

ኢ.ፌ.ዴ.ሪ ትምህርት ሚኒስቴር

የኢ.ዳ.ማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት
ትምህርት ቢሮ

ምስጋና

ይህ መጽሐፍ በትምህርትና ሥልጠና ፍኖተ ካርታ ምክረ ሐሳብ መሰረት በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ትምህርት ሚኒስቴር ተዘጋጅተው የቀረቡትን የሥርዓተ ትምህርት መጽሐፍት ማዘጋጃ ሰነዶችን መነሻ በማድረግ በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ትምህርት ቢሮ ተዘጋጅቶ በሲዳማ ብሔራዊ ክልል መንግስት ትምህርት ቢሮ የማስማማት ዝግጅት የተደረገበት ሲሆን የማስማማት ዝግጅቱና የሕትመት ወጪው በሲዳማ ብሔራዊ ክልል መንግስትና በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ትምህርት ሚኒስቴር የአጠቃላይ ትምህርት ጥራት ማረጋገጫ ፕሮግራም-አ/GEQIP-E/ ተሸፍኖአል፡፡

በመሆኑም መጽሐፉን የማስማማት ዝግጅት ተደርጎበት መጠቀም እንዲቻል ለፈቀደ አዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ትምህርት ቢሮ፣ የማስማማት ዝግጅቱን በገንዘብ፣ በሰው ሃይልና በማቴሪያል፣ ልምዳቸውንና ዕውቀታቸውን በማጋራት ለረዱ፣ እንዲሁም ሌሎችም በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ለደገፉ አካላት፣ ተቋማትና ግለሰቦች ሁሉ የሲዳማ ትምህርት ቢሮ ምስጋናውን ያቀርባል፡፡

©የቅጂ መብት.

የመጽሐፉ ህጋዊ የቅጂ ባለቤት የአዲስ አበባ አስተዳደርና የሲዳማ ብሔራዊ ክልል ትምህርት ቢሮዎች ናቸው፡፡

© 2014፣ በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ድሞክራሲያዊ ሪፓብሊክ ትምህርት ሚኒስቴር፣ የቅጂ መብት ሙሉ የተከበረ ነው፡፡ ያለፈቃድ ማተም፣ ማባዛት፣ ባልተገባ መንገድ ማከማቸትና በሃርድ ኮፒም ሆነ በሶፍት ኮፒ ማሰራጨት እንዲሁም ላልተገባ ዓላማ መጠቀም በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ድሞክራሲያዊ ሪፓብሊክ፣ ፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ ቁጥር 410/2004 ቅጂ መብት እና ጥበቃ ደንብ መሰረት ያስቀጣል፡፡

የመጀመሪያ እትም 2016 ዓ.ም
ሲዳማ/ ሃዋሳ

ማውጫ

ይዘት	ገፅ
መግቢያ	
ምዕራፍ አንድ የአካባቢ ጥበቃ-----	1
ምዕራፍ ሁለት የመንገድ ደህንነት-----	13
ምዕራፍ ሶስት መረዳዳት -----	25
ምዕራፍ አራት ስርዓተ ፆታ-----	36
ምዕራፍ አምስት ጉብኝት-----	51
ምዕራፍ ስድስት ስፖርት-----	64
ምዕራፍ ሰባት ውሃ -----	78
ምዕራፍ ስምንት መደራደር -----	91
ምዕራፍ ዘጠኝ መገናኛ ብዙኃን -----	105
ምዕራፍ አስር ንግድ -----	119
የቃላት ፍቺዎች	
ዋቢ ጽሁፎች	

መግቢያ

ይህ መጽሐፍ የ4ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ ለመጀመሪያ ቋንቋነት ለሚማሩ ተማሪዎች የተዘጋጀ ነው። በዚህ መጽሐፍ የሚማሩ ተማሪዎች በቋንቋው በብቃት ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብና መፃፍ እንዲችሉ ለማድረግ ተሻሽሎ የተዘጋጀ የመጀመሪያ ቋንቋ ስርዓተ ትምህርት አካል ነው።

መጽሐፉ ሲዘጋጅ መነሻ ያደረገው ተማሪዎች ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብና መፃፍ እንዴት እንደሚማሩ ማለማመድ ላይ የተመሰረተ ነው።

ይህ መጽሐፍ የመጀመሪያ ቋንቋ ስርዓተ ትምህርት እና መርሃ ትምህርትን መሰረት አድርጎ የተዘጋጀ ሲሆን የሚከተሉትን መሰረታዊ መርሆዎች አካቷል።

- ተማሪዎች ስዕሎችን በመመልከትና ተረቶችን ወይም ታሪኮችን በማዳመጥ የማዳመጥና የመናገር ክሂላቸውን ያዳብራሉ።
- ተማሪዎች የሚነበብላቸውን ታሪክ ወይም ንባብ በሚገባ በማዳመጥ ያዳመጡትን ታሪክ ወይም ምንባብ በንግግርም ሆነ በፅሁፍ በግልፅ ቋንቋ መናገርና መፃፍ ይጠበቅባቸዋል። ይህንንም ለማድረግ ይችሉ ዘንድ በተከታታይ የመናገርና የመፃፍ ተደጋጋሚ ልምምድ ማድረግ አለባቸው።
- ተማሪዎች ባዳመጡትና ባነበቡት ፅሁፍ ውስጥ አዳዲስ ቃላት ካሉ የሚወክሏቸውን ፍቺ በመፃፍ በተገቢው የቃላት አሰዳደር ስርዓት በመጠቀም ዓረፍተነገሮችን ይማራሉ።
- ተማሪዎች በተለመዱና በአዳዲስ ቃላት የተመሰረቱ ዓረፍተነገሮችን ማንበብ ይጠበቅባቸዋል።
- ተማሪዎች አዳዲስ ቃላትን ሲያዳምጡና ሲያነቡ የአዳዲስ ቃላትን ፍቺ አብረው መማር አለባቸው። በዚህም የሚያደምጡትንና የሚያነቡትን ሃሳብ ይረዳሉ። የቃላት እውቀታቸውንም በማሳደግ በንግግርና በፅሁፍ ሃሳባቸውን በአግባቡ ይገልጻሉ።
- ተማሪዎች የተለያዩ ተረቶችን ወይም ታሪኮችንና ሌሎች ፅሁፎችን አንብበው መረዳት ይችሉ ዘንድ የአንብቦ መረዳት ተግባራትን በተደጋጋሚ በመስራት ማዳበር ይጠበቅባቸዋል።

ምክር ለወላጆች

ውድ የተማሪ ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች ልጆቻችን የቋንቋ ትምህርቱን በአግባቡ ይገነዘቡ ዘንድ የመምህራን እና የእርሶ ጥምር እገዛ ያስፈልጋል። ስለሆነም ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን ተግባራት ከግንዛቤ በማስገባት በቤትዎ ውስጥ ልጅዎን ያግዙ።

- ለልጆችዎ የተለያዩ ታሪኮችን፣ ተረቶችን. . . ይነገሯቸው/ያንበቡላቸው (እንዲያነቡ አስፈላጊውን ምቹ ሁኔታ ይፍጠሩላቸው)።
- ለልጆችዎ የነገሯቸውን/ ያንበቡላቸውን ታሪክ/ ተረት ልጆችዎ መልሰው እንዲተርኩ/ እንዲናገሩ ያበረታቷቸው።
- በተማሪ መጽሐፍ ላይ የቀረቡትን ምንባቦችንና ተግባራትን በየጊዜው እየተከታተሉ ያስሯቸው(ያስረዷቸው)።
- ልጆችዎ በራሳቸው ተነሳሽነት የተለያዩ ፅሁፎችን እንዲያዳምጡ፣ እንዲናገሩ፣ እንዲያነቡና እንዲፅፉ ያበረታቷቸው።
- ልጆችዎ መምህራቸው በቤታቸው ተዘጋጅተው በመምጣት በተግባር እንዲያሳዩ የሚሰጣቸውን ተግባራዊ ክንውን መተግበሪያ የሚሆኑ ቁሳቁሶች በማሟላት የወላጅነት ግዴታዎትን ይወጡ።

ከዚህ ምዕራፍ መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- የሚነበብላችሁን ምንባብ በማዳመጥ መልዕክቱን ትናገራላችሁ።
- የቀረበላችሁን ምንባብ በማንበብ ዋና ሃሳቡን ትለያላችሁ።
- ለቃላት አውዳዊና ፍካሬያዊ ፍቺ ትሰጣላችሁ።
- አያያዥ ቃል በመጠቀም ውስብስብ አረፍተ ነገር ትጽፋላችሁ።

ማዳመጥ

የአረንጓዴ ቦታዎች ምንነት እና ጠቀሜታ

ቅድመ ማዳመጥ

ሀ. ከላይ የቀረበው የምንባብ ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል?

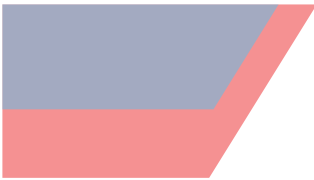
ለ. ፎቶዎቹን በማየት የተረዳችሁትን ግለጹ?

ሐ. አረንጓዴ ቦታ የምንለው ምን ዓይነት ቦታ ነው?

“የአረንጓዴ ቦታዎች ምንነትና ጠቀሜታ” በሚል ርዕስ

ባዳመጣችሁት ምንባብ መሠረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃላችሁ መልሱ::

1. የከተማ አረንጓዴ ስፍራዎች የሚባሉትን ዘርዝሩ?
2. አረንጓዴ ስፍራዎች ያላቸውን ጠቀሜታዎች ተናገሩ?
3. አረንጓዴ እጽዋት የአየር ብክለትን የሚከላከሉት እንዴት ነው?
4. ምንባቡ ለማስተላለፍ የፈለገው መልዕክት ወይም ሃሳብ ምንድን ነው?
5. በአካባቢያችሁ የምታውቋቸውን አረንጓዴ ቦታዎች ዘርዝሩ?

ቃላት

ለ. “የአረንጓዴ ቦታዎች ምንነትና ጠቀሜታ” በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት በ“ሀ” ስር ለተዘረዘሩት ቃላት ከ “ለ” ስር ተመሳሳያቸውን በመምረጥ አዛምዱ።

“ሀ”

1. የተሸፈነ
2. ረግረግ
3. ማበልጸግ
4. ማስረግ
5. አስተዋጽኦ

“ለ”

- ሀ. ድርሻ
- ለ. ማጎልበት
- ሐ. ውሃ የበዛበት ስፍራ
- መ. የተከለለ
- ሠ. ማስገባት

መጻፍ

ሐ. የሚከተሉትን ቃላት በመጠቀም ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

- 1. አፈር
- 2. ደን
- 3. አየር
- 4. ማገዝ

ቃላት

ሀ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት በምሳሌው መሰረት አውዳዊ ፍቺያቸውን ጻፉ።

ምሳሌ፣ 1. ዛሬ ጠዋት ትኩስ ሻይ ጠጣሁ። የሚያቃጥል
2. የልጁ ጉልበት ገና ትኩስ ነው። አፍላ ፣ ጠንካራ

- 1. ያሬድ ዕቁብ ጣለ።
- 2. ቡርቃ ቦርሳውን ጣለ።
- 3. ደራሮ ራሷን ጣለች።
- 4. በሁለቱ ጓደኞች ጠብ ምክንያት የክፍላችን ሰላም ደፈረሰ።
- 5. ዝናቡ ከመጠን በላይ ስለዘነበ ወንዙ ደፈረሰ።

ለ. በምሳሌው መሰረት ለሚከተሉት ቃላት ቀጥተኛ እና ፍካሬያዊ ፍቺያቸውን ጻፉ።

ምሳሌ፣	ቃል	ቀጥተኛ ፍቺ	ፍካሬያዊ ፍቺ
	ንብ	ማር የምትሰራ በራሪ ነፍሳት	ታታሪ
ተ.ቁ	ቃል	ቀጥተኛ ፍቺ	ፍካሬያዊ ፍቺ
1	አንበሳ		
2	ምላጭ		
3	እባብ		
4	ቆቅ		
5	መሰላል		
6	በግ		

መስተዋድድ

ሰዋስው

ሀ. በምሳሌው መሰረት በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ያሉትን መስተዋድዶች በመለየት ጻፉ።

ምሳሌ፣

ልጁ ገና ከቤት አልመጣም። መስተዋድዱ ከ ነው።

- 1. እናቴ ለእኔ ቦርሳ ገዛችልኝ።
- 2. ጎበዝ መሆን ስለምፈልግ በርትቴ አጠናለሁ።
- 3. አያቴ ዛሬ ወደቱላ ትሄዳለች።
- 4. ሰሚራ ብዙ ጊዜ ማጥናት እንደምትወድ ነግራኛለች።
- 5. ብሩክ ከቤቱ እስከ ትምህርት ቤት የሚሄደው ከጓደኞቹ ጋር ነው።

ቃላት

ለ.ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ።

1. ለምለም

4. መውሰድ
2. መትከል

5. የተሸፈነ
3. ጥቅም

6. ሙቀት

ሐ.ቀጥሎ በቀረበው ምሳሌ መሰረት መስተዋድዶችን በመጠቀም ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ምሳሌ፣ ለ

ሰሚራ ለ ሰላማዊት መፅሃፍ ሰጠቻት።

ወደ	እስከ	እንደ
በ	ከ	ስለ

ማንበብ

ኢዩኤል እና አሚራ

ቅድመ ማንበብ

- ሀ. ከላይ የቀረበው የምንባብ ርዕስ ስለ ምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል?
- ለ. ምስሉን በማየት የተረዳችሁትን ግለጹ?
- ሐ. የክፍላችሁን ንጽህና ለመጠበቅ ምን ታደርጋላችሁ?
- መ. በትምህርት ቤታችሁ ውስጥ ከሚገኙ ክበባት መካከል በየትኛው ክበብ ትሳተፋላችሁ?

ኢዩኤል እና አሚራ የአራተኛ ክፍል ተማሪዎች ናቸው። ሁለቱ ተማሪዎች ጓደኛዎች ሲሆኑ በትምህርት ቤታቸው ካሉት ክበቦች መካከል የአካባቢ ጥበቃ ክበብ አባላት ናቸው። ኢዩኤል እና አሚራ በዕቅዳቸው መሠረት በአካባቢ ጥበቃ ክበብ ከሌሎች ተማሪዎች ጋር በመረዳዳት በዓመት ውስጥ ብዙ ተግባራትን አከናውነዋል።

የክፍል ጽዳትን መጠበቅና የትምህርት ቤቱን ግቢ ማስዋብ ከተግባራቱ ዋና ዋናዎቹ ናቸው። ከዚህም ባሻገር ከትምህርት ቤት ውጪም በተለያዩ የአካባቢ ጽዳቶች ላይ መሳተፍ የክበቡ ዓቢይ ተግባር ነው። ኢዩኤል እና አሚራ በክበቡ ተግባራት ላይ በመሳተፍ የሥራ ድርሻቸውን ይወጣሉ። አሚራ በክበቡ ተጠሪነት፣ ኢዩኤል ደግሞ በክበቡ ፀሐፊነት ያገለግላሉ። ሁለቱም የክበቡን አባላት የማስተባበር ልዩ ተሰጥኦ አላቸው። ክበቡን የሚመሩና የሚያስተባብሩ መምህሮችም ከተማሪዎቹ ጋር በመሆን ዓመታዊ ዕቅዶችን ይነድፋሉ።

በዚህም መሰረት ዘወትር አርብ የአካባቢ ጥበቃ ክብብ አባላት የክፍል ዕዳት ተግባራትን የሚያከናውኑበት ቀን ነው። እነ አሚራ የእለቱን ትምህርት ከተማሩ በኋላ በዕቅዳቸው መሠረት የመማሪያ ክፍላቸውን ለማዕዳት ተዘጋጁ። በዚህ የዕዳት ቀን የክበቡ አባላት ብቻ ሳይሆኑ ሌሎችም የትምህርት ቤቱ ተማሪዎች በመረዳዳትና በመተሳሰብ በዕዳቱ ተግባር ላይ ይሳተፋሉ። ይህ የሃምንቱ የክፍል የዕዳት ቀን ከሌሎቹ የዕዳት ቀናት ይለያል። በሌሎቹ ቀናት ተማሪዎች በየተራ ክፍላቸውን በመጥረግና ቆሻሻዎችን በተዘጋጀላቸው ቦታ በመድፋት ያፀዳሉ።

ሀ. የነኢዩኤል እና አሚራ ክብብ ዓቢይ ተግባር ምንድን ነው?

ለ. በመቀጠል ኢዩኤል እና አሚራ ከጓደኞቻቸው ጋር በመሆን ምን የሚያከናውኑ ይመስላችኋል?

በዚህ የዕዳት ቀን ተማሪዎቹ ክፍሎቻቸውን መጥረግ ብቻ ሳይሆን የክፍሎችን ግድግዳዎች አጸዱ። መስታወቶችን ወለወሉ። ቆሻሻዎችንም በመሰብሰብ ከመምህሮቻቸው ጋር በመሆን በተገቢው መንገድ አስወገዱ። በዚህ ዓይነት ሁሉም የመማሪያ ክፍሎች መስታወቶች፣ ግድግዳዎችና ወለሎች በሚገባ ፀዱ። ወንበሮችና ጠረጴዛዎችም በደንብ እየተደረደሩ ተወለወሉ። በግድግዳዎችና በመስታወቶች ዙሪያ የነበሩ የሽረሪት ድሮችና አቧራዎች ተራገፉ።

ተማሪዎቹ በሠሯቸው ተግባራት በጣም ተደሰቱ። ርስበርስ በመረዳዳት በአጭር ጊዜ ውስጥ ብዙ ተግባራትን በማከናወናቸው ለሌሎች ክብብ አባላት አርአያነታቸውን አስመሰክሩ። ከዚያም የሃምንቱ የትምህርት ቀን ማብቂያ በመሆኑ ሰኞ ለመገናኘት የስንብት ሰላምታ ተለዋውጠው ተለያዩ።

(በትምህርት ሚኒስቴር እና በአማራ ብሄራዊ ክልላዊ መንግሥት ትምህርት ቢሮ የጋራ ትብብር፤ በ2009ዓ.ም፤ኢጋዥ መጽሀፍ ለንባብ ትምህርት፤ለንባብ ትምህርት እንዲያመች ተስማምቶ የቀረበ)።

ሀ. “ኢዩኤል እና አሚራ” በሚል ርዕስ በቀረበላችሁ ምንባብ

መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃል መልሱ::

1. ኢዩኤል እና አሚራ የስንተኛ ክፍል ተማሪዎች ናቸው?
2. ኢዩኤል እና አሚራ በትምህርት ቤታቸው የሚሳተፉበት ክብብ ምን ይባላል?
3. ተማሪዎቹ የሚያጸዷቸውን ስፍራዎች ዘርዝሩ?
4. ተማሪዎቹ በሌሎች ቀናቶች የክፍላቸውን ንጽህና እንዴት ይጠብቃሉ?
5. እናንተስ ከአሁን በኋላ በትምህርት ቤታችሁ እና በአካባቢያችሁ ምን አሰባችሁ?

መጻፍ

ለ. ኢዩኤል እና አሚራ በሚል ርዕስ የቀረበላችሁ ምንባብ ዋና መልዕክት በራሳችሁ አገላለጽ በአራት አረፍተ ነገሮች ጻፉ::

ቃላት

ሐ. ባነበባችሁት ምንባብ መሰረት ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍቺ ጻፉ::

1. አርዓያ	5. ስፍራ
2. መሰብሰብ	6. ማብቂያ
3. ማስዋብ	7. ተለዋወጡ
4. ዓቢይ	8. በተገቢው

ስዋስው

የዓረፍተ ነገር ምንነት

ዓረፍተ ነገር ማለት የተሟላ መልዕክት ማስተላለፍ የሚችል እና በስርዓት የተደረደሩ ቃላት ስብስብ ነው።

ምሳሌ፡

ሀ. የአማርኛ ጽሁፎችን በሚገባ አነባለሁ። (ይህ ዓረፍተ ነገር ነው ምክንያቱም ቃላቱ በትክክለኛው ቅደም ተከተል ተደርድረዋል፤ ሙሉ ሃሳብም ያስተላላፋሉ።)

ለ. እህቴ ጽሁፍ (ይህ ዓረፍተ ነገር አይደለም ምክንያቱም ሃሳቡ አልተሟላም።)

ሐ. የዚህ ክፍል ተማሪዎች ጎበዞች ናቸው። (ይህ ዓረፍተ ነገር ነው ምክንያቱም ቃላቱ በትክክለኛው ቅደም ተከተል ተደርድረዋል፤ ሙሉ ሃሳብም ያስተላላፋሉ።)

ሀ. የሚከተሉት ጽሁፎች ዓረፍተ ነገር መሆናቸውን ወይም ዓረፍተ ነገር አለመሆናቸውን በመለየት ጻፉ።

1. እርስ በእርስ መረዳዳት የሚያከራ ባህል ነው
2. የአድዋ ድል በዓል 125ኛ ዓመት
3. ባህላዊ አልባሳቶቻችን የማንነታችን መገለጫዎች ናቸው
4. በሃዋሳ ከተማ ውስጥ በርካታ ብሔረሰቦች በአንድነት ይኖራሉ
5. ሕጻናትን ለጉልበት ብዝበዛ መዳረግ
6. ግብር መገበር የዜግነት

የዓረፍተ ነገር ዓይነቶች

ዓረፍተ ነገሮች በውስጣቸው ከሚይዙት ሃሳብ ብዛት አኳያ በሁለት ምድብ ይከፈላሉ፤ እነሱም ነጠላ ዓረፍተ ነገር እና ውስብስብ ዓረፍተ ነገር ናቸው።

1. ነጠላ ዓረፍተ ነገር የሚባለው ዓረፍተ ነገሩ አንድ ሃሳብን ብቻ የሚያስተላልፍ ወይም በአንድ ግስ (ማሰሪያ ግስ) የተመሰረተ የዓረፍተ ነገር ዓይነት ነው።

ምሳሌ፣ ሀ. የኮሮና ቫይረስ በአለም ላይ ተሰራጨ።

ለ. ሃያት ወደትምህርት ቤት ሄደች።

ሐ. ሜሮን መፅሐፍ ገዛች።

2. ውስብስብ ዓረፍተ ነገር የሚባለው ደግሞ በዓረፍተ ነገሩ ውስጥ የማያስር ግስ ያለበት ዓረፍተ ነገር ነው።

ምሳሌ፣

ሀ. ሰውዬው እየተንገዳገደ ወደ ቤት ገባ ።

ለ መግብ እንደበላ ጠጥቶ ሄደ።

ለ. የሚከተሉትን ዓረፍተ ነገሮች ነጠላ ዓረፍተ ነገር ወይም ውስብስብ ዓረፍተ ነገር መሆናቸውን በመለየት ጻፉ።

1. ምግቡ ብዙ ዓይነት በመሆኑ ደስ ብሎናል።
2. ዘወትር አካባቢያችንን እናጸዳለን።
3. በርትታ በማጥናቷ ጥሩ ውጤት አስመዘገበች።
4. ሴላ ቦርሳዋን እንደያዘች ወደ ትምህርት ቤት ሄደች።
5. ሮቤል በጠዋት ወደ ትምህርት ቤት ሄደ።
6. ሀገሪን ከልቤ እወዳለሁ።

ሐ. መስተዋድዶችን በመጠቀም ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

ምሳሌ፣ እኔ እና ጓደኛዬ በጋራ እናጠናለን።

መ. የሚከተሉትን መስተዋድዶች በክፍት ቦታው ላይ በማስገባት ዓረፍተ ነገሩን አሟሉ።

እየ	በ	ስለ	ወደ	ከ
----	---	----	----	---

1. ዳዊት ብዙ ጊዜ _____ ሚያነብ ጥሩ ውጤት አስመዘገበ።
2. በጠዋት መነሳት _____ ፈለግሁ እንቅልፍ ይጥለኛል።
3. ዛሬ አባቴ _____ መጣ _____ መዝናኛ ቦታ ይወስደኛል።
4. መንገዱ ስለማይመች _____ መኪና አንሄድም።

አያያዥ ቃላት

አያያዥ ቃላት የምንላቸው ቃልን ከቃል፣ ሐረግን ከሐረግ፣ ዓረፍተ ነገርን ከዓረፍተ ነገር በማያያዝ አንድን ሐሳብ ከሌላ ሐሳብ ጋር በማዋሀድ የሐሳብ ፍሰቱ የተጠበቀ እንዲሆን የሚያገለግሉ ናቸው። አያያዥ ቃላት ከምንላቸው ውስጥ፡-

ስለዚህ፣ ነገር ግን፣ በመሆኑም፣ ይሁን እንጂ፣ የሆነው ሆኖ፣ ምክንያቱም፣ ስለሆነም ይጠቀሳሉ።

ምሳሌ፣

ሀ. ሃዋሳ ብዙ የሚጎበኙ ቦታዎች አሉ።

ለ. አንዱንም

ሀ. ሰናይት ዘወትር ታነባለች

ለ. ሰናይት ጥሩ ውጤት አመጣች።

ይሁን እንጂ አንዱንም አልጎበኘም።

ሰናይት ዘወትር ታነባለች በመሆኑም ጥሩ ውጤት

አመጣች።

ሀ. የሚከተሉትን አያያዥ ቃላት በመጠቀም ዓረፍተ ነገር ጻፉ።

1. ነገር ግን
2. ስለዚህ
3. ምክንያቱም
4. በመሆኑም
5. ስለሆነም

ለ. የሚከተሉትን ነጠላ ዓረፍተ ነገሮች አያያዥ ቃላትን በመጠቀም ወደ ድርብ ዓረፍተ ነገር በመቀየር ፃፉ።

1. ሔኖክ ቁርሱን በላ።
ሔኖክ የተመገበው ምግብ አልተስማማውም።
2. ማርታ ገበያ ሄደች ።
ማርታ ብርቱካን ገዛች።
3. የሒሳብ ትምህርት ይከብደኛል ።
የሒሳብ ትምህርት ከማጥናት አልቆጠብም ።
4. ሱልጣን ከክፍሏ አንደኛ ወጣች ።
ሱልጣን ተሸላሚ ሆነች ።

የምዕራፍ አንድ የክለሳ ጥያቄዎች

1. የቃላት አውዳዊ እና ፍካሬዊ ፍቺ ማለት ምን ማለት ነው?
በምሳሌ አብራሩ?
2. - ስለዚህ
- ቢሆንም
- ነገር ግን በሚሉት አያያዥ ቃላት ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።
3. - ማገዝ
- ማስረጃ
- መጠን
- ዕቅድ ለሚሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍቺያቸውን ስጡ።
4. - ማስዋብ
- መጉዳት
- ማብቂያ ለሚሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቺያቸውን ስጡ።
5. - ቋንጣ
- ዱባ ለሚሉት ቃላት ቀጥተኛ እና ፍካሬያዊ ፍቺ ስጡ።
6. ነጠላ እና ድርብ ዓረፍተ ነገሮችን ጻፉ።

አማርኛ
፬ኛ ክፍል

ምዕራፍ ሁለት የመንገድ ደህንነት

ከዚህ ምዕራፍ መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፦

- ስለ መንገድ ደህንነት መዝሙር አዳምጣችሁ ትዘምራላችሁ፤
- የሚሰጣችሁን አንቀጽ አቀላጥፋችሁ ታነባላችሁ፤
- ቃላትን ከተጨባጭ ህይወታችሁ ጋር ታዛምዳላችሁ፤
- አያያዥ ቃል በመጠቀም አረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ፡፡

ማዳመጥ

"ልጆች ተጠንቀቁ"

ቅድመ ማዳመጥ

- ሀ. ከላይ የቀረበው ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል? .
- ለ ፎቶዎቹን በማየት የተረዳችሁትን ግለጹ?
- ሐ. የመንገድ ላይ ጥንቃቄ ማለት ምን ማለት ነው?
- መ. ስለመንገድ አጠቃቀም የምታውቁትን ግለጹ?

- ሀ . “ልጆች ተጠንቀቁ” በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት መዝሙር መሠረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃላችሁ መልሱ::
1. የአስፋልት መንገድ ስንሻገር ማቋረጥ ያለብን በምን ዓይነት ቦታ ላይ ነው?
 2. አረንጓዴ መብራት ሲበራ ተራው የማን ነው?
 3. ቀይ መብራት ሲበራ ተራው የማን ነው?
 4. በመንገድ ላይ ስንጓዝ የትኛውን አቅጣጫ መከተል አለብን?

ቃላት

ለ.“ልጆች ተጠንቀቁ” በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት መዝሙር መሠረት ለሚከተሉት ቃላት አውዳዊ ፍቺ ዳፉ።

1. ልጆች
2. ሁሉንም
3. ሲሻገሩ
4. አያለሁ
5. ስሄድ

መጻፍ

ሀ.“ልጆች ተጠንቀቁ” በሚል ርዕስ ካዳመጣችሁት መዝሙር የተረዳችሁትን ሃሳብ በአራት ዓረፍተ ነገር ዳፉ።

ቃላት

ሀ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት ተመሳሳይ ፍቺ ስጡ፡

1. መንገድ ስንጓዝ የግራ ጠርዝ መያዝ ይኖርብናል።
2. በአካባቢያችን በርካታ መኪናዎች ይንቀሳቀሳታሉ።
3. በሳምንት አንድ ቀን በብስክሌት እንዛለሁ።
4. አሽከርካሪዎች ለእግረኞች ቅድሚያ መስጠት አለባቸው።
5. በአዲስ አበባ ረጃጅም ጎዳናዎች አሉ።

ለ. ለሚከተሉት ዝርዝር ሃሳቦች በምሳሌው መሰረት መልስ መሆን የሚችሉ ቃላትን ለመመስረት በተሰጠው የአቅጣጫ መጠቆሚያ መሰረት አንድ፣ አንድ ፊደላትን ወደ ጎን እና ወደታች በመልስ መስጫ በሳጥኑ ውስጥ ዳፉ።

ወደ ጎን

ቁጥር	መግለጫ
1	ለአገር እና ለወገን መልካም ተግባርን ያከናወነ ሰው፤
3	አበባ የሚቀስሙ እና በታታሪነት የሚጠቀሱ ነፍሳት
4	ከአንድ ወጥ ድንጋይ ተፈልፍሎ የተሰራ የአገራችን ጥንታዊ ሃውልት
7	ከመሬት ውስጥ የሚገኝ የእጽዋት ክፍል፤
8	ንጽህናን ለመጠበቂያነት የሚያገለግል አረፋ ያለው ጠጣር ቁስ
9	በምንተኛበት ጊዜ ለጭንቅላት መደገፊያነት የሚያገለግል፤

ወደ ታች

ቁጥር	መግለጫ
2	ግንብ የመገንባት ሙያ ያለው ሰው፤
4	የእናት ወይም የአባት እህት ፤
5	ባለስድስት አውታር ባህላዊ የሙዚቃ መሳሪያ፤
6	በአንድ በኩል የተሰራበረና የተለያዩ ነገሮች ተጨምረውበት የሚወቀጥበት የቤት ዕቃ፤
10	በሁለቱም እግሮቻችን በማስገባት እግሮቻችንን በሙሉ የሚሸፍን የልብስ ዓይነት፤

የመልስ መስጫ ሳጥን

1	2 ግ		4 አ	5	1 0 ሱ			
	3 ን					8	6 ሙ	
	በ		7					
	ኛ		9		ስ			

ማንበብ

የሾፌሩ ታሪክ

ቅድመ ማንበብ

- ሀ. ከላይ የቀረበው ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል?
- ለ. ፎቶውን በማየት የተረዳችሁትን ግለጹ?
- ሐ. የትራፊክ አደጋ በምን ምክንያት የሚደርስ ይመስላችኋል?

የ38 ዓመት ጎልማሳ ነኝ። ድፍን አስር አመታትን በታክሲ ሾፌርነት አገልግያለሁ። ተወልጄ ያደኩት በሃዋሳ ከተማ ነው። የአንደኛ እና የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቴን በአቅራቢያዬ በሚገኙ ትምህርት ቤቶች ተምራለሁ። በትምህርቴ በጣም ጎበዝ ባልባልም ከሰነፎች ተርታ የምመደብ አልነበርኩም። ለቤተሰቦቼ ብቸኛ ልጃቸው እኔ ስለሆንኩ ቤተሰቦቼ የሚያገኙትን አነስተኛ ገቢ ለመጨመርና ከእጅ ወደ አፍ የሆነ ኑሯችንን ለማሳደግ በማሰብ የመንጃ ፈቃድ አውጥቼ በታክሲ ሾፌርነት እየሰራሁ የራሴንና የቤተሰቤን ገቢ መደጎም ጀመርኩ። ስራዬ የታክሲ ሾፌር በመሆኑ በየቀኑ ከበርካታ ሰዎች ጋር የመተዋወቅ እድል ፈጠረልኝ። መጀመሪያ አካባቢ ጊዜዬን በሙሉ ተጠቅሜ ስለምሰራ ዳጎስ ያለ ገቢ ማግኘት ቻልኩ።

ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ግን ለበባለቤብ እየፈጠርኩ መጥፎ ጠባዮችን መላመድ ጀመርኩ። በተለያዩ ጊዜ ወደ ጫት ቤት በመሄድ ጫት መቃም ለመድከፍ። ቀስ በቀስ የጫት ቃሚ ንጃኞች በመያዝ ከምሳ ሰአት በኋላ ስራ ትቼ የምውለው ጫት ቤት ነበር። አስራ አንድ ሰዓት ሲሆን የሰራተኞች የስራ መውጫ ሰዓት ስለሆነ ወደስራዬ እሄዳለሁ። ምሽት ግን ወደቤት መግባት ሲገባኝ እንቅልፍ አይወስደኝም በሚል ሰብብ ወደመጠጥ ቤት እሄዳለሁ። አንድ ቤት መጠጣት እጀምርና በሞቅታ ሳላውቀው ወደተለያዩ ቤቶች እየተዟዟኩ እስክሰክር ስጠጣ አመሻለሁ።

ሀ. ባለታሪኩ በትምህርቱ ምን ዓይነት ተማሪ ነበር?

ለ. ባለታሪኩ መጠጥ በመጠጣቱ ምን የሚያጋጥመው ይመስላችኋል?

አንድ ቀን ግን እንደተለመደው ከስራ መልስ ወደመጠጥ ቤት ስገባ የልጅነት የትምህርት ቤት ጓደኛዬን ሲጠጣ አገኘሁት። ከጓደኛዬ ጋር የተገናኘነው ከረጅም ጊዜ በኋላ ስለሆነ ሞቅ ያለ ሰላምታ ከተቀያየርንና አብረን ስንጠጣ ካመሸን በኋላ ጓደኛዬን ወደቤቱ ለማድረስ ታክሲዬን አስነስቼ ከመጠን በላይ በሆነ ፍጥነት እየነዳሁ ጉዟችንን ቀጠልን። ከመጠን በላይ ጠጥተንና ሰክረን ስለነበር ፍጥነታችንን መቀነስ ሲገባን ይበልጥ እየጨመርን፤ በአነዳዴ እየሳቅን እና ሙዚቃ ከፍ አርገን እያዳመጥን ስንሄድ ድንገት ከቆመ ገልባጭ መኪና ጋር ተላተምን።

ከወር በኋላ ራሴን በሃዋሳ ሪፈራል ሆስፒታል ቀዶ ጥገና ክፍል ውስጥ አገኘሁት። እንደነቃሁ የጓደኛዬ ህይወት ላይመለስ እስከ ወዲያኛው ማሸለቡን ነገሩኝ። እኔም የቀኝ የሰውነት ክፍሌን ማንቀሳቀስ አቅቶኝ የአልጋ ቁራኛ ለመሆን ተገደድኩ።

ጠጥቼ በማሽከርከሬ እና የትራፊክ ሕጎችን ባለማክበሬ ለወላጆቼ ተጨማሪ ሽክም ሆንኩ። በየቀኑ እንደእኔ የትራፊክ ደንብን ባለማክበርና ጠጥቶ በማሽከርከር የሚጠፋውን የሰው ህይወት፣ የአካል ጉዳት እና የንብረት ውድመት ሳስብ አሽከርካሪዎች በመጠንቀቅ ጉዳት ከመድረሱ በፊት ከእኔ ተማሩ እላለሁ።

ሀ. “የሾፌሩ ታሪክ” በሚል ርዕስ በቀረበው ምንባብ መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃል መልስ ስጡ።

1. ባለታሪኩ ስንት ዓመቱ ነው?
2. ባለታሪኩ የምን ሾፌር ነበር?
3. አደጋው በደረሰበት ወቅት የሾፌሩ ጓደኛ የተቀመጠው በየት አቅጣጫ ነበር? ለምን?
4. የባለታሪኩ የኑሮ ደረጃ በምን ዓይነት ሁኔታ ቀጠለ?
5. በምንባቡ መሰረት ሾፌሩ የመኪና አደጋ የደረሰበት ለምን ይመስላችኋል?

ቃላት

ሀ. በምንባቡ መሰረት በ” ሀ” ረድፍ ለተዘረዘሩት ቃላት ተመሳሳያቸውን ከ”ለ” ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ፡፡

“ሀ”

1. መደጎም
2. ሰበባ ሰበብ
3. በድንገት
4. ተላተምን
5. ተርታ

“ ለ”

- ሀ. ሳይታሰብ
ለ. መርዳት
ሐ. ምድብ
መ. ምክንያት
ሠ. ተጋጨን

ለ. ቀጥሎ ከምንባቡ ለወጡ ቃላት ተቃራኒ ፍቺያቸውን ጻፉ፡፡

1. አሳዛኝ	3. ዝቅተኛ	5. መጥፎ
2. መቀነስ	4. ጎበዝ	6. ገቢ

መናገር

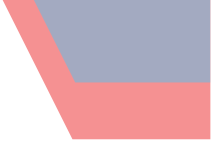
ሀ. መምህራችሁ በሚሰጧችሁ የመወያያ ርዕስ መሰረት በመወያየት ለክፍል ጓደኞቻችሁ የውይይታችሁን ሃሳብ አካፍሉ፡፡

አቀላጥፎ ማንበብ

አንበሳ

አንበሳ በድመት ዘር ውስጥ ካሉት እንስሳት ግርማ ሞገስ ያለው፣ ኃይለኛና አስፈሪ ከሩቅ ሲመለከቱት ደስ የሚል አውሬ ነው፡፡ ቁመቱ እስከ አንድ ሜትር ርዝመቱ (ጅራቱን ሳይጨምር) ሁለት ሜትር ይደርሳል፤ ክብደቱ እስከ 236 ኪሎ ይመዝናል፡፡ ሆዱ ላይ ትንሽ ነጣ ከማለቱ በቀር ጸጉሩ ወርቅማ ቢጫ ነው፡፡ ሲያረጅ ጎፈሩ ይጠቁራል፡፡ ጅራቱ ረጅም ጭራው አጭርና ጥቁር ነው፡፡ ሴቷ አንበሳ ከወንዱ አነስ ብላ ዘለግ ያለች ነች፤ ጎፈር የላትም፡፡ የአንበሳ የእርግዝና ወቅት አራት ወር ሲሆን በአንድ ጊዜ ከ2 እስከ 4 ደቦሎችን ትወልዳለች፡፡ አንበሳ እስከ 25 አመት እድሜ ይኖራል፡፡

(ለማ ጉያ፣1995፣ ያላስተማሪ የሥዕል ትምህርት መማሪያ ፣ ገጽ 84፣ ለንባብ ትምህርት እንዲያመች ተደርጎ የቀረበ)፡፡

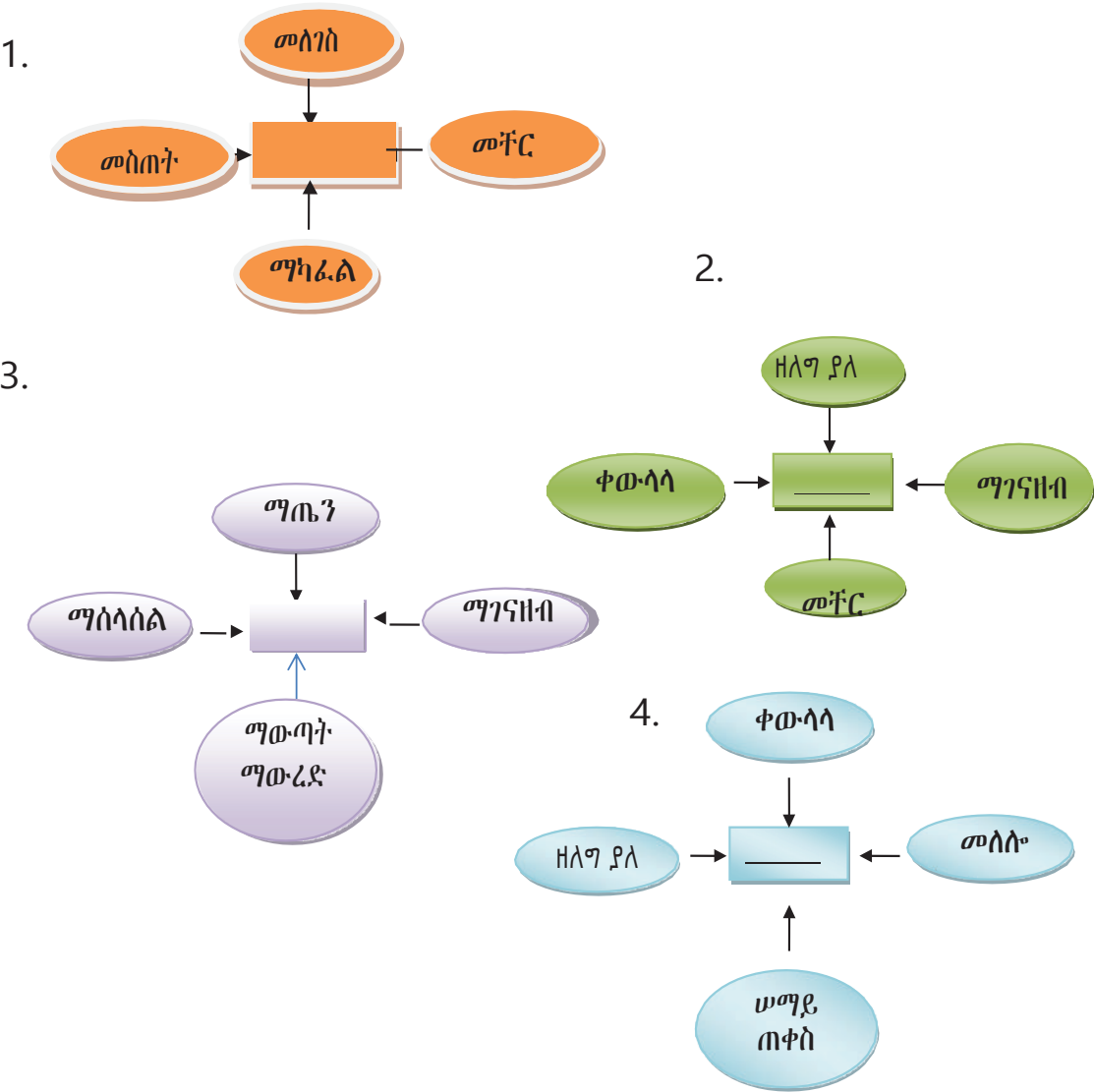

ቃላት

ሀ. በየሳጥኑ ዙሪያ ላሉት ቃላት ተመሳሳይ የሚሆነውን ቃል ከዚህ በታች በሰንጠረዥ ከተሰጡት አማራጮች ውስጥ በመምረጥ ሳጥኑን አሟሉ፡፡

የተሰጡ አማራጭ ቃላት

ማጽዳት	ረጅም	ደግነት	ማሰብ
------	-----	------	-----

ሰዋስው

ሀ. ከዚህ በታች በተዘረዘሩት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ በመግባት ሃሳቦችን ሊያሟሉ የሚችሉ አያያዥ ቃላትን ምረጡ።

1. ሴቶችም _____ ወንዶች እኩል የሆነ መብት አላቸው።

ሀ. ሲሆንም ለ. ነገር ግን ሐ. ሆኑ መ. ስለዚህ

2. ህንፃው ተሰርቶ ከተጠናቀቀ ቆይቷል፤ _____ እስከ አሁን አገልግሎት መስጠት አልጀመረም።

ሀ. ነገርግን ለ. ወይም ሐ. ደግሞ መ. ሆነ

3. አስፈላጊውን ዝግጅት አድርጌአለሁ _____ ፈተናውን በድል አጠናቅቃለሁ።

ሀ. ነገር ግን ለ. ወይም ሐ. ሆኑ መ. ስለዚህ

4. በሚቀጥለው ሳምንት _____ አስራ አምስት ቀን ወደ ላሊበላ መሄዴ አይቀርም።

ሀ.ሲሆንም ለ. ወይም ሐ. ደግሞ መ. ደግሞ

5. ማስረሻ የእግር ኳስ ተጫዋች ሲሆን ፋጡማ _____ ሯጭ ናት።

ሀ. ደግሞ ለ. ስለዚህ ሐ. ወይም መ. ነገር ግን

ለ. የሚከተሉትን ቃላት በባዶ ቦታዎች ውስጥ በማስገባት ዓረፍተ ነገሮቹን አሟሉ።

ጨዋታ	ማስተማር	ማታ	መንገዶችን
መማር	እንዳይሰደዱ	አጠገብ	ክብር

1. ዘወትር _____ ትምህርቴን አጠናለሁ።

2. ትምህርታችንን በትጋት _____ አለብን።

3. ልጆች የሚጫወቱት በርካታ _____ አለ።

4. የዱር እንስሳት _____ አካባቢያችንን መንከባከብ አለብን።

5. የኮሮና ቫይረስ መተላለፊያ _____ በማወቅ ጥንቃቄ እናድርግ።

6. የምናውቀውን ለማያወቁት _____ እንችላለን።

7. ለወላጆቻችን ተገቢውን _____ መስጠት አለብን።

መጻፍ

ሀ. ከሚከተለው ጽሁፍ ውስጥ ድርብ ዓረፍተ ነገሮችን ብቻ በመለየት ጻፉ።

ሀዋሳ የሲዳማ ክልል ዋና ከተማ ናት። በከተማዋ ስለ መንገድ ደህንነት በተመለከተ በተለያዩ መንገድ ትምህርት ይሰጣል፤ ይሁን እንጂ፤ በርካታ የትራፊክ አደጋዎች ያጋጥማሉ። ለትራፊክ አደጋ እንደመንስኤ ከሚጠቀሱት ውስጥ አንዱ የመንገድ ህጎችን አለማወቅ ነው። አሽከርካሪዎችና እግረኞች በሙሉ የመንገድ አጠቃቀም ህጎችን ማወቅ አለባቸው። ምክንያቱም የመንገድ ደህንነት ግንዛቤ ለመፍጠር ባለድርሻ አካላት ሁሉን አቀፍ ጥረት እያደረጉ ይገኛሉ፤ ቢሆንም ህብረተሰቡ የግንዛቤ ለውጥ አላመጣም።

ለ. በምሳሌው መሰረት የተዘበራረቁትን ቃላት ቅደም ተከተል በማስተካከል የተሟላ ሃሳብ የሚያስተላልፍ ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ምሳሌ፣ ንጽህና / የክፍላችን / እንጠብቃለን / እኛ

- እኛ የክፍላችን ንጽህና እንጠብቃለን።

1. እኔ / ነኝ / ክፍል / ተማሪ / የአራተኛ
 2. ባህላችንን / የማክበር / እንግዳ / ልናዳብር / ይገባል
 3. ጳጉሜ / ነው / የአመቱ / ወር / የመጨረሻ
 4. ምቹ / መንገዱ / አይደለም / ለመኪና
 5. ረጅሙ / በአለማችን / ወንዝ / ነው / አባይ
-

ሐ. በምሳሌው መሰረት የሚከተሉትን አያያዦች በመጠቀም በእያንዳንዳቸው ሶስት ሶስት ድርብ ዓረፍተ ነገሮችን ጻፉ።

እና	ወይም
----	-----

ምሳሌ፣

1. አራፒር እና ሃና ዘወትር ያጠናሉ፤ በመሆኑም ጥሩ ውጤት ማስመዝገባቸው አይቀርም።
2. ነገ ወይም ከነገ ወዲያ የሩጫ ውድድር አለብን፤ ስለዚህ የስፖርት ልብሶቻችንን ማምጣት አለብን።

የምዕራፍ ሁለት የክለሳ ጥያቄዎች

1. የቃላት ተመሳሳይ እና ተቃራኒ ፍቺ ማለት ምን ማለት ነው?
በምሳሌ አብራሩ?
2. አያያዦችን በመጠቀም ድርብ ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።
3. አያያዥቃላትን በመጠቀም ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።
4. የንባብ ችሎታችሁን ለማዳበር መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የቀረበላችሁን ምንባብ ተለማመዱ፤ ለክፍል ጓደኞቻችሁም ተራ በተራ አንብቡ።

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- ያዳመጣችሁትን ምንባብ መልዕክት ትናገራላችሁ፤
- በክፍል ደረጃችሁ ያነበባችሁትን ጽሁፍ ዋና ሃሳብ ትለያላችሁ፤
- ቅጥያዎችን ተጠቅማችሁ ዓረፍተ ነገር ትጽፋላችሁ፤
- አያያዥ ቃላትን ተጠቅማችሁ ነጠላ እና ውስብስብ ዓረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ።

ማዳመጥ

እህትማማቾቹ

ቅድመ ማዳመጥ

- ሀ. ከላይ የቀረበው ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል? .
- ለ ምስሉን በመመልከት የተረዳችሁትን ግለጹ?
- ሐ. መረዳዳት ከየት ይጀምራል?

ሀ. “እህትማማቾቹ” በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሠረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃላችሁ መልሱ፡፡

1. ቤተልሄም ፍቅርን የምትበልጣት በስንት ዓመት ነው?
2. ቤተልሔም ፍቅርን “አንቺ እኮ እስትንፋሴ ነሽ” ስትል ምን ለማለት ፈልጋል?
3. ፍቅር ወደበሩ የሮጠችው ለምንድን ነው?
4. እናንተ በቤት ውስጥ በአቅማችሁ ምን ምን ስራዎችን ትሰራላችሁ?

ቃላት

ሀ. “እህትማማቾቹ” በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት በ “ሀ” ረድፍ ስር ለተዘረዘሩት ቃላት ተቃራኒያቸውን ከ “ለ” ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

“ሀ”

1. መብለጥ
2. አንድነት
3. ፍቅር
4. ጸድቶ
5. ማስተዋል

“ለ”

- ሀ.ልዩነት
ለ. ቆሽሾ
ሐ. መዘንጋት
መ. ማነስ
ሠ. ጥላቻ

ለ. “እህትማማቾቹ” በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት በዓረፍተ ነገሮቹ ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት ተመሳሳያቸውን ጻፉ።

ምሳሌ፡

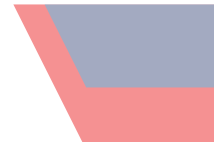
ቤቱን በተቻለኝ አቅም በዚህ መልኩ አዘጋጀሁት። = አስተካክልኩት

1. ፍቅር ቤቱን ወልውላ ሶፋውን እና ጠረጴዛዎችን አስተካክለችው።
2. ወዲያውኑ የግቢያቸውን በር ለመክፈት ወደበሩ ተፈተለከች።
3. ቤተልሄም በታናሽ እህቷ በመገረም “አንቺ እኮ እስትንፋሴ ነሽ” አለቻት።
4. ሴሳ የራሷን የቤት ስራ ከጨረሰች በኋላ ፍቅርን ታስጠናታለች።
5. ቤቱን ለማስተካከል እየተቻኮለች ወደ ሳሎን ገባች።

መጻፍ

ሀ. “እህትማማቾቹ” በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት የሚከተሉት አገላለጾች ምን ማለት እንደሆኑ አብራሩ።

1. ተሰናብተው ወጡ
2. ማዕድ ቤት
3. ልዩ ውበት አጎናፀፈችው
4. እንደመስከረም ሰማይ

ተቃራኒ ፍቺ = ሐዘን

ለ. በባህላችን ሐዘን ሲያጋጥም ነጠላ ተዘቅዝቆ ይለበሳል።

ማንበብ

የመረዳዳት ጥግ

ቅድመ ማንበብ

ሀ. የመረዳዳት ጥግ የሚለው የንባቡ ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል?

ለ. ከላይ የምትመለከቱት ፎቶግራፍ የማን ነው?

ሐ. መረዳዳት ማለት ምን ማለት ነው?

መ. እናንተ ሰውን ረድታችሁ ታውቃላችሁ? ምን በማድረግ?

ክብርት ዶክተር አበበች ጎበና በቀድሞው ሸዋ ክፍለ ሃገር በሰላሌ አውራጃ ልዩ ስሙ ሸበል ተብሎ በሚጠራው አካባቢ ተወለዱ። ወይዘሮ አበበች የአብራሃቸው ክፋይ የሆነ አንድም ልጅ የላቸውም። ወይዘሮ አበበች አጠር ያሉ የቀይ ዳማ ሲሆኑ ደግነት፣ መንፈሳዊነት፣ ርህራሄነትና አዛኝነት ከፊታቸው ላይ ይነበባል። በተለይ ትህትናቸው ከልብ ነው።

የወይዘሮ አበበችን የህይወት አቅጣጫ የለወጠው የወሎ ጉዟቸው ነበር። መስከረም 14 ቀን 1972 ዓ.ም ግሸን ማርያምን ሊያነግሱ ወደ ወሎ ጉዞ ያደርጋሉ። መንፈሳዊ ፍላጎታቸውን ለማሟላት ወደ ግሸን የተጓዙት ወይዘሮ አበበች ወሎ ተከስቶ በነበረው ድርቅ ምክንያት ባዩትና ባስተዋሉት ነገር መንፈሳቸው ተነክቶ የሙት እናቷን ጡት እየጠባች ያገኟትን ህፃን ይዘው ወደ አዲስ አበባ ተመለሱ።

ሀ. ክብርት ዶክተር አበበች ጎበና የት ተወለዱ?

ለ. ከዚህ በኋላ ምን የሚያደርጉ ይመስላችኋል?

ከዚህ በኋላ ከትዳራቸውና ከዘመዶቻቸው ይልቅ ዘመድ አልባና ምንም ደጋፊ የሌላቸውን ልጆች መረጡ። ለመጀመሪያ ጊዜ 21 ህፃናትን ይዘው መኖር ሲጀምሩ፤ የ21 ህፃናትን ጉርሮ ለመድፈን፤ አልባሳትን ለማሟላት በመጀመሪያ የነበሯቸውን ልዩ ልዩ ወርቅ እና ጌጣ ጌጦች ሸጡ። በገንዘቡ እህል ሽምተው እንጀራና ዳቦ እየጋገሩ፤ ቆሎ እየቆሉ መሸጡን ተያያዙት። በሚገኘው ትርፍም ልጆቻቸውን መመገብና ማልበስ ቻሉ።

በጥቂት ህፃናት የተጀመረው ሰብዓዊ ተግባር በአሁኑ ወቅት በከፍተኛ ደረጃ አድጎ በብዙ ማህበረሰባዊ እድገትና ልማት ውስጥ ተስፋፍቶ ማህበረሰቡን ለለውጥና ለእድገት በማንቀሳቀስ ላይ ይገኛል። የድርጅቱ መጠሪያ በአሁኑ ጊዜ አበበች ጎበና የህፃናት እንክብካቤና ልማት ማህበር በመባል ይታወቃል።

ወይዘሮ አበበች ጎበና ለሃገርና ለወገን ላበረከቱት የላቀ አስተዋፅኦ የጅማ ዩኒቨርሲቲ የክብር ዶክተሬት ዲግሪ ሰጥቷቸዋል። ድርጅታቸው ለሰብዓዊ ድጋፍና እንክብካቤ ላደረገው አስተዋጽኦ በየጊዜው ከተለያዩ አለማቀፍና አገር አቀፍ ድርጅቶች በርካታ ዋንጫዎችንና የምስክር ወረቀቶችን አግኝተዋል። ክብርት ዶክተር አበበች ጎበና በ85 ዓመታቸው ሰኔ 27 ቀን 2013 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት እስከተለዩበት ቀን ድረስ ድርጅቱን በዋና ስራ አስኪያጅነት ሲመሩ ነበር።

ምንጭ፡ ሺበሺ ለማ (2007ዓ.ም)፤ አርአያዎች፤ የ12ኛ ክፍል አማርኛ የተማሪው መጽሀፍ ለክፍል ደረጃው እንዲያመች ተደርጎ ተሻሽሎ የቀረበ

መ. በዩኒቨርሲቲው ውስጥ ገብተው ስላስተማሩ

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት “የመረዳዳት ጥግ” በሚል ርዕስ የቀረበውን ምንባብ ተራ በተራ ድምጻችሁን ከፍ በማድረግ አንብቡ።

ቃላት

ሀ. በምንባቡ መሰረት በ “ሀ” ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይቸውን ከ“ለ” ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

“ሀ”

1. አቅጣጫ
2. ሽምተው
3. ወቅት
4. የላቀ
5. የለወጠው

“ለ”

- ሀ. ገዝተው
- ለ. ጊዜ
- ሐ. የቀየረው
- መ. መስመር
- ሠ. ከፍ ያለ

መጻፍ

ሀ. “የመረዳዳት ጥግ” ከሚለው ምንባብ ውስጥ ያገኛችሁትን ሃሳብ በአራት ዓረፍተ ነገሮች ጻፉ።

ለ. በትምህርት ቤታችሁ ውስጥ የሚገኘው የበጎ አድራጎት ክብብ የሚያከናውነውን ተግባር በተመለከተ መረጃዎችን በመሰብሰብ ለክፍል ጓደኞቻችሁ በጽሁፍ አቅርቡ።

ስዋሰው

ሀ. በሚከተሉት ቃላት ውስጥ ያሉትን የመነሻ ቅጥያዎች ለይታችሁ ዓፉ። ምሳሌ፣ እንደመጣ እንደ-

1. ስለተከለ	6. ከሰጠ
2. የሚፈጥር	7. እንደዕጽዋት
3. እየፈጠረ	8. ስለቤተሰብ
4. በፍጥነት	9. ቢቀር
5. ሊሄድ	10. አስመለሰ

ለ. የሚከተሉት ቃላት ውስጥ ያሉትን የመድረሻ ቅጥያዎች ለይታችሁ ያሩ።
ምሳሌ፡ ልጁ -ኩ

1. ተማሪዎች	6. ክፍላችን
2. ልብስህ	7. ድመቶች
3. በሬዎች	8. እርሳስሽ
4. መምህሮች	9. ቤቱ
5. መጽሀፌ	10. ስራችሁ

ሐ. የሚከተሉትን ባለቅጥያ ቃላት በምሳሌው መሰረት በመነጣጠል ጻፉ።

	ባለቅጥያ ቃላት	የመነሻ ቅጥያ	ዋና ቃል	የመድረሻ ቅጥያ
1	ስለ ልብሶች	ስለ-	ልብስ	-አች
2	ከተወች			
3	በደብተሩ			
4	የአገራችን			
5	እንደሰጠን			
6	አልመሰለም			

መ.የሚከተሉትን ባለቅጥያ ቃላት በመጠቀም ነጠላ ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ምሳሌ፡ የባህላችን

ምግባችን የባህላችን መገለጫ ነው።

1. በወንዞቻችን
2. እንደመምህራችን
3. ስለተጫወትሽ
4. የአገሬ
5. ከመጽሀፍህ

ሠ.በሚከተለው አንቀጽ ውስጥ ያሉትን አያያዥ ቃላት ለዩ፤ በመቀጠል የአያችኋቸውን አያያዥ ቃላት በመጠቀም ድርብ ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ሜላት በትምህርቷ ጥሩ ውጤት ታስመዘግባለች። ምክንያቱም ከመምህራኖቿ የሚሰጣትን ገለጻ በሚገባ ትክታተላለች የክፍል እና የቤት ስራዋን በመስራት ታጠናለች። በባህሪዋም የተመሰከረላት ጨዋ ተማሪ ናት። ስለሆነም በሰዎች ዘንድ የተወደደች ናት። መምህራኖቿ “ጥሩ ስነ ምግባር ያስከብራል፤ ነገር ግን የባህርይ ችግር ያለበት ተማሪ በሰዎች ዘንድ አይወደድም” የሚሏትን ምክር ለጓደኞቿ ትነግራቸዋለች። ስለዚህ ሁላችንም በስነ ምግባር መታነፅ አለብን።

የምዕራፍ ሶስት የክለሳ ጥያቄዎች

ሀ. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ እና ተቃራኒ ፍቺ ስጡ።

በመቀጠልም በፍቺያቸው ነጠላ ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

1. ሰበሰበ

2. ራቀ

3. ፍቅር

2. ቅጥያ ማለት ምን ማለት ነው?

3. የመነሻ ቅጥያ ማለት ምን ማለት ነው?

4. የመድረሻ ቅጥያ ማለት ምን ማለት ነው?

5. የሚከተሉትን ባለቅጥያ ቃላት በመነጣጠል ጻፉ።

	ባለቅጥያ ቃላት	የመነሻ ቅጥያ	ዋና ቃል	የመድረሻ ቅጥያ
1	ስለህዝባችን			
2	እንደችሎታሽ			
3	በመጽሀፉ			
4	ከቀረሽ			

6. አያያዥ ቃትን በመጠቀም ውስብስብ ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

7. በቤታችሁ ውስጥ ቤተሰቦቻችሁን በስራ በማገዝ ያከናወናችሁትን ተግባራት ለክፍል ጓደኞቻችሁ በጽሁፍ አቅርቡ።

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- ርዕሱን በመመልከትና በማዳመጥ ሃሳባችሁን ታካፍላላችሁ፤
- ካነበባችሁት ጽሁፍ ውስጥ ዝርዝር መረጃውን ትጽፋላችሁ፤
- ስለአንቀጽ ምንነት ታብራራላችሁ፤
- የውሰት ቃላትን ጥቅም ትዘረዝራላችሁ፤
- ግስ ተጠቅማችሁ አረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ፡፡

ማዳመጥ

የስራ ክፍፍል

ቅድመ ማዳመጥ

- ሀ. የስራ ክፍፍል ሲባል ምን ማለት ይመስላችኋል?
- ለ. ስዕሉን በመመልከት የተረዳችሁትን ግለጹ?
- ሐ. በቤታችሁ በአብዛኛው የቤት ውስጥ ስራ የሚሰራው ማን ነው? ለምን?

ሀ. “የስራ ክፍፍል” በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃላችሁ መልሱ::

1. የእህትየዋ የትምህርት ውጤት ከጊዜ ወደጊዜ እየቀነሰ የመጣው ለምንድን ነው?
2. እህትየዋ በክበቡ ስለምትሳተፍ በርካታ ቁምነገሮችን ተምራለች ሲል ምን ማለቱ ነው?
3. እህትየዋ የተቆጨችው በምን ምክንያት ነው?
4. አባትየው የስራ ክፍፍልን በተመለከተ ምን ዓይነት አመለካከት ያላቸው ይመስላችኋል?

ቃላት

ሀ. “የስራ ክፍፍል” በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት በ “ሀ” ረድፍ ለተዘረዘሩት ቃላት ተመሳሳይቸውን ከ “ለ” ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

“ሀ”

1. አካባቢ
2. መማር
3. ተረዷት
4. መቆጫት
5. አስተሳሰብ

“ለ”

- ሀ. ማወቅ
- ለ. መጻጸት
- ሐ. አመለካከት
- መ. ሠፈር
- ሠ. መተባበር
- ረ. ተገነዘቧት

ለ. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቺያቸውን ስጡ።

1. የበለጠ	3. ለቀቀ	5. በቡድን
2. በቅርብ	4. ርህራሄ	

መጻፍ

ሀ. ከዚህ በታች በተሰጧችሁ ቃላት ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

1. መቀነስ	3. አባላት	5. ጫና
2. ክብብ	4. ሥራ	

ለ. በቤታችሁ በጾታ እኩልነት ላይ የተመሰረተ የስራ ክፍፍልን የሚያሳይ ጽሁፍ በአራት ዓረፍተ ነገር በመጻፍ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አቅርቡ።

ቃላት

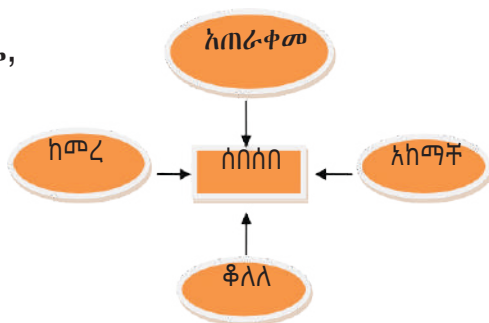
ሀ. አማርኛ ቋንቋ ከአገር ውስጥም ሆነ ከውጪ ቋንቋዎች በመዋስ እየተጠቀመባቸው ያሉ ቃላትን ከመጻህፍት እና ሰዎችን በመጠየቅ ከሰበሰባችሁ በኋላ ማስታወሻ በማዘጋጀት በክፍል ውስጥ አቅርቡ።

ሀ. በየሳጥኑ መሃል ላሉ ቃላት ከዚህ በታች በሰንጠረዥ ከተሰጡት አማራጮች ውስጥ ተመሳሳይ የሚሆኑትን አራት ቃላት በመምረጥ በእያንዳንዱ ሳጥን ዙሪያ አሟሉ።

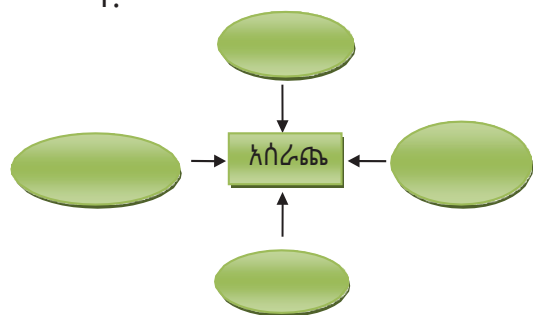
የተሰጡ አማራጭ ተመሳሳይ ቃላት

ፊሽታ	መድከም	ከመረ	በተነ	ፈጸመ	አስተላለፈ	ቆለለ	መኳተን	ፈንጠዝያ	አዳረሰ
አከናወነ	አጠራቀመ	አስፋፋ	ሃሴት	መልፋት	አጠናቀቀ	ፍስሃ	አከማቸ	መትጋት	አዘጋጀ

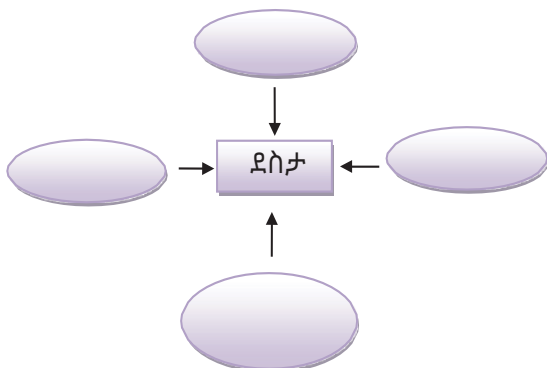
ምሳሌ,

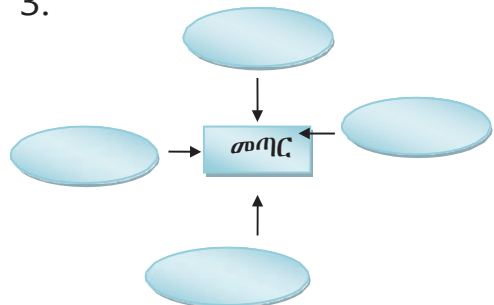
1.

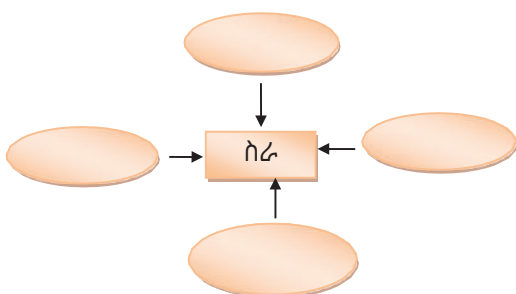
2.

3.

4.

ንባብ

የፆታ እኩልነት

ቅድመ ማንበብ

ሀ. የፆታ እኩልነት ማለት ምን ማለት ነው?

ለ. ስዕሉን በመመልከት ምንባቡ ስለምን የሚያወራ ይመስላችኋል?

ሐ. በቤታችሁ ውስጥ ምን ምን አይነት ስራ ትሰራላችሁ?

መ. በስራቸው ታዋቂ የሆኑ ሴቶችን ታውቃላችሁ? ምን ምን ተግባራትን ፈፀመው የታወቁ ናቸው?

የአንድ ቤተሰብ አባላት የሆኑ አባት፣ እናት እና ሁለት ልጆች በጠዋት ተነስተው ወደስራ እና ወደትምህርት ቤት ለመሄድ ዝግጅት እያደረጉ ሳለ እናት ወይዘሮ ኤልሳ መጣራት ጀመሩ።

ወይዘሮ ኤልሳ፤ ሰላም ! . . . ሰላም ! . . . ኸረ

ሰላም! ሰላም፤ አቤት እማዬ ምን ሆነሽ ነው?

ወይዘሮ ኤልሳ፤ እኔ ወተቱን እያፈላሁ እና እንዳይገነፍልብኝ እየጠበቅሁ ስለሆነ አንቺ የተጣደውን ድስት እንድታማስይልኝ ነው።

ሰላም፤ እማዬ፤ የደንብ ልብሴን አልለበስኩም፤ ደብተራንም አላዘጋጀሁም።

ወይዘሮ ኤልሳ፡- ወንድምሽን ጥሪውና ንገሪው ፣ ደብተርሽን አስተካክሎ በቦርሳሽ ውስጥ ያስገባልሽ።

ሰላም፡- እንዴ! እማዬ ኤርምያስ እንዴት አድርጎ የኔን ደብተር ያስተካክልልኛል? ሁሉንም ደብተሮች እኮ ይገፍ አልሄድም፤ በክፍለ ጊዜ መሰረት ዛሬ ምን እንደምንማር እሱ አያውቅም።

ወይዘሮ ኤልሳ፤ ያም ሆነ ይህ ያዘዝኩሽን ስራ ስሪ፤ ለማዘጋጀቱ እንደሆነ ትደርሻበታለሽ።

አቶ ነብዩ፤ በጠዋት ተነስታችሁ ብትዘገጃጁ ጥሩ ነበር። ይኸው እኛ ተነስተን ከተቀመጥን እንኳን ስንት ጊዜያችን።

ወይዘሮ ኤልሳ፤ ወይ ጉድ አንተና ኤርምያስ ምን ስራ ትሰራላችሁ፤ በጠዋት ተነስታችሁ የግል ንፅህናችሁን ከጠበቃችሁ በኋላ ልብሳችሁን ለብሳችሁ፤ ቁርስ መብላት ነው።

ሀ. በቤተሰቡ ውስጥ ስራ እየሰሩ ያሉት እነማን ናቸው?

ለ. ከዚህ በኋላ ምን የሚያደርጉ ይመስላችኋል?

ኤርምያስ፤ እማዬ እኔ እኮ እንደ ሰላም ስራ ላግዝሽ እችል ነበር፤
 አባዬና አንቺ ግን ይኸ የሴት ስራ ነው፤ አንተ ማዕድ ቤት
 ለማዕድ ቤት ምን ያስኬድሃል እያላችሁ ትገስጹኛላችሁ።

ወይዘሮ ኤልሳ፤ አዎ ልጄ ጥፋቱ የኔና የአባትህ ነው። አባትህ በፆታ
 እኩልነት ለማመን ይቸገራል። እኔም ብሆን የተለያዩ ሁኔታዎችን
 ከጎረቤትም ሆነ ከመገናኛ ብዙሃን ባዳምጥም አስተዳደጌ ከፍተኛ
 ተፅእኖ አሳድሮብኛል።

አቶ ነብዩ፤ እኔ የውጭውን ስራ ስለራ እውላለሁ፤ አንቺ ደግሞ በቤት
 ውስጥ ያለውን ስራ ሰርተሽ ብትጠብቁኝ ምን ችግር አለው?... ሌላው
 ኤርምያስ ከትምህርት ቤት እንደተመለሰክ የጥናት ሰዓትህን ጠብቀህ
 እንድታጠና።

ኤርምያስ፤ አባዬ! . . . ሁልጊዜ እኔን ብቻ አጥና የምትለኝ ለምንድን ነው?
 ሰላምም ማጥናት አለባት።

ሰላም፤ አዎ እኔን አንድም ቀን አጥኒ ብለኸኝ አታውቅም።

አቶ ነብዩ፤ ልጆቼ የተናገራችሁት ነገር ውስጤን በጣም አስደንግጦታል።
 ሁለታችሁንም የምንወዳችሁ ልጆቻችን ናችሁ። ሰላም የማዕድቤት ስራ
 እንድትሰሩ አንተ ደግሞ እንድታጠና አድልቼ አይደለም። እናታችሁ
 ከአንተ ይልቅ ሰላም ስራ እንድታግዛት ስለምትፈልግ ነው።

ወይዘሮ ኤልሳ፤ እኔ ሰላም እንድታግዝኝ ስለምፈልግ አይደለም፤
 ሁልጊዜ የምጠራት በለመድኩትና ባደግሁበት ልማድ ውስጥ ስላለሁ ብቻ ነው
 እንጂ እኔም ሆንኩ ሰላም የማዕድቤት ስራ ብቻ እንድንሰራ የሚያስገድዱ
 ሁኔታዎች የሉም። ሁላችንም ተጋግዘን መስራት ይገባናል። ሰላምም እንደ
 ወንድሟ ትምህርቷን በሚገባ እንድትከታተል እድል ልንሰጣት ይገባል።

ኤርምያስ፤ ከዚህ በፊት ያለፈው አልፏል፤ ለወደፊቱ ምን እናድርግ?

በሚለው ብንወያይ ጠቃሚ ይመስለኛል።

ሰላም፤ አዎ ከዚህ በኋላ አባዬ እና ወንድሜ ወጥ መስራት፤ ቡና ማፍላት፤

ግቢ ማፅዳት፤ አልጋ ማንጠፍና ቤት ማዘጋጀት መልመድ መቻል

አለባችሁ፡ እኔ ወንድሜን አለማምደዋለሁ፤ እማዬ ደግሞ አባዬን

አለማምጂው። ከዚህ በኋላ ዕቅድ አውጥተን ስራችንን እንስራ።

ቤተሰቡ በሙሉ በሰላም ሃሳብ በመስማማት በቤት ውስጥ የስራ ክፍፍል

ዕቅድ በማውጣት እና በዕቅዳቸው መሰረት በመስራት በቤታቸው ውጤታማ

የሆነ የስርዓተ ጾታ አመለካከት እንዲኖር ማድረግ ቻሉ።

ሀ. “የጾታ እኩልነት” በሚል ርዕስ በቀረበው ጭውውት መሰረት

የሚከተሉትን ጥያቄዎች በጽሁፍ መልሱ።

1. ወይዘሮ ኤልሳ ሰላምን የጠሯት ለምንድን ነው?
 2. የእነ አቶ ነብዩ ቤተሰብ ከአጉል ልማድ እንዴት መላቀቅ ቻለ?
 3. የሰላም ቤተሰቦች በሰላም ላይ ያሳደሩት አሉታዊ ተፅዕኖ ምን ነበር?
 4. ቤተሰቡ እየተወያየ የነበረው በየትኛው ጊዜ ነው?
 5. ጎረቤቶቻቸው ስለ ስርዓተ ጾታ ያላቸው አመለካከት ምን ይመስላል?
-

መጻፍ

ሀ. “የጾታ እኩልነት” በሚል ርዕስ በቀረበው ጭውውት መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በጽሁፍ መልስ፡፡

1. ስራን ተከፋፍሎ መስራት ያለው ጠቀሜታ ምንድን ነው?
2. ስርዓተ ጾታ ማለት ምን ማለት ነው?
3. የጭውውቱ ዋና መልዕክት ምንድን ነው?

ቃላት

ሀ. “የጾታ እኩልነት” በሚል ርዕስ በቀረበው ጭውውት መሰረት ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍቺያቸውን ጻፉ፡፡

ምሳሌ፣ ገነፈለ = ፈለለ

1. መርሀ ግብር	5. መወያየት
2. መገለጽ	6. አመለካከት
3. መቸገር	7. ማገዝ
4. ተጽዕኖ	8. ማለማመድ

መናገር

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ እና የመከራከሪያ ርዕስ መሰረት አስፈላጊውን መረጃ በመሰብሰብ እንዲሁም ዳኛ በመምረጥ ክርክር አቅርቡ።

የክርክር ርዕስ

በቤት ውስጥ የወንዶች እና የሴቶች ሚና ምን መሆን አለበት?

መጻፍ

ሀ. የሚከተሉትን የተዘበራረቁ ዓረፍተ ነገሮች ቅደም ተከተል በማስተካከል አንቀጽ ጻፉ።

1. የታሸው ዳማከሴ ትንሽ እንዲቆይ አደረጉ።
2. የሴፍ ቆሻሻ ሸተተው።
3. ዳማከሴ ቆርጠው በመዳፋቸው አሹ።
4. እናቱ በጣም ተጨነቁ።
5. እራሱን አመመው።
6. የእራሱ ምታቱም ቀነሰለት።
7. በግማሽ ማንኪያ አድርገው አጠጡት።

ለ. የሚከተለውን የቀለሞች ፍንጭ እንደአቀማመጣቸው በመከተል ከታች ባለው ሳጥን ውስጥ ያሉትን ቃላት በቅደም ተከተላቸው በማገጣጠም አንቀጽ ጻፉ።

የቀለሞች ፍንጭ

1ኛ	2ኛ	3ኛ	4ኛ	5ኛ	6ኛ	7ኛ
----	----	----	----	----	----	----

መነሻ ቀለም፤ ቢጫ

ማጠናቀቂያ ቀለም፤ ብርቱካናማ

ማንሳት ይቻላል።	አባባል	የሚለውን	ናት።”	ልጅ
ሴቶች	የማገናዘብ	ችሎታቸውም	ብልህ	“ሴት
አላቸው።	ለአገር	ዘንድ	ከፍተኛ	ለዚህም
ጥበብም	በማህበረሰቡ	ባለውለታዎች	ይታወቃል።	ነው።
ብልሃትና	ጥንካሬያቸውም	አስተሳሰባቸውም	ናቸው።	ከችኩልነት
ነው።	ብሩህ	ይመርጣሉ።	መረጋጋት	ይልቅ

ሰዎስው

ሀ. በምሳሌው መሰረት በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ያሉትን ግሶች ለይታችሁ ጻፉ።

ምሳሌ፣ እስማኤል አንደኛ ስለወጣ ተደሰተ። ተደሰተ

1. በርናባስ ወደትምህርት ቤት ሄደ።
2. ናሆም በጥሩ ስነ ምግባር ታነፀ።
3. የትምህርት ቤታችን ርዕሰ መምህር ለተማሪዎች ምክር ሰጡ።
4. ሂክማ ባሳየችው ጥሩ ባህሪ ተሸለመች።
5. በአገራችን ለባህላዊ ሕክምና የሚያገለግሉ በርካታ እጽዋቶች ይገኛሉ።
6. የገዳ ስርዓት አንዱ የዲሞክራሲ መገለጫ ነው።
7. ኢትዮጵያ በርካታ ቅርሶችን በዩኔስኮ አስመዝግባለች።
8. የተጣሉ ሰዎችን ለማስታረቅ ሽምግልና ተቀመጡ።
9. ሴቶች በከፍተኛ የአመራርነት ደረጃ ላይ አገለገሉ።
10. የህዳሴው ግድብ ሁለተኛ ዙር የውሃ ሙሴት ተጠናቀቀ።

ለ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ስም የሆኑትን ቃላት ለይታችሁ ጻፉ።

1. ትልቅ ዳቦ በላሁ።
 2. መፅሃፍ ተገዛልኝ።
 3. አልማዝ ጎበዝ ናት።
 4. ጥቁር ጫማ አለኝ።
 5. አዲስ አበባ ታምራለች።
-

ሐ. በሚከተለው አንቀጽ ውስጥ የሚገኙትን ግሶች ብቻ በመለየት ጻፉ።

ታላቁ የኢትዮጵያ ህዳሴ ግድብ ግንባታ የመሰረት ድንጋይ የተጣለው መጋቢት 24/ 2003 ዓ.ም ነው። ግድቡ በቤኒሻንጉል ጉሙዝ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ልዩ ስሙ ጉባ በተባለ ወረዳ ይገኛል። ግድቡ በኢትዮጵያውያን ዕውቀት፣ ገንዘብ እና ጉልበት የሚሰራ ሲሆን ሲጠናቀቅም 6,450 ሜጋ ዋት የኤሌክትሪክ ኃይል ያመነጫል። ይህም ኃይል የኢትዮጵያውያንን ሁለንተናዊ ችግሮች ይፈታል። በመሆኑም ለእኛ ለኢትዮጵያውያን ትልቅ ኩራትና የጀግንነታችን መገለጫ የሆነ የዚህ ትውልድ አሻራ ነው። በመሆኑም ግድቡን ለማጠናቀቅ እኛ ኢትዮጵያውያን በአንድነት ልንረባረብ ይገባል።

መ. በምሳሌ መሰረት የተሰጣችሁን ግሶች ወደ ስም ቀይራችሁ ፃፉ።

ተ.ቁ	ግስ	ስም
ምሳሌ	ዘነበ	ዝናብ
1	ዘፈነ	
2	ተማረ	
3	ቀለደ	
4	ሰራ	
5	ጨፈረ	

ሠ. በሚከተለው ምሳሌ መሰረት በተሰጡት ግሶች ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ምሳሌ፣ ሰራ - ምንተስኖት የቤት ስራውን በወቅቱ ሰራ።

1. መነዘረ
2. ተናገረ
3. መጣ
4. ጨመረ
5. ገመገመ
6. ወደደ

የምዕራፍ አራት የክለሳ ጥያቄዎች

1 ለሚከተሉት ጥያቄዎች እንደ አጠያየቃቸው አጭር መልስ ስጡ።

ሀ. የውሰት ቃላትን በመጠቀም ዓረፍተነገር መስርቱ

ለ. ስም ማለት ምን ማለት ነው?

ሐ. አከናወነ፣ አለ፣ ናቸው እና ተሰበረ በሚሉ ግሶች ዓረፍተ ነገር መስርቱ?

መ. የዕለት ውሎአችሁን የተመለከተ አንድ አንቀጽ ጻፉ።

2. የሚከተሉት ቃላት ስም ወይም ግስ መሆናቸውን ለዩ።

ጠየቀ ቡና መዘዘ አፈላች በር በሳ ዕውቀት
ትምህርት ቤት ማረከ ሰላም መብራት ጠቀለለ አጥር ደባለቀ

3. የሚከተሉትን ግሶች ወደ ስም ቀይራችሁ ጻፉ።

አመነ ገነባ ሳለ ተደሰተ ለመነ አደገ ቻለ

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- ስለጉብኝት መዳረሻዎች ያዳመጣችሁትን በቃላችሁ ዘገባ ታቀርባላችሁ።
- ምንባብ አንብባችሁ የተረዳችሁትን ትገልጻላችሁ።
- የአንቀጽ ባህርያትን ትለያላችሁ።
- አዳዲስ ቃላትን በመጠቀም አረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ።
- ገላጮችን በመጠቀም አረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ።

ማዳመጥ

የሃዋሳ ከተማ አመሰራረት

ቅድመ ማዳመጥ

- ሀ. የምንባቡ ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል?
- ለ. ስለ ሃዋሳ ከተማ አጀማመር ምን ታውቃላችሁ?

ሀ. “የሃዋሳ ከተማ አጀማመር” በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ፅሁፍ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃላችሁ መልሱ።

1. የሃዋሳ ከተማ ከተጀመረ ስንት ዓመት ሆነ?
2. ለሃዋሳ ከተማ መጀመር መሰረታዊ ምክንያት የሆነው ምንድነው?
3. የሃዋሳ ከተማን ምስረታ በማፋጠን ሂደት ሚና የነበራቸውን ጉዳዮች ዘርዝሩ።
4. ስለ ሃዋሳ ከተማ የሰፈር ስሞች የተገነዘባችሁትን ተናገሩ።

ቃላት

ሀ. «የሃዋሳ ከተማ አጀማመር» በሚል ርዕስ ባደመጣችሁት ፅሁፍ መሰረት የሚከተሉትን ቃላት አውዳዊ ፍቺ ተናገሩ።

1. ማረፊያ	4. ማቀላጠፍ
2. ሰፈረ	5. ግጦሽ
3. መስህብ	

ለ. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ።

1. በርካታ	3. ከስር	5. ወርደው
2. ሰፊ	4. የተለየ	6. ጨለማ

ሐ. በምሳሌው መሰረት በዓረፍተ ነገሮቹ ውስጥ የተሰመረባቸው ቃላት የያዙት ሃሳብ ትርጉም የሚሰጠው በማጥበቅ ወይም በማላላት ሲነበብ መሆኑን ለዩ

ምሳሌ፣ አለኝ

የአማርኛ መጽሐፍ አለኝ። ጠብቆ

እመጣለሁ አለኝ። ላልቶ

- በዓለም ላይ ረጅሙ ወንዝ የኢትዮጵያ አባይ ወንዝ ነው።
የሰው ልጅ በባህርዩ አባይ መሆን የለበትም።
- በተናገረኝ መጥፎ ነገር ሳር ከምውል መከርከት።
የመናፈሻ ቦታው ሳር ለብሏል።
- ለሰዎች ሁሉ አዛኝ መሆን ያስፈልጋል።
እናቴ አዛኝ ያልሰራሁት ስራ የለም።
- ሽምሱ የተማረውን በሙሉ አጠና።
አጠና ለቤት መስሪያነት ያገለግላል።
- ከስፖርት ዓይነቶች ውስጥ አንዱ ውሃ ዋና ነው።
ማስረሻ የትምህርት ቤታችን ዋና ርዕሰ መምህርት ናት።
- አዲስ አበባ ውስጥ ሰባ ደረጃ የሚባል ቦታ አለ።
በሬው በሚገባ ስለተቀለበ ሰባ።

መጻፍ

ሀ. በምሳሌው መሰረት የሚከተሉት ቃላት በማጥበቅ እና በማላላት ስናነባቸው የሚሰጡትን የተለያዩ ትርጉም የሚያሳይ ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

- 1. የተበላሽ ቲማቲም በሽታ ይታወቃል (“በሽታ” የሚለው ቃል በዚህ ዓረፍተ ነገር ውስጥ የምናነበው በማላላት ነው)። በዚህ ዓረፍተ ነገር መሰረት ትርጉሙ የሚፈጥረው መጥፎ ጠረን የሚል ይሆናል።
- 2. ኤች. አይ. ቪ. ኤድስ ሰዎችን የሚያጠቃ በሽታ ነው (“በሽታ” የሚለው ቃል በዚህ ዓረፍተ ነገር ውስጥ የምናነበው በማጥበቅ ነው)። በዚህ ዓረፍተ ነገር መሰረት ትርጉሙ ሕመም የሚል ይሆናል።

- 1. ቀናት
- 2. አያት
- 3. ለጋ
- 4. ያነባል
- 5. ጥልቅ

ለ. ከዚህ በታች በተሰጣችሁ ቃላት ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

1. ታነጸ	2. ስልጣኔ	3. ታሪካዊ	4. ድንቅ
5. አጌጠ	6. የተለየ	7. ተሳታፊ	8. ውበት

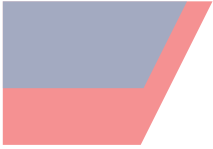
ሐ. “የሀዋሳ ከተማ አጀማመር” በሚል ርዕስ ያዳመጣችሁትን ዕሁፍ ሃሳብ በአራት ዓረፍተ ነገሮች ጻፉ።

ማንበብ

ቅድመ ማንበብ

1. ከላይ የቀረበው የምንባብ ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሱ ይመስላችኋል?
2. ርዕሱን በማየት የተረዳችሁትን ግለጹ፡፡
3. ባህላዊ የዳኝነት ስርአት ማለት ምን ማለት ነው?

የሲዳማ ባህላዊ የዳኝነት ስርአት

የሲዳማ ብሄር የራሱ የሆነ ባህላዊ የዳኝነት ስርአት ያለው ህዝብ ነው። የብሄሩ አባላት ከሀገር በቀል እውቀቶቻቸው አንዱ በሆነው በዚሁ ባህላዊ የዳኝነት ስር ለዘመናት ኖረዋል። የብሄሩ የዳኝነት ስርአቱም ሶንጎ ወይም ሸንጎ ይባላል።

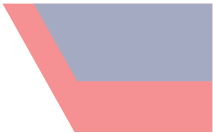
ሶንጎ፣ በብሄሩ ግለሰብ አባላትም ሆነ በጎሳዎች መካከል የሚነሱ ግጭቶችና ውስብስብ ጉዳዮች ጭምር የሚዳኙበትና የሚፈቱበት የዳኝነት ስርአት ነው። ሶንጎ፣ ለህዝቡ የስልጣን ምንጭ ከመሆኑ በላይ የህብረተሰባዊነት መግለጫ ነው። በተጨማሪም ሶንጎ፣ የብሄሩን ማንኛውንም ማህበራዊ፣ ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ባህላዊ ጉዳዮችን የማየት፣ የማወያየት እንዲሁም የጋራ ውሳኔ የማስተላለፍ ያልተገደበ ስልጣን ያለው ነው።

የሲዳማ ብሄር የዳኝነት ስርአት ግጭቶችን በዘላቂነት ለመፍታትና መፍትሄ ለመስጠት ያለው ፋይዳ ከፍተኛ በመሆኑ ውጤታማ የግጭት አፈታት ስልት ነው ተብሎ ይታመናል። ከማህበረሰቡ አባላት የእለት ተእለት ኑሮ ጋር የተቆራኙ ጉዳዮች በሶንጎው የስልጣን ክልል ውስጥ በመሆናቸው ማንኛውም የማህበረሰቡ አባል ሶንጎን ቸል ሊል አይችልም። አልፎ ተርፎም የብሄረሰቡ አባላት ዘመናዊ መንግስት ስርአት ከመምጣቱ በፊት ለዘመናት የተረጋጋና ሰላማዊ ኑሮን እንዲመራ አስችሎታል። ከዚህ የተነሳ፣ የሲዳማ ባህላዊ የዳኝነት ስርአት በማህበረሰቡ ሁለተኛው ኑሮ ላይ ቀላል የማይባል ተጽእኖ ሲያሳድር ኖሯል።

ሀ. የሲዳማ ባህላዊ የዳኝነት ስርዓት ምንድነው?

ለ. የሲዳማ ባህላዊ ዳኝነት ስርዓት ማህበራዊ ፋይዳው ምንድነው?

የሶንጎ ስርአት፣ «ማንም ሰው ከማህበረሰቡ እይታ ውጪ አይሆንም» ከሚል እሳቤ ይመነጫል። በተጨማሪም የሀላፊን (የእውነት) ማእከላዊነት በነባር እምነት የሚያስጠብቅ በመሆኑ ጥፋተኞችን በተሻለ መልኩ ለይቶ ተገቢውን ቅጣት ለመስጠት ያስችላል። በዚህም አካሄድ የጥፋተኞች የማምለጫ ቀዳዳ እጅግ ጠባብ

ከመሆኑም በላይ ንጹህ ሰው አላግባብ ወይም ያለጥፋቱ እንዳይፈረድበት ይከላከላል።

የሲዳማ ነባር የዳኝነት መዋቅር እኩልነትን ማእከል ያደረገና በግለሰቦች ያልተገደበ ስልጣን የማይሰጥ ተቋም ነው። ይህ ማለት በባህላዊ የዳኝነት ስርአት ሶንጎን መሰረት ያደረገ በመሆኑ ለግለሰቦች የበላይነትና ቦታ የለውም። ይሁን እንጂ፣ በየጎሳው ደረጃ ሶንጎዎችን ከመምራት ጀምሮ የተለያዩ ሀላፊነቶች አሉት።

የሶንጎ ስርአት አካሄድ ዲሞክራሲያዊና ሁሉም ታዳሚ ስርአቱን ጠብቆ አስተያየት የመስጠትን መብት የሚያጎናጽፍ ነው። የአፈኒ (ሰማችሁ?) ስርአት የሶንጎ አካሄድ ቁልፍ ሆኖ ያገለግላል። በሶንጎ አካሄድ ውስጥ አፈኒ የሚያገለግለው ሁሉም ታዳሚዎች በሚነሳው በእያንዳንዱ ጉዳይ ላይ ሙሉ ግንዛቤ መያዛቸውን ለማረጋገጥና በጉዳዩ ላይ ተገቢ አስተያየትና ምላሽ አለኝ ለሚለው ታዳሚ የመናገር እድል ለመስጠት ነው። ነገር ግን፣ በግጭት አወጋገድ ውይይት ወቅት ሀላፊን (ሀቅን) መሰረት በማድረግ ጉዳዩ የሚመለከታቸው ወገኖች ሁሉ እንዲገልጹ በማድረግ ጭማሪዎች (ሽማግሌዎች) እውነትን በመመርመር ብቃት ጥፋተኛውን በመለየት፣ ተጎጂውንም በመካስ ግጭትን ለዘለቂታው የመፍታት አካሄድ ይከተላል። የግጭት አፈታትና የእርቅ ስርአቱ ግጭትን ከስር ከመሰረቱ ከመፍታት፣ ቂምን ከማጥፋትና ዘላቂ ሰላምን ከማስፈን አንጻር ትልቅ አስተዋጽኦ በማድረግ በታሪካዊነቱና በቅርስነቱ በጎሳውም ሆነ በብሄሩ ዘንድ ልዩ ስፍራ ሆኗል።

ምንጭ፣ ታደሰ ሃይሉ ሌሎች (አዘ.)፣ የባህል ተምሳሌት ከተማ ፣ገፅ 48-50 □ □ □ □ □ □ □

መናገር

ቀጥሎ የቀረቡት ዓረፍተ ነገሮች የያዙት ሃሳብ “የሲዳማ ባህላዊ የዳኝነት ስርአት” በሚለው ምንባብ መሰረት ትክክል ከሆነ “እውነት” ስህተት ከሆነ ደግሞ “ሐሰት” በማለት ከመለሳችሁ በኋላ ምክንያታችሁን ማስረጃ በማቅረብ አብራሩ።

1. የሲዳማ ባህላዊ የዳኝነት ስርዓት ማህበራዊ ገፅታ አለው።
2. የሲዳማ ባህላዊ የዳኝነት ስርዓት በህዝቡ ኑሮ ላይ ተፅዕኖ የለውም።
3. ባህላዊ የዳኝነት ስርዓቱ ዲሞክራሲያዊ መሆኑ የሚታወቀው ሽማግሌዎችን በማሳተፉ ነው።

ቃላት

በምንባቡ መሰረት በ«ሀ» ረድፍ ለተዘረዘሩት ቃላት ተመሳሳይቸውን ከ«ለ» ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ፡፡

ሀ

- ጎሳ
- የተቆራኘ
- ፋይዳ
- በዘላቂነት
- ሁለንተናዊ

ለ

- በዘላቂነት
- ዘር/ ወገን
- ሁለመና
- የተሳሰረ
- ጠቀሜታ

መጻፍ

«የሲዳማ ባህላዊ የዳኝነት ስርአት » በሚል ርእስ በቀረበላችሁ ምንባብ መሰረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በጽሁፍ መልስ ሰጡ፡፡

- በሲዳማ ባህል ሰዎች ሲጋጩ የሚዳኙበት ስርአት ምን ይባላል?
- በሶንጎ የዳኝነት ስርአት ውስጥ ምን ምን ጉዳዮች ይታያሉ?
- በዳኝነቱ ስርአት ውስጥ « አፊኒ » የሚባለው ለምንድነው?
- በሲዳማ የዳኝነት ስርአት ውስጥ የጭሜሳዎች/ የሽማግሌዎች ሚና ምንድነው?
- የዳኝነት ስርአቱ ለብሄረሰቡ አባላት ያለው ፋይዳ ምንድነው?

ለ. ቀጥሎ ከምንባቡ ለወጡ ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ፡፡

- ባህላዊ
- ታዳሚ
- ተረጋጋ
- መካስ
- በላይነት

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የሚከተለውን ለአቀላጥፎ ማንበብ የተዘጋጀ አንቀጽ አንብቡ።

ሃዋሳ

ሃዋሳ እጅግ ውብ እና ዕዱ እየሆነች ያለች ከተማ ናት። ከጥቂት ዓመታት ወዲህ በየመንገዱ ግራና ቀኝ የተተከሉ እጽዋት እና የፈኩ አበባዎች፣ እየተገነቡ ያሉ ህንፃዎች፣ ልዩ የሆነ ውበት አጎናፅፈዋታል። ሃይቁና በዙሪያው ያሉ ውብ ስፍራዎች ለተመለከታቸው ልብን በሃሴት እንዲሞላ ያደርጋሉ። እነዚህንና መሳሉ ልዩ ልዩ መዝናኛዎችን በውስጧ አቅፋ ስለያዘች በየቀኑ የሚጎበኛትን አያሌ ሕዝብ “ሃዋሳ የፍቅር ከተማ!” እንዲሉ ያደርጋሉ። በከተማዋ በሚገኘው የታቦር ተራራ ላይ ሆኖ በምሽት ቁልቁል ለሚመለከታትም በከዋክብት ያሸበረቀች ሰማይ መስላ በብርሃን ደምቃ ትታያለች።

መጻፍ

ምሳሌ፡ 1. የደንብ ልብሱን ቀየረ።

2. ምንተስኖት 10:00 ሰዓት ሲሆን ከትምህርት ቤት ተመለሰ።

3. በመጨረሻም ከእህቱ ጋር የግቢያቸውን አትክልት ውሃ አጠጣ።

4. የተሰጡትን የቤት ስራዎች ሰርቶ ጥናቱን አጠና።

5. ጥቂት ዕረፍት አደረገ።

ምንተስኖት 10:00 ሰዓት ሲሆን ከትምህርት ቤት ወደ ቤት ተመለሰ። ቤት እንደደረሰም የደንብ ልብሱን ቀይሮ ጥቂት ዕረፍት ካደረገ በኋላ የተሰጡትን የቤት ስራዎች ሰርቶ ጥናቱን አጠና። በመጨረሻም ከእህቱ ጋር በመሆን የግቢያቸውን አትክልት ውሃ አጠጣ።

ሀ. ከላይ በቀረበው ምሳሌ መሰረት የሚከተሉትን ዓረፍተ ነገሮች ቅደም ተከተል በማስተካከል አንድ አንቀጽ ጻፉ።

1. ጓደኛዎ ቀስ በቀስ የምልክት ቋንቋውን አለማመደቻት።

2. የምልክት ቋንቋ የምትችለው ጓደኛዎ እንድታለማምዳት ጠየቀችት።

3. በዚህም ደስተኛ ሆነች።

4. ዓይናለም የምልክት ቋንቋ ለመልመድ ትፈልጋለች።

5. ዓይናለም በአጭር ጊዜ የምልክት ቋንቋ መጠቀም ቻለች።

ለ. በትምህርት ቀናችሁ በትምህርት ቤት ቅጥር ግቢ ውስጥ ከገባችሁበት ሰዓት አንስቶ እስከ እረፍት ሰዓት ድረስ የሰራችሁትን ዋና ዋና ተግባር የአንቀጽ ባህርያትን በመጠበቅ በአንድ አንቀፅ ጽፋችሁ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡ።

ስዋስው

ሀ. በዝርዝር ለተቀመጡ ገላጭ ቃላት ምላሽ የሚሆኑ የገላጭ ቃላት ዓይነቶችን ከሳጥኑ ውስጥ በመምረጥ ጻፉ።

መጠን	ቀለም	ወገን
ብዛት	ባህርይ	ቅርጽ

1. አረንጓዴ፣ ጥቁር፣ ሰማያዊ፣ ነጭ
2. አያሌ፣ ሺህ፣ ብዙ፣ አንድ
3. ክፉ፣ ደግ፣ የዋህ፣ ጥሩ
4. ኢትዮጵያዊ፣ ኤርትራዊ፣ ኬንያዊ
5. ክብ፣ ሞላላ፣ ጥምዝ፣ ሾጣጣ
6. አጭር፣ ወፍራም፣ ቀጭን፣ ረጅም

ለ. በምሳሌው መሰረት በክፍት ቦታው ላይ ተገቢውን ገላጭ ቃል በማስገባት ዓረፍተ ነገሩን አሟሉ።

ምሳሌ፣ ታታሪ ሰው እወዳለሁ።

1. _____ መጽሐፍ ተቀደደ።
2. አባቴ _____ ቦርሳ ገዛልኝ።
3. ወንድሜ _____ ቤት ሰራ።
4. ዛፉ _____ ነው።
5. ትምህርት ቤታችን _____ ነው።

ሐ. በምሳሌው መሰረት በሚከተሉት ዓረፍተነገሮች ውስጥ የሚገኙትን ገላጭ ቃላት በመለየት ጻፉ።

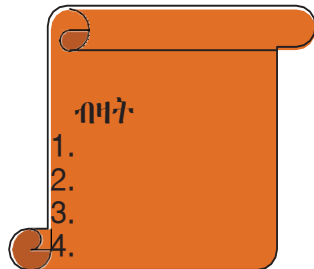
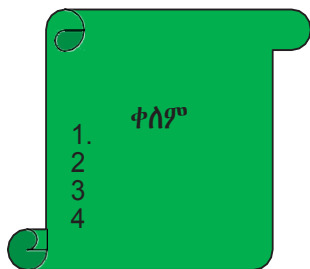
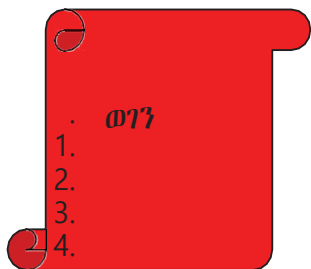
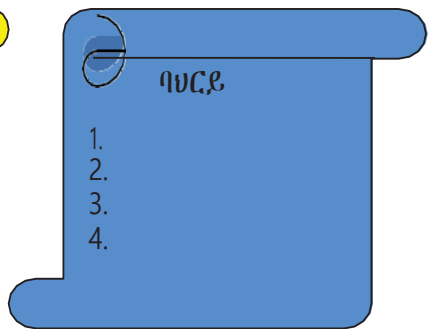
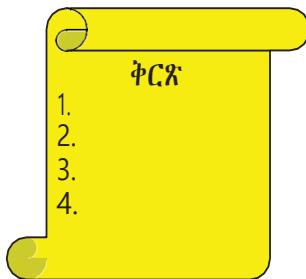
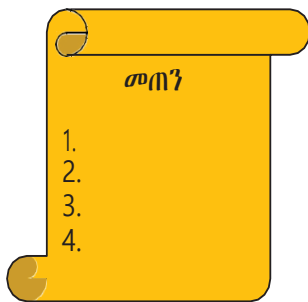
ምሳሌ፣ ዓለማችን ሞላላ ቅርጽ አላት። ሞላላ

1. ቸር ሰው ያለውን ያካፍላል።
2. በርካታ ህዝብ በተገኘበት የፍቼ ጫምባላ በዓል ተከበረ።
3. ኢትዮጵያዊ አለባበሳችን ያምራል።

4. ኢትዮጵያ በዓባይ ወንዝ ላይ ትልቅ ግድብ ገነባች።
5. ነጭ በትር የዓይነ ስውር መሪ ነው።

መ. የሚከተሉትን ገላጭ ቃላት በየምድባቸው ስር አስቀምጡ።

ኢትዮጵያዊ	ግራጫ	በርካታ	ክብ	ቢጫ	ዝርግ
ጥቂት	ርህሩህ	ሰፊ	የዋህ	አነስተኛ	ሱዳናዊ
ሶስት ማዕዘን	ኤርትራ	ጥቁር	ጠባብ	ቀጭን	አዛኝ
ወይን ጠጅ	ቸር	ትልቅ	ኬንያዊ	ጠፍጣፋ	ብዙ

ሠ. በምሳሌው መሰረት የሚከተሉትን ገላጭ ቃላት በመጠቀም ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ምሳሌ፣ አያሌ - በታላቁ ሩጫ በኢትዮጵያ አያሌ ህዝብ ተሳተፈ።

1. ቀይ
2. መጥፎ
3. ቻይናዊ
4. አጭር
5. ርህሩህ

የምዕራፍ አምስት የክለሳ ጥያቄዎች

1. የአንቀጽ ባህርያትን በዝርዝር አስረዱ?
2. ገላጭ ቃል ማለት ምን ማለት ነው?
3. የሚከተሉትን ገላጭ ቃላት ዓይነታቸውን ግለፅ። በመቀጠል ዓረፍተ ነገር መስርቱባቸው።
 - አዲስ
 - ደቡልበሉል
 - አዛኝ
 - ወርቃማ
 - ጥቂት

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- ታዳምጡና በቃላትሁ ሃሳብ ትለዋወጣላችሁ።
- እያንዳንዱን አንቀጽ አንብባችሁ ከጽሁፉ ውስጥ ያገኛችሁትን ሃሳብ ታብራራላችሁ።
- የቃላት እውቀታችሁን ታሳድጋላችሁ።
- ባለቤትና ግስን አስማምታችሁ አረፍተ ነገር ታዋቅራላችሁ።

ማዳመጥ

የአሎምፒክ ፈርጦች

ቅድመ ማዳመጥ

ሀ. የምንባቡ ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችኋል?

ለ. የምትመለከቷቸው ፎቶግራፎች የነማን ናቸው? ለአገራቸው ምን እንዳበረከቱስ ታውቃላችሁ? የምታውቋቸውን የስፖርት ዓይነቶች ተናገሩ?

ሀ. “የኦሎምፒክ ፈርጦች” በሚል ርዕስ ባዳመጣችሁት ምንባብ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቃላችሁ መልሱ።

1. በተከታታይ የሮም እና የቶኪዮ የኦሎምፒክ ማራቶን ውድድሮችን ያሸነፈው አትሌት ማን ይባላል?
2. በአዲስ አበባ ከተማ ውስጥ በስሟ የ2ኛ ደረጃ ትምህርትቤት የተሰየመላት አትሌት ማን ትባላለች?
3. “ኢትዮጵያ የሌለችበት ኦሎምፒክ አይደምቅም!” የተባለው ለምንድን ነው?
4. ኃይሌ ገብረስላሴ ተደጋጋሚ ድሎችን እንዲያስመዘግብ የገፋፋው ምንድን ነው?

ለ. “የኦሎምፒክ ፈርጦች” በሚለው ምንባብ መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች ከቀረቡት አማራጮች መካከል ትክክለኛውን መልስ ምረጡ።

1. የመጀመሪያዋ ጥቁር አፍሪካዊት የወርቅ ሜዳሊያ ተሸላሚ አትሌት ማን ናት?

ሀ. ጥሩነሽ ዲባባ

ለ. ደራርቱ ቱሉ

ሐ. መሰረት ደፋር

መ. ቀነኒሳ በቀለ

2. ብራዚል በዓለም ዋንጫ ተሳትፎ ስትታወቅ ኢትዮጵያ ደግሞ በ----- ተሳትፎ ትታወቃለች።

ሀ. በኦሎምፒክ ለ. በአፍሪካ ዋንጫ ሐ. በዝላይ መ. በወርቅ ሜዳሊያ

3. በአንድ የኦሎምፒክ መድረክ ድርብ የወርቅ ሜዳሊያ ባለቤት መሆንን ለዓለም ያስተማረው አትሌት ማን ነው?

ሀ. ኃይሌ ገብረ ስላሴ ለ. አበበ ቢቂላ ሐ. ምሩፅ ይፍጠርመ. ቀነኒሳ በቀለ

4. በአዲስ አበባ ከተማ በስሟ ሆስፒታል የተሰየመላት አትሌት ማን ናት?

ሀ. መሰረት ደፋር ለ. ደራርቱ ቱሉ ሐ. ፋጡማ ሮባ መ. ጥሩነሽ ዲባባ

ቃላት

ሀ. “የኦሎምፒክ ፈርሞች” በሚለው ምንባብ መሰረት በ “ሀ” ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይ ፍቻቸውን ከ”ለ” ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

“ሀ”

1. ፈፀመ
2. ውድድር
3. ድርብ
4. ዕድል
5. ጀብደኛ

“ለ”

- ሀ. አጋጣሚ
- ለ. እጥፍ
- ሐ. ፋክክር
- መ. ጀግና
- ሠ. አከናወነ

ለ. “የኦሎምፒክ ፈርሞች” በሚለው ምንባብ መሰረት በ “ሀ” ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ከ”ለ” ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

“ሀ”

1. ድል
2. በረታ
3. ተሸለመ
4. ፈጠነ
5. ጀመረ

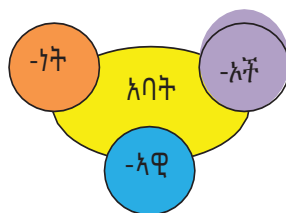
“ለ”

- ሀ. ጨረሰ
- ለ. ተቀጣ
- ሐ. ዘገየ
- መ. ሸንፈት
- ሠ. ደከመ

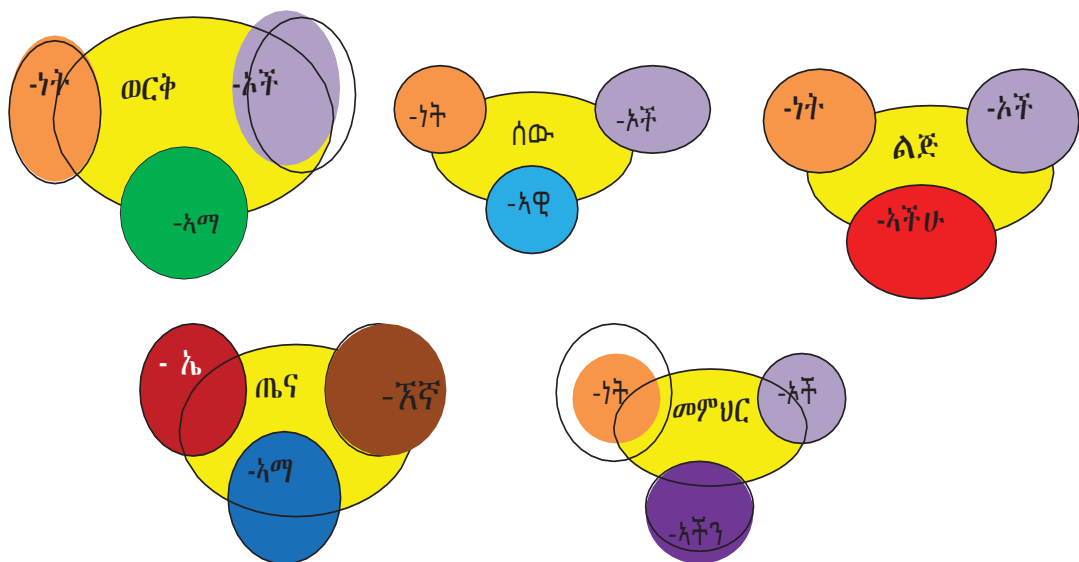
ስዋስው

ሀ. በምሳሌው መሰረት ዋናውን ቃል ከቅጥያዎች ጋር በማጣመር ባለቅጥያ ቃል መስርቱ።

ምሳሌ፣

1. አባትነት
2. አባታዊ
3. አባቶች

ለ. በሳጥኑ ውስጥ ያሉትን ቅጥያዎች ከተዘረዘሩት ቃላት ጋር በማገናኘት ባለቅጥያ ቃላት መስርቱ (ቅጥያዎችን ከአንድ ጊዜ በላይ መድገም ይቻላል፤ ለአንድም ቃል ከአንድ በላይ ቅጥያ መጠቀም ይቻላል)፡፡

- አማ	- ነት	- አች
- አዊ	- ዎች	- እኛ

ምሳሌ፣ ሀ. የዋህ = የዋህነት፣ የዋሆች

ለ. አገር = አገራዊ፣ አገሮች፣ አገርኛ

1. ደግ	3. ነገር	5. ኢትዮጵያ	7. በጎ	9. ተንኮል
2. አሸዋ	4. ድመት	6. ጫማ	8. ተራራ	10. ሰማይ

መጻፍ

ሀ. ከዚህ በታች በተሰጣችሁ ቃላት ዓረፍተ ነገር መስርቱ፡፡

1. ታዋቂ	3. ማስመዝገብ	5. መገፋፋት
2. ጥርጥር	4. አክብሮት	6. አስደናቂ

ማንበብ

የኢትዮጵያ ስፖርት አባት

ቅድመ ማንበብ

ሀ. የምንባቡ ርዕስ ስለምን ጉዳይ የሚያነሳ ይመስላችል?

ለ. የምትመለከቱት ፎቶግራፍ የማን ይመስላችኋል?

ሐ. ፎቶውን በማየት ምንባቡ ምን ሊነግራችሁ እንደሚችል ገምቱ?

አቶ ይድነቃቸው ተሰማ ከእናታቸው ወይዘሮ ሙላቷ ገብረሥላሴ እና ከአባታቸው ነጋድራስ ተሰማ እሸቴ መስከረም 1 ቀን 1914 ዓ.ም ተወለዱ። አቶ ይድነቃቸው እንደማንኛው እድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ የቂስ ትምህርት ቤት ገብተው ትምህርት ተምረዋል። በመቀጠልም የፈረንሳይኛ ትምህርትን ደግሞ በአሊያንስ፣ በዳግማዊ ምኒልክና በተፈሪ መኮንን ትምህርት ቤቶች ተከታትለዋል።

በወቅቱም ለእግር ኳስ፣ ለብስክሌትና ለሩጫ ስፖርቶች ልዩ ፍቅር ነበራቸው። ብስክሌቱንና ሩጫውን ባይገፉበትም እግር ኳሱን ግን በተጫዋችነት፣ በአሰልጣኝነትና በኋላም በአመራርነት እስከ ሕይወታቸው ፍፃሜ ቀጥለውበት ዛሬም ድረስ ስማቸውን ማስጠራት የቻሉበት ስፖርት ሆኖላቸዋል።

ገና በስምንት ዓመታቸው የትምህርት ቤቱ የሕፃናት እግር ኳስ ቡድንን በአምበልነት እየመሩ ተጫውተዋል። በ1924 ዓ.ም ንጉሰ ነገሥት ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴና የስዊድኑ ንጉሥ ልጅ በተገኙበት መድረክ ይድነቃቸውና የትምህርት ቤት ጓደኞቻቸው የስፖርት ትርጉት አቅርበው ሽልማት ተቀብለዋል። በስምንት ዓመት እድሜያቸው የስፖርት ዓለም ተሳትፎን የጀመሩት ይድነቃቸው፣ በ14 ዓመታቸው የዛሬውን ቅዱስ ጊዮርጊስ የእግር ኳስ ቡድን ተቀላቀሉ።

ይድነቃቸው ለ23 ዓመታት ያህል ለቅዱስ ጊዮርጊስ በመጫወት እስካሁን ድረስ ባለክብረወሰን ናቸው። ይድነቃቸው በቅዱስ ጊዮርጊስ በቆዩባቸው ዓመታት ከተጫዋችነት በተጨማሪ አሰልጣኝ ሆነውም አገልግለዋል። በአንድ የውድድር ዘመን ለክለቡ 43 ግቦችን ማስቆጠር ችለዋል። ይህ ስኬትም ይድነቃቸውን እስካሁን ድረስ ባለክብረወሰን አድርጓቸዋል። የተጫዋችነት ዘመናቸውን ካጠናቀቁ በኋላ ወደ አሰልጣኝነት በመሸጋገር የኢትዮጵያ ብሔራዊ የእግር ኳስ ቡድንን መርተዋል። ኢትዮጵያ እስካሁን ድረስ አንድ ለእናቱ የሆነውን የአፍሪካ ዋንጫዋን በ1954 ስታሸንፍ የቡድኑ አሰልጣኝ ይድነቃቸው ተሰማ ነበሩ።

ሀ. በስንት ዓመታቸው ስፓርት ጀመሩ? የት እና በምን የስፓርት ዓይነት?
ለ. አቶ ይድነቃቸው ከእግር ኳስ ተጫዋችነት እና ከአሰልጣኝነት ሌላ ምን የሰሩ ይመስላችኋል?

አቶ ይድነቃቸው ተሰማ ከተጫዋችነትና ከአሰልጣኝነታቸው ባሻገር ታላላቅ ተግባራትን ያከናወኑትና ታዋቂነትን ያተረፉት የስፖርት ማኅበራትን በማደራጀትና በመምራት ነው። የኢትዮጵያ ስፖርት ጽሕፈት ቤትን አቋቁመው ስፖርታዊ እንቅስቃሴዎችን በዘመናዊ መልኩ ለማደራጀት ጥረዋል። የኢትዮጵያ እግር ኳስ ፌደሬሽን ሲመሰረትም አስተዋጽኦቸው እጅግ የጎላ ነበር።

አቶ ይድነቃቸው የኢትዮጵያ ኦሊምፒክ ኮሚቴ ዋና ጸሐፊ እና የካፍ ፕሬዚዳንት ሆነው ተሹመው አገልግለዋል። የበርካታ ሪከርዶች ባለቤት የሆኑት አቶ ይድነቃቸው፣ ከውጭ ሀገራት መንግሥታት ሳይቀር ብዙ ዋንጫዎችን፣

ሜዳሊያዎችንና ሌሎች ሽልማቶችን አግኝተዋል። ኢትዮጵያ ዘመናዊ የስፖርት አባት በመባል የሚታወቁት አቶ ይድነቃቸው ተሰማ ነሐሴ 13 ቀን 1979 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት ተለይተዋል።

(ምንጭ፤ አዲስ ዘመን 79ኛ ዓመት ቁጥር 217፤ 2012 ዓ.ም፤ ለንባብ ትምህርት እንዲያመች ተሻሽሎ የተወሰደ)

ሀ. የኢትዮጵያ ስፖርት አባት” በሚለው ምንባብ መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃላትሁ መልስ ስጡ።

1. አቶ ይድነቃቸው ተሰማ በስንት ዓመተ ምህረት ተወለዱ?
2. ምንባቡ ስንት አንቀጾች አሉት?
3. ከእግር ኳስ ተጫዋችነት በተጨማሪ በምን፤ በምን ኃላፊነት ላይ እንደሰሩ ዘርዝሩ?
4. አቶ ይድነቃቸው ተሰማ በቅዱስ ጊዮርጊስ እግር ኳስ ቡድን እስከ ስንት ዓመታቸው ድረስ ተጫወቱ?
5. በስንት ዓመታቸው ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ?

ቃላት

ሀ. በምሳሌው መሰረት ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ እና ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ።

	ቃላት	ተመሳሳይ ፍቺ	ተቃራኒ ፍቺ
ምሳሌ	አሸነፈ	ድል አደረገ	ተሸነፈ
1	ሁልጊዜ		
2	መፈለግ		
3	በፊት		
4	መዘዋወር		
5	ማግኘት		
6	ውጤት		

ለ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት አገባባዊ ፍቻቸውን ምረጡ።

1. እኛ ተማሪዎች ጥሩ ባህርይ ልናዳብር ይገባል።

ሀ. ጠባይ ለ. ጎበዝ ሐ. ባህል መ. ልምድ

2. በተማሪዎች መካከል የሚደረግ ትምህርታዊ ውድድር ያስደስታል።

ሀ. ሩጫ ለ. መዋደድ ሐ. ፋክክር መ. መውደድ

3. ኢትዮጵያ የሰው ዘር ማዕከል ናት።

ሀ. እናት ለ. ዓይነት ሐ. አዋቂ መ. መገኛ

4 ሰዎች በመልካም ስራቸው ሲመሰገኑ በመጥፎ ተግባራቸው ደግሞ ይከናሉ።

ሀ. ይናዘዛሉ ለ. ይወገዛሉ ሐ. ይሸለማሉ መ. ይሾማሉ

5. ባልንጀራን እንደራስ መውደድ ይገባል።

ሀ. ቤተሰብን ለ. ዘመድን ሐ. ጓደኛን መ. ጎረቤትን

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የሚከተለውን ለአቀላጥፎ ማንበብ የተዘጋጀ አንቀጽ አንብቡ።

አንድ ብልህ ዐይነ ስውር

አንድ ዐይነ ስውር ገንዘብ አጠራቅሞ ማስቀመጫ ስላጣ አንድ ቀን በሌሊት ተነሳና በከረጢት አድርጎ ባትክልቴ ስፍራ ቀበረው። ይሁን እንጂ ጎረቤቱ ሲቀብረው አይቶት ነበርና ወሰደበት። ከእለታት አንድ ቀን ዐይነ ስውሩ ገንዘቡን ከቀበረበት ለማውጣት ወደ አትክልት ስፍራው ሄዶ ቢፈልገው አጣው። ጎረቤቱንም ጠረጠረውና በታማኝነት አስመስሎ “ከዚህ በፊት ባትክልቴ ስፍራ ገንዘብ ቀብሬ ነበር፤ አሁንም አንድ ሰው የተበደረኝን ወርቅ መለሰልኝ ስለዚህ የት ባደርገው የሚሻል ይመስልሃል?” ሲል ጠየቀው። ጎረቤቱም ሁሉንም ለመውሰድ ስለፈለገ “በአንድነት ቅበረው” አለው። ከዚያም ጎረቤቱ ለብቻው ሲያስብ ቆየና “በፊት የቀበረውን ገንዘብ ከቦታው ሲያጣውይህን አሁን ሲቀብረው

ያስበውን ወርቅ አይቀብርም” ብሎ በማሰብ ሁሉንም በአንዴ ለመውሰድ ሲል የሰረቀውን ገንዘብ ከነከረጢቱ ወስዶ መልሶ እዚያው ቦታ ቀበረው። ዐይነ ስወሩም በሌሊት መጥቶ የፊተኛውን አውጥቶ በምትኩ አንድ ክረጢት ቀበረና ሄደ፤ ጎረቤቱም ተጠባብቆ ቢያወጣው ጠጠር ሆኖ አገኘው።

ሰዋስው

ሀ. የሚከተሉትን ቃላት በምሳሌው መሰረት ስም ወይም ግስ መሆናቸውን በመለየት በየምድባቸው ስር ጻፉ።

መምህር	መጣ	ቤት	ተማሪ
ሠራ	ኢትዮጵያ	ተጫወተ	ትምህርት ቤት
ተማሪ	ተሳፈረ	ዝንጀሮ	ገነባ
ነዳ	አደባባይ	ሄደ	ወቀጠ
መጽሐፍ	አነበበ	ህንጻ	መኪና

	ስም	ግስ
ምሳሌ	ቤት	መጣ
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		

ለ. በተሰጠው ምሳሌ መሰረት በዓረፍተ ነገሮቹ ውስጥ ባለቤት የሆነውን ቃል ለይታችሁ አውጡ።

ምሳሌ፣ ሀ. የመምህራቹን ምክር ትሰማለች። የአረፍተ ነገሩ ባለቤት = እሷ

ለ. ውሻው ስጋ በላ። የአረፍተ ነገሩ ባለቤት = ውሻው

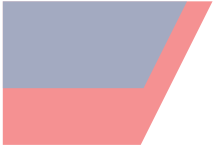
1. ልጁ መኪና አጠበ።
2. ተማሪዎቹ ጎበዞች ናቸው።
3. ኳስ መጫወት እፈልጋለሁ።
4. ችግኞችን መትከል አለብን።
5. ናትናኤል መጽሐፍ ማንበብ ይወዳል።
6. አህያዋ ድምጹን ከፍ አድርጋ አናፋች።

ሐ. በተሰጠው ምሳሌ መሰረት በዓረፍተ ነገሮቹ ውስጥ ተሳቢ የሆነውን ቃል ለይታችሁ አውጡ።

ምሳሌ፣ ሀ. ተማሪዎች ችግኝ ተክሉ። የአረፍተ ነገሩ ተሳቢ = ችግኝ

ለ. ፖሊስ ወንጀለኛውን ያዘ። የአረፍተ ነገሩ ባለቤት = ወንጀለኛውን

1. እሱ ወንበሩን ሰበረው።
2. አፎሚያ ጥርሷን ቦረሽች።
3. ድመቷ አይጥ ያዘች።
4. ኃይሉ በሩን ዘጋ።
5. ራህመት ወንድሟን መከረች።

መ. በተሰጠው ምሳሌ መሰረት በዓረፍተ ነገሮቹ ውስጥ ግስ (ማሰሪያ አንቀጽ) የሆነውን ቃል ለይታችሁ አውጡ።

ምሳሌ፣ ሀ. እናቴ ከጎረቤቶቻችን ጋር ቡና ትጠጣለች። የአረፍተ ነገሩ ግስ (ማሰሪያ አንቀጽ) = ትጠጣለች

ለ. አካባቢያችን ውብ እና ጽዱ ነው።

የአረፍተ ነገሩ ግስ (ማሰሪያ አንቀጽ) = ነው

- 1. ደራሮ በሚኒ ሚዲያ ክበብ ትሳተፋለች።
- 2. ናሆም መምህሩን አመሰገነ።
- 3. ሽማግሌዎች የተጣሉትን አስታረቁ።
- 4. ላሊ ቁርሷን በላች።
- 5. አኗኗራችን አብሮነትን ያበረታታል።
- 6. የአራተኛ ክፍል ተማሪ ነው።

ሠ. በምሳሌው መሰረት ዓረፍተ ነገሮቹ ስህተት ካለባቸው በሳጥኑ ውስጥ የ”x” ምልክት፣ ትክክል ከሆነ የ”√” ምልክት በማድረግ አሳዩ።

ምሳሌ፣ ሀ. አንበሳ የዱር እንስሳ ናቸው።

X

ለ. የአካባቢያችንን ንጽህና በጋራ አንጠብቅ።

√

- 1. ዋልያ የኢትዮጵያ ብርቅዬ እንስሳ ነው።
- 2. የሸክላ ስራ የዕደ ጥበብ ማሳያችን ነው።
- 3. በባቡር ተሳፍሬ ወደ ቃሊቲ ሄደ።
- 4. ኪስ ሲጫወት እግሩን ተሰበረች።
- 5. መርካቶ ከአፍሪካ አንደኛው የገበያ ማዕከል ነው።

መጻፍ

ሀ. በምሳሌው መሰረት የባለቤት እና የግስ ስምምነት ስህተቶችን በማስተካከል ዓረፍተ ነገሮችን በድጋሚ ጻፉ።

ምሳሌ፣ ሀ. እኔና አባቴ እንጦጦ ፓርክን ጎበኝ።

✓እኔና አባቴ እንጦጦ ፓርክን ጎበኝን።

1. ሀኪሞች ሕመማንን ትንክባካባለች።
2. በአቅራቢያችን ትምህርት ቤቶች ይገኛል።
3. ሁላችንም ቡና ጠጣሁ።
4. በተሰማራበት ስራ ስኬታማ ሆኑ።
5. ቤቶቹ ተመልሶ ተገነባ።
6. ለጥምቀት ያልሆነ ቀሚሶች ይበጣጠስ።
7. እኔ ዳቦ ለመግዛት ሄድን።
8. ኢትዮጵያ 3ኛውን የአፍሪካ ዋንጫ አሸንፈዋል።

መናገር

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት ተዘጋጅታችሁ ውይይት አድርጉ።

የመወያያ ርዕስ

➤ መምህራችሁ በሚሰጧችሁ ርዕስ መሰረት ስለ አገራችን ታዋቂ አትሌቶች በሰበሰባችሁት መረጃ መሰረት ውይይት አድርጉ።

ምሳሌ

ሀ. አትሌት አበበ ቢቂላ	መ. አትሌት ጌጤ ዋሚ
ለ. አትሌት ስለሺ ስህን	ሠ. አትሌት ሚሊዮን ወልዴ
ሐ. አትሌት ፋጡማ ሮባ	ፈ. አትሌት ለተሰንበት ግደይ

የምዕራፍ ስድስት የክለሳ ጥያቄዎች

1. የውይይት ምንነትን ከክርክር ጋር በማነጻጸር አብራሩ?
2. ከሚከተሉት ባለቅጥያ ቃላት ውስጥ ቅጥያዎች በመነጠል ጻፉ?

	ባለቅጥያ ቃላት	ዋና ቃል	ቅጥያ
1	ማንኪያዎች		
2	ወላጆች		
3	ሰንሰለታማ		
4	ህዝባዊ		
5	ጥፋተኛ		

3. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ እና ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ?

	ቃላት	ተመሳሳይ ፍቺ	ተቃራኒ ፍቺ
1	በረታ		
2	ተሸፈነ		
3	ግልጽ		
4	ፈጣን		
5	ገነባ		

4. በዓረፍተ ነገሮቹ ውስጥ የተሳሳተውን የባለቤት እና ግስ ስምነት አስተካክላችሁ ጻፉ?

ሀ. የኢትዮጵያውያን የቀን አቆጣጠር ከሌሎች ተለየች።

ለ. በሃዋሳ ውስጥ በርካታ ሰዎች ኖረ።

ሐ. ስፓርት ለጤና ጠቃሚ ናቸው።

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- ኢመደበኛ በሆነ አደረጃጀት በሚና ጨዋታ ውስጥ ትሳተፋላችሁ።
- አዳምጣችሁ የጽሁፉን ሃሳብ በዝርዝር ትገልጻላችሁ።
- በራሳችሁ አገላለጽ ዓረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ።
- ገላጮችን በመጠቀም ዓረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ።
- መዝሙር አዳምጣችሁ ስለ ውሃ ጥቅም ትጽፋላችሁ።
- በተሰጣችሁ ርዕስ ክርክር ታደርጋላችሁ።
- በተሰጣችሁ ግስ የተሟላ ዓረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ።

ማዳመጥ

ውሃ ምንድን ነው?

ቅድመ ማዳመጥ

- ሀ. ውሃ ከምን፤ ከምን የሚገኝ ይመስላችኋል?
- ለ. ውሃን በቤታችሁ ውስጥ ለምን፤ ለምን ተግባራት እንደምትጠቀሙበት በዝርዝር ተናገሩ?
- ሐ. የምንባቡ ርዕስ ስለምን ጉዳዮች የሚያነሳ ይመስላችኋል።

ሀ. የሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች የያዙት ሃሳብ “ውሃ ምድን ነው?” በሚለው ምንባብ መሰረት ትክክል ከሆነ “እውነት” ትክክል ካልሆነ ደግሞ “ሀሰት” በማለት በቃል መልሱ። ለመልሳችሁም ማብራሪያ ስጡ።

1. ውሃ ለሰው ልጅ እንጂ ለእንስሳትና ለእፅዋት አስፈላጊ ነገር አይደለም።
2. ውሃ ለምግብ ማብሰያነት ከማገልገል ባሻገር ለመጓጓዣነት ብቻ ያገለግላል።
3. ንጹህ ውሃ በውስጡ ሌሎች ነገሮችን ማሳየት ይችላል።
4. በውቅያኖስና በባህር ላይ የሚገኘው ውሃ ለመጠጥ አገልግሎት ይውላል።
5. የምንባቡን ሃሳብ በዝርዝር አብራሩ።

ቃላት

ሀ. በዓረፍተ ነገሮቹ ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት ከተሰጡት አማራጮች መካከል አገባባዊ ፍቻቸውን የሚያሳይ ቃል ምረጡ።

1. ወፏ ከዛፎቹ መሃል ካለው ኩሬ ላይ ስትንበጫረቅ አየሁ።

ሀ. ወንዝ ለ. ምንጭ ሐ. ያቆረ ውሃ መ. ባህር

2. አገራችን በበርካታ ማዕድናት የከበረች ናት።

ሀ. ንጥረ ነገሮች ለ. ባህሎች ሐ. ባህር መ. ምግብ

3. ውሃ መያዣ ያስፈልገዋል።

ሀ. ማፍለሻ ለ. ማንቀሳቀሻ ሐ. ማንጠልጠያ መ. ማጠራቀሚያ

4. ውሃ ህይወት ላላቸው ነገሮች በሙሉ በመሰረታዊነት ያስፈልጋል።

ሀ. በአማራጭነት ለ. በዋናነት ሐ. በተጨማሪነት መ. በትርፍነት

ለ. በ “ሀ” ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ከ”ለ” ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

“ሀ”

1. ይክፈላል
2. ማግኘት
3. ፈሳሽ
4. መያዝ
5. ያገለግላል

“ለ”

- ሀ. ማጣት
- ለ. ጠጣር
- ሐ. ይጎዳል
- መ. ይገናኛል
- ሠ. መልቀቅ

ሐ. በምሳሌው መሰረት ከተሰጧችሁ ቃላት ውስጥ ሌሎች ቃላትን መስርቱ።

ምሳሌ፣

አለቀሰበት	አለቀ	አለት
	ሰቀለ	በሰለ
	አለ	ቀለበት

1.

መመጣጠናቸው		

2.

ስለመስክረለት		

3.

አመሰቃቀለ		

4.

አሰጣበረ		

መናገር

ሀ. መምህራችሁ “ጤናችን በእጃችን” በሚል ርዕስ የሚያነቡላችሁን ግጥም በማድመጥ በዜማ በሉ።

ለ. መምህራችሁ በሚሰጧችሁ ትዕዛዝ መሰረት የመዝሙሩን መልዕክት በራሳችሁ አገላለጽ በአራት ዓረፍተ ነገሮች ጽፋችሁ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አቅርቡ።

ሐ. በቡድን በመሆን ስለ ውሃ አጠቃቀም የተመለከተ አጭር ጭውውት ወይም መዝሙር አዘጋጅታችሁ በድራማ መልክ አቅርቡ።

መጻፍ

ሀ. የሚከተሉትን የተዘበራረቁ ዓረፍተ ነገሮች ቅደም ተከተላቸውን በማስተካከል አንድ አንቀጽ ጻፉ።

1. ከእነዚህ ተግባራት መካከል በጠዋት ተነስታ አልጋዋን ካነጠፈች በኋላ ፊቷን በውሃ እና በሳሙና ትታጠባለች።
2. ብሌን ዘወትር ትምህርት ቤት ከመሄዷ በፊት የተለያዩ ተግባራትን ታከናውናለች።
3. ከዛም የደንብ ልብሷን ለብሳ የተዘጋጀላትን ቁርስ ትበላለች።
4. እሷም ወደ ትምህርት ቤት ትገባለች።
5. ቀጥሎም ማታ ላይ ያዘጋጀችውን ደብተሮች በቦርሳ ይዛ እናቷን ተሰናብታ ከአባትዋ ጋር ጉዞ ትጀምራለች።
6. አባቷም ትምህርት ቤቷ በር ላይ እንደደረሱ ስመው ይለዩታል።

መነሻ

ብሌን ዘወትር ትምህርት ቤት ከመሄዷ በፊት የተለያዩ ተግባራትን ታከናውናለች። -----

ማንበብ

ከሰከላ እስከ ጉባ

ቅድመ ማንበብ

ሀ. የህዳሴው ግድብ እየተገነባ ያለበት ክልል እና ልዩ ቦታ ስም ታውቃላችሁ?

ለ. ስለ አባይ ወንዝ የምታውቁትን በዝርዝር ተናገሩ?

ሐ. የአባይ ወንዝ መነሻ ቦታ ማን ይባላል?

የአባይ ወንዝ በአገራችን መልክዓምድር ምዕራብ ጎጃም ዞን ልዩ ስሙ ሰከላ ከሚባል አካባቢ ፈልቆ ጣናን መነሻ አድርጎ ሌሎች ገባር ወንዞችም አብረውት ተቀላቅለው እንዲጓዙ በማድረግ ያለከልካይ ለአያሌ ምዕተ-ዓመታት ለም አፈራችንን እየጠራረገ ለጎረቤት አገራት ሲሳይ በመሆን ለሃገራችን ምንም ጥቅም ሳይሰጥ ቆይቷል።

የአባይን ወንዝን መጠን እየጨመሩና እያበዙ ከሚሄዱ በርካታ ገባር ወንዞች መካከል ወንቃ፣ ጀማ፣ ሙገር፣ ጉደር፣ ደዴሳ፣ ነዲ፣ ዳቡስ፣ ቱሉ፣ አባያ፣ ሙጋ፣ ሱሃ፣ ጉላ፣ ተምጫ፣ ባጫት፣ ጨምጋ፣ በለሳ፣ ጉማራና ዋቤ ይጠቀሳሉ። አባይ ዛሬ ላይ ግን እንደ ትናንቱ ሳይሆን ዓይኑን ወደ እናቱ፣ ልቡን ወደ ትውልድ አገሩ፣ እግሩን ወደኋላ ለማዞር የሩጫ መንገዱን ለመግታት ከጉባ ሰማይ ስር አለጋችሁ ብሏል። አባይ ከጉባ ሰማይ ስር በጭስ ብዛት የዛሉ ዓይኖች የሚጠብቁት፣ ብርሀን ፈላጊ ዜጎች ተስፋ የሚያደርጉት፣ የአይበገሬነታችን ማሳያ፣ የተፈጥሮ ልግስናችንና የኢትዮጵያዊነት የክብራችን ግርማ ሞገስ የሆነ ታላቅ ወንዝ ነው።

- ሀ. "አባይ ዛሬ ላይ አይኑን ወደ እናቱ አዙሯል" ሲል ምን ማለቱ ነው?
- ለ. የአባይ ወንዝ መገደቡ ምን ጥቅም ይሰጣል?

በዚህ ታላቅ ወንዝ ላይ ለዘመናት ኢፍትሐዊ ፍርድ ተፈርዶብን የ86 በመቶ የውሃ አመንጭነት ድርሻችን ሳይታይ፤ አይችሉትም ሲሉ ችለን ይህን ታላቁን የህዳሴ ግድብ በመገደብ በኃይል ማመንጫነትና ፈርጆ ብዙ የልማት ጎዳናዎችን የሚያቀናጅ ግዙፍ ተግባር ሆኗል። ይህ ታላቁ የኢትዮጵያ ህዳሴ ግድብ ካለው ፈርጆ ብዙ ጥቅም በዋናነት የሚጠቀሰው የአገራችንን የኃይል ፍላጎት ከሚሟላት አልፎ ለጎረቤት አገራት ፍትሀዊነት ባለው መልኩ በመሸጥና አብሮ በመልማት በሚደረገው የመደጋገፍ ጉዞ ነው። በተለይም ለምስራቅ አፍሪካ የኃይል ትስስር በመፍጠር ያለንን የኢኮኖሚና የህዝብ ለህዝብ ግንኙነት ከፍ እንዲል ከማስቻሉም በላይ እንደ አህጉርም ለአፍሪካ ያለው ፋይዳ ከፍተኛ ነው።

ግንባታው እየተካሄደ ያለው በኢትዮጵያ ምድር ከራስ አብራክ በሚፈልቅ ወንዝና በራስ ወጪ በመሆኑ የዘመናት ቁጭታችንን የሚሸር፣ የአብሮነታችንና

መተባበራችን ትልቅ ማሳያ ነው። የኢትዮጵያ ገፅ-በረከት የሆነውን የአባይ ውሃ ጥቅም ላይ ለማዋል ታልሞ በሚሰራው ስራ የኢትዮጵያውያን ኩራት በሆነው ታላቁ የህዳሴ ግድብ የኃይል ማመንጫ ላይ ትልቅ ተስፋ ሰንቀንበታል። ይህ ከድህነት መላቀቂያ የሆነው የሰንደቅ አላማ ፕሮጀክታችን ያለምንም ብድርና እረዳታ በኢትዮጵያውያን ርብርብ ተገንብቶ በቅርብ ይጠናቀቃል። በዚህም እኛ የአባይ ዘመን ልጆች ልንኮራ ይገባል።

(ምንጭ፣ አ.አ.ክ አስተዳደር፣ ገዢ ህዳሴ በአዲስ አበባ፣ 2013 ዓ.ም፣ ለንባብ ትምህርት እንዲያመች ተሻሽሎ የተወሰደ።)

ሀ. “ከሰከላ እስከ ጉባ” በሚለው ምንባብ መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃላችሁ መልስ ሰጡ።

1. የአባይን ወንዝ መጠን እንዲጨምር የሚያደርጉ ገባር ወንዞችን ዘርዝሩ?
2. የህዳሴ ግድብ እየተገነባ ያለው በማን ወጪ ነው?
3. “የአባይ ግድብ የአይበገሬነታችን ማሳያ ነው።” ሲል ምን ማለቱ ነው?
4. ይህን ታሪካዊ ግድብ ለማጠናቀቅ ምን መደረግ አለበት ትላላችሁ?
5. የአባይ ወንዝ ግድብ ከሌሎች የአፍሪካ ሀገራት ጋር ያለንን ግንኙነት በምን መልኩ እንደሚያጠናክር አብራሩ?

ቃላት

ሀ. ለቀረቡት ቃላት ተቃራኒ ፍቺ ሰጡ።

1. ተቀላቅለው	4. ዛለ
2. አያሌ	5. ጥቅም
3. መግታት	

ለ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ለተሰመረባቸው ቃላት አገባባዊ ፍቻቸውን ምረጡ።

1. እኛ ኢትዮጵያውያን ኩሩ ነን።

ሀ. አንገት ደፊ ለ. ልበ ቢስ ሐ. ጉረኛ መ. ልበ ሙሉ

2. የኢትዮጵያ ህዳሴ ግድብ ፋይዳ የጎላ ነው።

ሀ. አስፈላጊ ለ. ጥቅም ሐ. ጥናት መ. ጉዳት

3. የኤሌክትሪክ ኃይል ፈርጀ ብዙ ጠቀሜታ አለው።

ሀ. በርካታ ለ. የመብራት ሐ. ጥቂት መ. መጠነኛ

4. የአባይን ወንዝ መጠን እየጨመሩ የሚሄዱ በርካታ ገባር ወንዞች አሉ።

ሀ. ጥቂት ለ. ረጃጅም ሐ. መጋቢ መ. በርካታ

5. የምዕተ ዓመቱ ትልቅ ስራ በአባይ ወንዝ ላይ እየተሰራ ነው።

ሀ. የመቶ ዓመቱ ለ. የሃምሳ ዓመቱ

ሐ. የሺህ ዓመቱ መ. የአስር ዓመቱ

6. ታላቁ የኢትዮጵያ ህዳሴ ግድብ በቅርቡ ይቋጫል።

ሀ. ይሰፋል ለ. ይጀመራል ሐ. ይጠናቀቃል መ. ይቀጥላል

7. ወንዞቻችን ግርማ ሞገስ ናቸው።

ሀ. ፏፏቴ ለ. ኃይል ማመንጫ ሐ. ማስፈራሪያ መ. ኩራት

መጻፍ

ሀ. በሚከተሉት ቃላት ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

1. ትስስር

4. ሲሳይ

2. አብራክ

5. ዘመናት

3. ሰንቀን

መናገር

ሀ. መምህራችሁ በሚሰጧችሁ የመከራከሪያ ርዕስ መሰረት አስፈላጊውን ዝግጅት በማድረግ እና የክርክር መመሪያ በመከተል ክርክር አከናውኑ።

ሰዋሰው

ሀ. በምሳሌው መሰረት ለሚከተሉት ያልተሟሉ አረፍተነገሮች ተገቢውን ገላጭ ቃላት በመጠቀም አሟሉ።

1. ሪቻርድ ፓንክረስት ኢትዮጵያዊ ዜግነት አግኝተዋል።
2. እሱ _____ ተማሪ ነው።
3. እናቱ _____ የባህል ልብስ ለብሳለች።
4. አዳራሹ _____ ስለሆነ ብዙ ሕዝብ ይይዛል።
5. _____ ልጅ መጣ።
6. _____ አባት አለኝ።
7. _____ ህዝብ ተሰበሰበ።
8. _____ ውሃ በባልዲ ቀዳሁ።
9. _____ ተማሪ የግል ንጽህናውን አይጠብቅም።
10. ቁመቱ _____ ስለሆነ መሰላሉ ይሉታል።

ለ. ከዚህ በታች የቀረቡት ገላጭ ቃላት በዓረፍተ ነገር ውስጥ በመጠቀም አሳዩ።

1. ቀይ
2. ትልቅ
3. አጭር
4. ጨካኝ
5. ሁለት
6. ርህሩህ

ሐ. ከዚህ በታች በሳጥኑ ውስጥ ከተዘረዘሩት ቃላት መካከል ግስ የሆኑትን ብቻ መርጣችሁ ጻፉ።

ምሳሌ፣ ተነሳ

ተነሳ	ሰንደቅ ዓላማ	ጥቁር	አነበበ
አንበሳ	አደገ	ቆረጠ	የዋህ
ነው	ጠማማ	መምህር	ቀባች
ለስላሳ	አሸነፈ	አጸዳ	ኢትዮጵያ
ሮጠ	ክብ	አፈር	አበሰ

መጻፍ

ሀ. ከዚህ በታች ያልተጠናቀቁ ዓረፍተ ነገሮችን በተገቢው ግስ አሟልታችሁ ጻፉ።

1. መስከረም ሲጠባ አደይ አበባ_____።
2. የመጀመሪያዋ ሴት አውሮፕላን አብራሪ ካፒቴን ሙሉእመቤት እምሩ።
3. ኢትዮጵያ የገጠሟትን ጠላቶች ከእግሯ ስር_____።
4. እጃችንን በውሃና በሳሙና መታጠብ_____።
5. ትምህርት ለአገር ዕድገት መሰረት_____።
6. የኮሮና ቫይረስ በሽታን ለመከላከል አካላዊ ርቀታችንን_____።
7. በአዲስ አበባ በርካታ ቋንቋዎች_____።
8. በትምህርት ቤታችን ጠዋት ጠዋት ብሔራዊ መዝሙር -----።

ለ. ከታች በቀረበው ጽሑፍ ውስጥ የሚገኙ አምስት ግሶችን ካወጣችሁ በኋላ ዓረፍተ ነገር ስሩባቸው።

አንድ ባልና ሚስት ነበሩ። ባልየው ቀኑን ሙሉ ከሐይቅ ውስጥ ዓሣ ያጠምዳል። ሚስትየው አሳዎቹን ትሸጣለች። ሆኖም የዓሣ ገበያ ብዙም አስደሳች አይደለም። ስለዚህ ገቢያቸው አነስተኛ ነበር። ቢሆንም ግን ሁልጊዜ የበለጠ ይጥራሉ።

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የሚከተለውን ለአቀላጥፎ ማንበብ የተዘጋጀ አንቀጽ አንብቡ።

አህያ እና በሬ

አንድ ገበሬ ሁለት በሬዎች እና አንድ አህያ ነበሩት። አንደኛው በሬ በጣም ከስቶ ነበር። አህያው ደግሞ በጣም ወፍሮ ነበር። አህያው አንድ ቀን በሬውን “ምነው ሰውነትህ ከሳ?” ሲል ይጠይቀዋል። በሬውም “እርሻ ስለበዛብኝ፤ እረፍትና በቂ ሳር ስላጣሁኝ ነው።” አለው። አህያውም ያዝንና፤ “አሞኛል ብለህ ተኛና ትንሽ ቀን እረፍ።” አለው። በሬውም አህያውን “አሁን ገና ጥሩ ምክር መከርከኝ።” አለና ፣ ወዲያውኑ እያነከሰ ወደቤቱ ሄደ።

ባለቤቱም በእርሻ ወቅት በሬው በማንከሱ በጣም አዘነ። ቶሎ እንዲድንለት ሳር እና ውሃ ይሰጠው ጀመር። ከእርሻውም እንዲያርፍ አደርገው። እስከዚያው ድረስ ግን አህያውን ከሌላኛው በሬ ጋር ጠምዶ እርሻውን ያርስ ጀመር። አህያው ግን እንደ በሬው ሊያርስለት አልቻለም። ስለዚህ ይናደድና ጀርባው እስኪመለጥ ድረስ በጅራፍ ሲገርፈው ይወላል። እረፍት ሲያደርግ፤ ሲበላና ሲተኛ የዋለው በሬ አህያው ከእርሻ ሲመለስ ያገኘዋል። “አህያ፤ እንዴት ዋልክ?” አለው። አህያውም “እኔስ ደህና ወያለሁ፤ ለመሆኑ አንተ እንዴት ዋልክ?” ሲል መልሶ ይጠይቀዋል። በሬውም “የኔን ነገር ተወው ባክህ እጅግ በጣም አሞኝ ዋለ።” አለው። ከዚያም በሁኔታው የተናደደው አህያ ፣ “አይ!.. መታመምህስ ባልከፋ” ይለዋል። “እንዴት?” ሲል በሬው አህያን በድንጋጤ ይጠይቃል። “እንዲያው አንድ አስደንጋጭ ነገር ሰምቼ በጣም አዘንኩ።” አለው። አያ በሬም “ምን ሰማህ?” ይላል። “ይኸ በሬ ቶሎ የማይድን ከሆነ፤ ሰውነቱ ይበልጥ ከመክሳቱ በፊት አርደን ስጋውን እንካፈለው እያሉ ሲማከሩ ሰማሁ።” አለው። በሬውም በሰማው ነገር ይደናገጥና ማንከሱን አቁሞ፤ እያገሳና እየፈነጠዘ ወደቤቱ ሄደ፤ ይባላል።

(ምንጭ፣ ባዬ ይማም፣ 2002፣ አጭርና ቀላል የአማርኛ ሰዋሰው፣ ክፍል 101-102 ለንባብ ማስተማሪያነት ተሸሰሎ የቀረበ)

የምዕራፍ ሰባት የክለሳ ጥያቄዎች

1. አምስት የተለያዩ ገላጭ ቃላትን በዓረፍተ ነገሮች ውስጥ በመጠቀም አሳዩ።

2. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳያቸውን ጻፉ።

1. ዛለ

3. የራስ አብራክ

5. ደባ

2. ለገሰ

4. ህቡዕ

6. ነፈገ

3. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ።

1. ዕድገት

3. ታላቅ

5. ክብር

2. የግል

4. ፈሪ

6. መሸጥ

4. ከሚከተሉት የቃላት ዝርዝር ውስጥ ግሶችን ብቻ በመምረጥ ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ሙልሙል	ደማቅ	ተሳተፈ	ጠመኔ	መርካቶ
ቻለ	ወረቀት	አስተዋይ	አከናወነ	ስስ
ውሃ	አደገ	ከተማ	ጸጉራም	አዳበረ

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- አዳምጣችሁ ተራ በተራ በንግግር ትሳተፋላችሁ።
- በግላችሁ አንብባችሁ ዝርዝሩን ታብራራላችሁ።
- የትምህርት ቤታችሁን ህግና ደንብ ትጽፋላችሁ።
- ቅጥያዎችን ከቃላት ላይ ትነጥላላችሁ።

ማዳመጥ

ትሁቷ ኑሃሚን

ቅድመ ማዳመጥ

ሀ. የምንባቡ ርዕስ ስለምን የሚያነሳ ይመስላችኋል?

ለ. ሰዎች ሲደራደሩ አይታችሁ ታውቃላችሁ?

ሀ. ቀጥሎ ለቀረቡት ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት ትክክለኛውን መልስ በቃል ስጡ።

1. ኑሃሚን ሊቀ ትሁት የሚል ቅፅል ስም የተሰጣት በምን ምክንያት ነው?
2. ኑሃሚን በምታገኘው አጋጣሚ ሁሉ የምታስተምረው ስለምን ጉዳይ ነው?
3. ሁለት ተማሪዎች ለድብድብ ሲጋበዙ ሲል ምን ማለቱ ነው?
4. ከድርድሩ በመነሳት ከሁለቱ ጓደኛዎች ጥፋተኛው ማነው ብላችሁ ታስባላችሁ? ምክንያታችሁን ተናገሩ?
5. ከምንባቡ ምን መልዕክት አገኛችሁ?

ቃላት

ሀ. በ”ሀ” ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይቸውን ከ “ለ” ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

“ሀ”

“ለ”

1. ፍርድ	ሀ. አላስፈላጊ
2. ትሁት	ለ. ሰብብ
3. አልባሌ	ሐ. አየች
4. ተመለከተች	መ. ቅን
5. ምክንያት	ሠ. ብይን

ለ. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ።

1. ልዩነት	5. ሩቅ
2. መፍታት	6. መውሰድ
3. ጸብ	7. መነሻ
4. ማጠናቀቅ	

ሐ . ለሚከተሉት ቃላት ከተሰጡት አማራጮች መካከል ተመሳሳይ ፍቻቸውን ምረጡ።

1. መሰሪ

ሀ. ተንኮለኛ ለ. ወሬኛ ሐ. ወረተኛ መ. ሰራተኛ

2. ልፍስፍስ

ሀ. ጠንካራ ለ. የሚለፋ ሐ. አቅመ ቢስ መ. ብርቱ

3. ዘለፋ

ሀ. ምርቃት ለ. ስድብ ሐ. ዘፈን መ. ስልጣን

4. ተለጠጠ

ሀ. ተዘረጋ ለ. ተጣጠፈ ሐ. ታጠፈ መ. ተዘነጋ

5. ማዋሃድ

ሀ. ማደባለቅ ለ. አንድ ማድረግ ሐ. መቀላቀል መ. ሁሉም

መ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ በማጥበቅ እና በማላላት ሲነበቡ የተለያዩ ትርጉም የሚሰጡ ቃላትን ለይታችሁ ጻፉ።

ምሳሌ፣ እንጨቱን ጥፍር አድርጎ አሰረው።

ጥፍር ሲጠብቅ = ጥብቅ ማድረግ

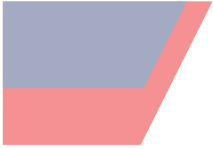
ሲላላ = የአካል ክፍል

1. ወደ ትምህርት ቤት ከመሄዱ በፊት ቁርሱን በላ።

2. ሀገሬ ከተቀመጠበት ቀና ብሎ መጻፍ ጀመረ።

3. የአማርኛ መጽሀፍ አለኝ።

4. መብራቱ በራ።

መጻፍ

ሀ. በሚከተሉት ቃላት ዓረፍተ ነገር ስሩባቸው፡፡

1. አመራች
2. መገልገል
3. ይማሩበታል
4. ባለጋራ
5. ወዳጅ

መናገር

ሀ. መምህራችሁ በሚሰጧችሁ ርዕስ ላይ ዝግጅት በማድረግ እና የንግግር ሕጎችን በመከተል ለክፍል ዓደኞቻችሁ ንግግር አድርጉ፡፡

ማንበብ

ድርድር

ቅድመ ማንበብ

ሀ. ድርድር ማለት ምን ማለት ይመስላችኋል?

ለ. ሱቅ ተልካችሁ እቃ ተደራድራችሁ ገዝታችሁ ታውቃላችሁ? እንዴት እንደነበር ተናገሩ።

ሐ. ምንባቡ ስለምን የሚናገር ይመስላችኋል?

ወይዘሮ የኔነሽ የአራተኛ ክፍል ተማሪ ልጅ አለቻቸው። ከአለታት አንድ ቀን ለትምህርቷ የሚሆን አጋዥ መፅሐፍ ሊገዙላት በአካባቢያቸው ወደሚገኝ የመጻህፍት መደብር አቀኑ። ከ15 ደቂቃ የእግር ጉዞ በኋላ ከአንድ የመጻህፍት መደብር ውስጥ ገብተው መጣራት ጀመሩ።

ወ/ሮ የኔነሽ፤ እዚህ ሱቅ! እኔ እዚህ ሱቅ!

ባለመደብር፤ አቤት! ምን ልርዳዎት?

ወ/ሮ የኔነሽ፤ ለአራተኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ አጋዥ መፅሐፍ ፈልጌ ነበር።

ባለመደብር፤ “የ4ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ አጋዥ መፅሐፍ” የሚል አለ። ይኸው።

ወ/ሮ የኔነሽ፤ ዋጋው ስንት ነው?

ባለመደብር፤ ዋጋው 80 ብር ብቻ።

ወ/ሮ የኔነሽ፤ እያገለበጡ እያዩት እንዴ! ቀንስልኝ እንጂ 80 ብር! ዋጋው በጣም ውድ ነው።

ሀ. ወይዘሮ የኔነሽ መጽሀፍ የሚገዙት ለማን ነው?

ለ. ከዚህ በኋላ ምን የሚገጥማቸው ይመስላችኋል?

ባለመደብር፤ በቃ ሰባ አምስት ብር ውሰዱት አዲስ መጽሀፍ ነው። በዚያ ላይ መጽሀፉን ሳመጣ የትራንስፖርት፣ የተሸካሚ ብቻ ብዙ ወጪ አውጥቼበታለሁ።

ወ/ሮ የኔነሽ፤ እኔ ያልተገባ የዋጋ ጭማሪ መጨመር ጥሩ አይደለም። በጅምላ ስታመጡ ቅናሽ እንዳለው እናውቃለን።

ባለመደብር፤ እሺ በስንት ብር ይገዙኛል?

ወ/ሮ የኔነሽ፤ እኔ የምገዛው መጽሐፉ ላይ በተቀመጠው የዋጋ መጠን ነው። ስልሳ ብር።

ባለመደብር፤ እኔ ብዙ ወጪ አውጥቻለሁ ባይሆን ሰባ ብር ላድርግሎት።

ወ/ሮ የኔነሽ፤ ስልሳ ብር ከሸጥክ ሽጥልኝ፤ የማትሸጥልኝ ከሆነ ይቅርብኝ። ከሸጥክ ይኸው ብሩን ያዝ።

ባለመደብር፤ እሺ! ባይሆን ለሌላ ጊዜ ደንበኛ እንሆናለን።

ወ/ሮ የኔነሽ፤ እሺ አመሰግናለሁ! ብለው መጽሀፉን ገዝተው ወደቤታቸው

ተመለሱ። ወደቤታቸው ሲደርሱ ለልጃቸው መጽሀፉን ሰጧት፤
ልጃቸውም በእናቷ ድጋፍ እጅግ ተደስታ እናቷን አመሰግና፤
መጽሀፉን ማንበብ ጀመረች።

ሀ. በምንባቡ መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃላችሁ መልስ ስጡ።

1. ባለመደብሩ “ምን ልርዳዎት” ሲል ምን ማለቱ ነው?
2. ወ/ሮ የኔነሽ ወደመደብሩ የሄዱት ምን ለማድረግ ነው?
3. ባለመደብሩ መጽሐፉን ከ60 ብር በታች ወይስ በላይ ነው ያመጣው?
መልሳችሁን በምክንያት አስረዱ።
4. ወ/ሮ የኔነሽ መጽሐፉን ከ60 ብር በላይ አልገዛውም ብለው በአቋሚቸው
እንዲጸኑ ያደረጋቸው ምክንያት ምንድን ነው?

ቃላት

ሀ. በ”ሀ” ረድፍ ለተዘረዘሩት ቃላት ተመሳሳያቸውን ከ”ለ” ረድፍ በመምረጥ

“ሀ”

1. አጋሻር
2. ያልተገባ
3. መርዳት
4. ኪሳራ
5. ማቅናት

“ለ”

- ሀ. መሄድ/ማስተካከል
- ለ. ማገዝ
- ሐ. ውድቀት
- መ. ረዳት/ደጋፊ
- ሠ. አላስፈላጊ

ለ. ለሚከተሉት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ።

1. ወጪ	4. መስጠት
2. ውድ	5. ጫኝ
3. መሸጥ	

መጻፍ

ሀ. በሚከተሉት ቃላት ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

1. ደንበኛ	4. ሽጠ
2. ኪራይ	5. ከፈለ
3. ሱቅ	6. ጨመረ

ስዋስው

ሀ. ከሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች መጨረሻ ላይ በቅንፍ ውስጥ ከተቀመጡት ቃላት መካከል በመምረጥ የዓረፍተ ነገሩን ሃሳብ አሟሉ።

- የባቡር _____ እየተሰራ ነው። (መንገድ/መንገዶች)
- ከኢትዮጵያ ወደ ጎረቤት አገሮች የማይፈስ ____ አዋሽ ነው። (ወንዝ/ወንዞች)
- በግቢያችን ውስጥ በርካታ የጓሮ _____ ተክለናል። (አትክልት/አትክልቶች)
- መኪና፣ ባቡር እና አውሮፕላን ዘመናዊ _____ ናቸው። (መጓጓዣ/መጓጓዣዎች)
- በበዓል ቀን የተለያዩ የባህል----- ይለበሳሉ። (ልብስ/ ልብሶች)

ለ. በሳጥኑ ውስጥ የተሰጡትን ቃላት በመጠቀም የሚከተሉትን አገላለጾች አሟሉ።

አምቡላ	ላጨ	ተደፋ	ይጣላል
ይራመዳል	ገጠመ	አብራሪ	አወጣች

- እንጀራ ተጋገረ ካልን ድፎ ዳቦ _____ ተደፋ _____ እንላለን።
- እባብ በልቡ ይሳባል ካልን ሰው በእግሩ _____ እንላለን።
- ጠላ ይጠመቃል ካልን ጠጅ _____ እንላለን።
- ለቡና እና ለጠላ አተላ ካልን ለጠጅ _____ እንላለን።

5. ጠላ ጠመቀች ካልን አረቄ _____ እንላለን።
6. ለጽሁፍ ጻፈ ካልን ለግጥም _____ እንላለን።
7. መኪና አሽከርካሪ ካልን አውሮፕላን _____ እንላለን።
8. ለበግ ጸጉር ሽለተ ካልን ለሰው ጸጉር _____ እንላለን።

ሐ. ከሚከተሉት ባለቅጥያ ቃላት ውስጥ ቃሉንና ቅጥያውን ነጣጥላችሁ ዓፉ።

ምሳሌ፡- ኢትዮጵያዊ = ኢትዮጵያ- ኣዊ

1. ቦርሳዎች	4. ወንድማችን
2. በጎች	5. ምርታማ
3. ልባችን	

መ. ከሚከተለው ሳጥን ውስጥ የመነሻ እና የመድረሻ ቅጥያዎችን የያዙ ቃላትን በየምድባቸው አስቀምጡ።

መጣችሁ	እንደተጸጸተ	ደረጃዎች
ከህዝብ	ተኛች	የተማሪ
አስመክረ	ታሪካዊ	ወጥመዶች
ልባም	በቴሌቪዥን	ስለአሁን

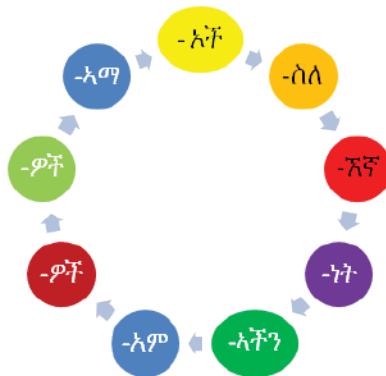
የመነሻ ቅጥያዎችን የያዙ ቃላት

1. ከህዝብ
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

የመድረሻ ቅጥያዎችን የያዙ ቃላት

1. መጣችሁ
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

ሠ. ከዚህ በታች የተዘረዘሩ ቅጥያዎችን በመጠቀም ባለቅጥያ ቃላትን መስርቱ።

ምሳሌ፣ /-አች/ = እርሳሶች

/-አማ/ = አፈራማ

ረ.የሚከተለውን የቀለም እና የቁጥር ቅደም ተከተል በመከተል የቤተሰብ አቆጣጠርን ተራ በተራ በቅደም ተከተልን ጻፉ።

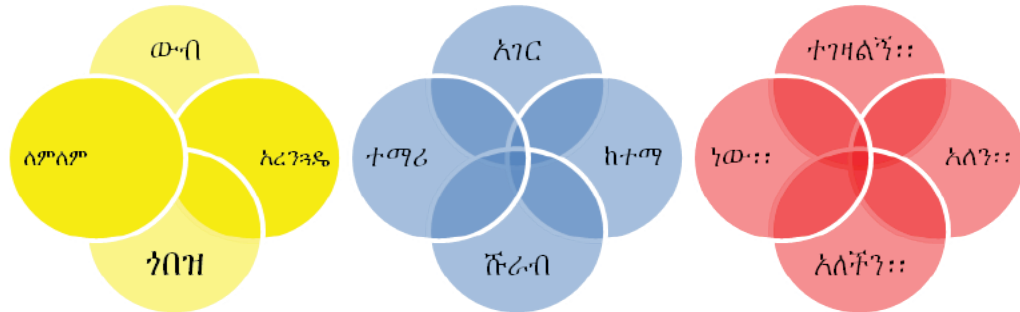
መነሻ

ማንተቤ	ፍናጅ	ምንኸላት	አስልጥ	ቅም አያት
ቅናጅ	አመልጥ	ድርባቴ	ልጅ	ቅድመ አያት (ቅድም አያት)
ቅማንት	አያት	እንጅላት	ሸማት	አባት/ አናት

መጻፍ

ሀ. በምሳሌው መሰረት ስም፣ ገላጭ እና ግስን በመጠቀም ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ምሳሌ፡ አረንጓዴ ሹራብ ተገዳሪ።

- 1.
- 2.
- 3.

መናገር

ሀ. መምህራችሁ በሚሰጡዎችሁ ትዕዛዝ መሰረት ስለ ትምህርት ቤታችሁ የተማሪዎች ሕግና ደንብ መረጃ በመሰብሰብ እና ዝግጅት በማድረግ የንግግር መመሪያን ተከትላችሁ ለክፍል ዓደኞቻችሁ ንግግር አድርጉ።

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የሚከተለውን ለአቀላጥፎ ማንበብ የተዘጋጀ አንቀጽ አንብቡ።

ሞጂ አህያ

በድሮ ጊዜ ክፉ ቀን መጣና ፍጥረታት ሁሉ የሚልሱት የሚቀምሱት አጡ። ክፉ ቀኑ የመጣበት ምክንያትም ባለመታወቁ ሁሉም በየፊናው ለማወቅ ይጥር ነበር።

ከዕለታት አንድ ቀን አንበሳ፣ ነብር፣ ጅብ እና አህያ ክፉ ቀን የመጣበትን ምክንያት ለማወቅ ይወያዩ ነበር። በመጨረሻ ግን ከመካከላቸው አንዱ ኃጢአት በመስራት ይሆናል ብለው ስለገመቱ እያንዳንዳቸው የሰሩትን ኃጢአት ሊናዘዙ ተስማሙ። ኃጢአት ሰርቶ የተገኘም ሊፈረድበት ነበር።

በመጀመሪያ አቶ አንበሳ ተናገረ። “አንድ ቀን አንዲት ላም ከበረት ሰብራ ወጥታ ስላገኘች በልቻታለሁ። ይህ ኃጢአት ከሆነ ፍረዱብኝ” አለ። እነሱም አንበሳን ሲመለከቱት ግርማው እጅግ የሚያስፈራ ስለነበር “በረት ውስጥ መተኛት ሲገባት በረት ሰብራ መውጣቷ የራሷ ጥፋት እንጂ የርስዎ አይደለም” አሉት። ነብር ደግሞ በፋንታው ተነስቶ “አንድ ቀን ምግብ ፍለጋ ጫካ ስዘዋወር አንድ የፍየል ጠቦት ከአረኞች አምልጦ ጫካ ውስጥ ቅጠል ሲቀነጥስ አግኝቼ እሱን በልቻለሁ። ኃጢአት ከሆነ ፍረዱብኝ” አለ። እነአንበሳም “ጥፋተኛው ከአረኞች አምልጦ ጫካ የገባው ፍየል እንጂ አንተ አይደለህም” አሉት።

ጅብ ደግሞ ኃጢአቱን እንዲህ ሲል ተናዘዘ። “አንድ ቀን ሌሊት ምግቤን ፍለጋ መንደር ለመንደር ስዘዋወር አንዲት በግ እቤት ውስጥ ከማደሪያዋ ሆና ነገር ግን ላቷን በቀዳዳ ወደውጭ አስወጥታ አግኝቼ ቆርጬ በልቻለሁ። ኃጢአት ከሆነ ፍረዱብኝ።” አለ። የተቀሩት እንስሳትም “ጥፋቱ ላቷን ከውጭ ያሳደረችው በግ እንጂ ያንተ ስላልሆነ ልንፈርድብህ አንችልም።” አሉት።

በመጨረሻም አህያ ኃጢአቷን ለመናገር ተነሳችን፤ “አንድ ቀን ጌታዬ አንድ ጆንያ ሙሉ እህል አሽክሞኝ ወደገበያ ስሄድ በመንገድ ላይ ዘመድ አጋጠመውና ቆሞ ሲያወራ ወደመንገዱ ዳር ሄጄ ሳር ነጭቼ በልቻለሁ። ይህ ኃጢአት ከሆነ ፍረዱብኝ። ” አለች። እነአንበሳም አህያን “በእኛና በወገኖቻችን ላይ ይህን ሁሉ መሰሉ ያመጣሽ አንቺ ነሽ። ምክንያቱም ጌታሽ ከዘመዱ ጋር ሲያወራ ቆመሽ መጠበቅ ሲገባሽ ሳር መንጨትሽ ከፍተኛ ኃጢአት ነው።” ብለው ተከፋፍለው በሏት ይባላል።

(ምንጭ፤ ፈቃደ አዘዘ፤ የሰነድ ቃል መምሪያ፤ 1991ዓ.ም፤ ገጽ78 ለንባብ ትምህርት ማስተማሪያነት ተሻሽሎ የተወሰደ)

የምዕራፍ ስምንት የክለሳ ጥያቄዎች

1. የሚከተሉትን ስሞች፣ ገላጮች እና ግሶችን በማጣመር ዓረፍተ ነገሮች መስርቱ።

ረጅም	ከተማ	ቀይ	ጀግና
እናት	ነው	አለችኝ	ቀሚስ
ውብ	አየሁ	ፎቅ	ለብሳለች

2. ከአማርኛ ቋንቋ መምህራችሁ ጋር በመሆን ስለትምህርት ቤታችሁ የተማሪዎች ሕግና ደንብ በተመለከተ በክፍላችሁ ውስጥ ንግግር በማድረግ በተወያያችሁት መሰረት በክፍል ውስጥ መከበር ያለባቸውን ሕጎች በሚገባ በመጻፍ በክፍል ውስጥ ለሁሉም ተማሪ በሚታይ ቦታ እንዲለጠፍ አድርጉ።

3. መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት ስለትምህርት ቤታችሁ የተማሪዎች ህግ እና ደንብ በሰንደቅ ዓላማ መርህ-ግብር ላይ ንግግር አቅርቡ።

4. የሚከተሉት ቅጥያዎች የመነሻ ወይም የመድረሻ ቅጥያዎች መሆናቸውን በመለየት ከቃላት ጋር በማጣመር ጻፉ።

- አቸው	እንደ-	-አዊ	- አች
በ-	- ዎች	ስለ	ከ-

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- በመቅረጽ ድምጽ ያዳመጣችሁትን ዋና ሃሳብ ትናገራላችሁ፤
- አንብባችሁ የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎችን ትሰራላችሁ፤
- ነጠላ አረፍተ ነገሮችን በመጠቀም አንቀጽ ትጽፋላችሁ፤
- ለቃላት አውዳዊ ፍቺ ትሰጣላችሁ፤
- መስተዋድድን ተጠቅማችሁ አረፍተ ነገር ታዋቅራላችሁ፤

ማዳመጥ

የሚኒ ሚዲያዎ ፍሬ

ቅድመ ማዳመጥ

ሀ. በትምህርት ቤታችሁ ምን ምን ክበባት አሉ? ዘርዝሯቸው።

ለ. ክርዕሱ በመነሳት ምንባቡ ምን ሊነገራችሁ ይችላል?

ሀ. ቀጥሎ ለቀረቡት ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት ትክክለኛውን መልስ በቃል አብራሩ።

1. ኤደን በስራዋ ምን አይነት ስራተኛ ናት?
2. በክበባት መሳተፍ የጀመረችው የስንተኛ ክፍል ተማሪ እያለች ነበር?
3. ኤደን ዜና ለማቅረብ ወደ መድረክ ስትወጣ ተማሪዎች የሚያጨበጡላት ለምን ይመስላችኋል?
4. በትምህርት ቤታችሁ የሚኒ ሚዲያ ክበብ ምን ዓይነት ስራ ይሰራል? እናንተስ ትሳተፋላችሁ?
5. የሚኒ ሚዲያ ክበብ ተሳትፎዋ አሁን ለደረሰችበት ስኬት ምን አስተዋጽኦ አድርጎላታል ትላላችሁ?

ቃላት

ሀ. በ”ሀ” ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይቸውን ከ “ለ” ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

“ሀ”

1. ሽልማት
2. ግንባር ቀደም
3. አንቱታ
4. ስኬታማ
5. ዘመን

“ለ”

- ሀ. ከበሬታ
- ለ. ማበረታቻ
- ሐ. ታታሪ
- መ. ፊት መሪ
- ሠ. ጊዜ
- ረ. ውጤታማ

ለ. በ"ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ከ"ለ" ረድፍ ተቃራኒያቸውን በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"

1. መሸ
2. አበቃ
3. ፀጥታ
4. ተቀበለ
5. አበረከተ

"ለ"

- ሀ. ሀካታ
- ለ. ሰጠ
- ሐ. ነጋ
- መ. ከለከለ
- ሠ. ጀመረ

ሐ. የሚከተሉትን አገላለጾች በተሰጡት ቃላት አሟሉ።

ጸጉር

ጠላ

ጥርስ

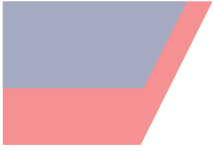
ውሃ

አፍንጫ

ቡና

ዓይን

1. በረዶ የመሰለ _____
2. ስንደዶ የመሰለ _____
3. የዶሮ ዓይን የመሰለ _____
4. የባቂላ አበባ የመሰለ _____
5. ጥቁር ሀር የመሰለ _____
6. ኩል የመሰለ _____

ሀ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ የሚገኙትን መስተዋድዶችን ለይታችሁ ጻፉ።

ምሳሌ፣ ሀ. ሬዲዮ ከቴሌቪዥን የተለየ የመገናኛ ብዙሃን አይነት ነው። = ከ

ለ. በባቡር መሄድ ደስ ይለኛል። = በ

1. ፋጡማ ከትምህርት ቤት መጣች።
2. ትምህርቴን ስጨርስ በመምህርነት ሙያ እስማራለሁ።
3. ወተት በዳቦ እወዳለሁ።
4. ሁልጊዜ እንደጎበዝ ተማሪ ማጥናት ይኖርብናል።
5. በስፖርት ውድድር ትምህርት ቤታችን አሸናፊ ሆነ።
6. ስለንደኛዬ ጥሩ መናገር እወዳለሁ።
7. እርሳስ ከፈለግህ እሰጥሃለሁ።

ለ. በሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ያሉትን አያያዥ ቃላት ለይታችሁ አውጡ። የየራሳችሁን ዓረፍተ ነገር መስርቱባቸው።

ምሳሌ፣ አባቴ ነጋዴ ነው፤ ይሁን እንጂ ስኬታማ አይደለም። = ይሁን እንጂ

1. ዛሬ ደብተራችን ይታረማል፤ ምክንያቱም ትናንት የቤት ስራ

ተሰጥቶናልና።

2. ጋዜጠኛው በጣም ጎበዝ ነው፤ በመሆኑም ሽልማት ይገባዋል።
3. ቃሪያ መመገብ እወዳለሁ ነገር ግን ያቃጥለኛል።
4. ማንበብ ያስደስተኛል እንጂ ዝም ብዬ ጊዜዬን ማባከን አልወድም።
5. መምህራችን ጨዋተማሪዎችን ያበረታታሉ፤ ስለዚህ ሁላችንም ጨዋዎች መሆን አለብን።

የሚዲያ ፈርጦች

ቅድመ ማንበብ

- ሀ. የምንባቡ ርዕስ ስለምን የሚነግራችሁ ይመስላችኋል?
- ለ. መገናኛ ብዙኀን ማለት ምን ማለት ነው የምታውቁትን ተናገሩ።

መዓዛ ብሩ

ጋዜጠኛ መዓዛ ብሩ የወጣቶች ተምሳሌት፣ የሴቶች አርአያ፣ የብርታት ማሳያ፣ የሬዲዮ ፈርጥ፣ የጋዜጠኝነት ምልክት ናት በማለት አድናቂዎቿ እና የሙያ አጋሮቿ ይመሰክራሉ። መዓዛ የዛሬ 20 ዓመት ገደማ የመጀመሪያው ኤፍ ኤም ሬዲዮ ጣቢያ ኤፍ ኤም አዲስ 97.1 ሲመሰረት

የቅዳሜ ከሰዓት በኋላ የጨዋታ ፕሮግራም በዚሁ ጣቢያ ማቅረቧን ተያያዘችው። ይህን አቅም በመጠቀም በኢትዮጵያ ሚሊኒየም ማገባደጃ ሰሞን በአገሪቱ ታሪክ የመጀመሪያ የግል ይዞታ የሆነውን ሽገር ኤፍ ኤም 102.1 ሬድዮ ጣቢያን መሰረተች። ሬዲዮው በኢትዮጵያ ተወዳጅ እንደሆነ እንዲቀጥል ከፍተኛ ጥረት አደረገች። በዚህ ምክንያት የዓለም ሬዲዮ ቀን በሚከበርበት በ2012 ዓ.ም በሬዲዮ ዘርፍ የህይወት ዘመን ምርጥ ጋዜጠኛ ሆና ተሸለመች።

ደጀኔ ጥላሁን

ጋዜጠኛ ደጀኔ ጥላሁን የተወለደው በ1948 ዓ. ም በአዲስ አበባ ከተማ ልዩ ስሙ አዲሱ ገበያ በሚባል አካባቢ ነው። የጋዜጠኝነቱን ዓለም ከመቀላቀሉ በፊት በመምህርነት ሙያ ያገለገለው ደጀኔ፤ ከ1970ዎቹ መጨረሻ ጀምሮ ስሙን በጋዜጠኝነት ዓለም የተከለ ባለሙያ ነው። በኢትዮጵያ ሬዲዮ ብሔራዊ አገልግሎት በቆየባቸው 26 ዓመታት የጋዜጠኝነት ህይወቱ፤ በተለይም “ከመጻህፍት ዓለም”

በተለኛ ፕሮግራም ላይ በማራኪ ድምጽ በተረካቸው አያሌ መጻህፍት ብዙዎች ያስታውሱታል። ከተለያዩ የጥበብ ባለሙያዎች ጋር ቃለ መጠይቅ በማድረግ በርካታ የኪነ ጥበብ ስራዎችንም ሰርቷል። “የኪነ ጥበባት ምሽት”ና “የአሁኑ ጧት ፕሮግራም” ማዘጋጀት እና ማቅረብ ሌላኛው የሚታወቅበት ስራው ነበር። አንጋፋው ጋዜጠኛ ደጀኔ ጥላሁን ከመስከረም 2004 ዓ.ም ጀምሮ “ደጀኔ ጥላሁን ፕሮግራም” በሚል ድራማ፣ ማስታወቂያ እና ዶክመንተሪ ፊልሞችን በመስራትና በሌሎች መሰል ተግባራት ላይ መሳማራቱ ይታወቃል።

ሀ. ጋዜጠኛ መዓዛ ብሩ በመጀመሪያው ኤፍ. ኤም 97.1 የጀመረው ፕሮግራም ምን የሚል ነበር?

ለ. ጋዜጠኛ ደጀኔ ጥላሁን የጋዜጠኝነት ሙያውን የተቀላቀለው በስንት ዓ.ም ነው?

ፀሐይ ተፈረደኝ

በኢትዮጵያ ሬዲዮ ሲቀርቡ በነበሩት “በሕይወት ዙሪያ”፣ “የሴቶች መድረክ”፣ “የአሁኑ ጠዋት ፕሮግራም” ላይ ድምጹን ደጋግመን ስንሰማው ኖረናል። የኢትዮጵያ ሬዲዮ ፕሮግራም በሆነው ተወዳጅ “ኢትዮጵያን እንቃኛት” የሬዲዮ ፕሮግራም ሲነሳ አብረው ከሚታወሱ ድምጾች አንዱ የእሷ ድምጽ ነው። በረጅም የጋዜጠኝነት ሥራ ዘመኗ ብዙዎች የሚያስታውሷት በየሳምንቱ እሁድ ረፋድ ላይ ይደመጥ በነበረው የጦር ኃይሎች የሬዲዮ ፕሮግራም ላይ ነው። ፀሐይ እንደጋዜጠኛ ማራኪ ፕሮግራም ቀማሪ፤ እንደ ሴት ደግሞ ፅናት

አስተማሪ ናት። በ2012 ዓ.ም የዓለም ሬዲዮ ቀን ሲከበር ጋዜጠኛ ፀሐይ ተፈረደኝ በሬዲዮ ጋዜጠኝነት ላደረገችው ከፍተኛ አስተዋፅኦ የህይወት ዘመን ምርጥ ጋዜጠኛ ተሸላሚ እንድትሆን ተመርጧለች።

ደምሴ ዳምጤ

የኢትዮጵያ የስፖርት ጋዜጠኞች ታሪክ ሲጠቀስ ከማይዘነጉት አንዱ ደምሴ ዳምጤ ነው። ደምሴ ከልጅነቱ ጀምሮ ያደረገበትን የስፖርት ፍቅር በማጎልበት በ1968ዓ.ም ወደ አዲስ አበባ በመምጣት በኢትዮጵያ ሬዲዮ በቋሚነት መስራት ጀመረ። ደምሴን አንስቶ 1980 ዓ.ም የምስራቅና የመካከለኛው አፍሪካ ዋንጫ ጨዋታ በተለይም የኢትዮጵያና የዚምባብዌ የፍፃሜ ጨዋታ አለማንሳት አይቻልም። የዋንጫ ጨዋታው የተጠናቀቀው በመለያ ምት ነበር። ይህን ታሪካዊ ጨዋታ

ያስተላለፈበት መንገድ ከማንም አዕምሮ አይጠፋም። ሌላው ደምሴ በስራ በቆየባቸው ከ30 አመታት በላይ ከሚታወሱት ስራዎቹ ውስጥ በባርሴሎና አሎምፒክ ደራርቱ ቱሉ የመጀመሪያውን የወርቅ ሜዳሊያ ስታሸንፍ ውድድሩን በቢ.ቢ.ሲ ሬዲዮ ሌሊቱን ሙሉ ተከታትሎ በማለዳው ለኢትዮጵያ ህዝብ በአስደናቂ አቀራረብ የምስራቅን አበሰረ። ይህን ታላቅ የስፖርት ሰው በህይወት ካጣነው ጥቅምት 26/2013ዓ.ም ስምንተኛ አመቱን ይዟል።

እሌኒ መኩሪያ

በ1957 ዓ.ም የኢትዮጵያ ቴሌቪዥን ስራውን በይፋ ሲጀምር በቴሌቪዥን መስኮት ብቅ ብላ ለመጀመሪያ ጊዜ ለአዝዛብ የታየችው ሴት ጋዜጠኛ እሌኒ መኩሪያ ነበረች። ጋዜጠኛ እሌኒ በኢትዮጵያ የጋዜጠኝነት ታሪክ ውስጥ ደማቅ አሻራ አላት። በእንግሊዝኛ ቋንቋ የጋዜጠኝነት ሙያ ከኢትዮጵያ እስከ እንግሊዙ ቢ.ቢ.ሲ ሬዲዮ በወርቃማ ድምጿ አገልግላለች። ቢ.ቢ.ሲ ላይ አፍሪካዊቷ ኮከብ የተባለች ጋዜጠኛ ነበረች።

(ምንጭ፡- የኢትዮጵያ ሬዲዮ 80ኛ ዓመት የተዘጋጀ ልዩ መጽሔት፤ 2013 ዓ.ም)

ሀ. በምንባቡ መሰረት ለሚከተሉት ጥያቄዎች በጽሁፍ መልስ ስጡ።

1. ጋዜጠኛ ደጀኔ ጥላሁን በማራኪ ድምፁ መጻህፍትን በመተረክ የሚታወቅበት ፕሮግራም ምን ይባላል?

ሀ. ኢትዮጵያን እንቃኛት	ለ. ከመጻህፍት ዓለም
ሐ. የኪነ ጥበባት ምሽት	መ. ጨዋታ

2. የ1980 ዓ.ም የኢትዮጵያና የዚምባብዌ የምስራቅና የመካከለኛው አፍሪካ ዋንጫ ጨዋታ የዘገበው ጋዜጠኛ _____ ይባላል።

ሀ. መዓዛ ብሩ ለ. ፀሐይ ተፈረደኝ ሐ. ደጀኔ ጥላሁን መ. ደምሴ ዳምጤ

3. “ኢትዮጵያን እንቃኛት” የፊዲዮ ፕሮግራም ሲነሳ አብረው ከሚታወቁት ድምጾች አንዱ የጋዜጠኛ _____ ድምጽ ነው።

ሀ. መዓዛ ብሩ ለ. ፀሐይ ተፈረደኝ ሐ. እሌኒ መኩሪያ መ. ደጀኔ ጥላሁን

4. _____ ለመጀመሪያ ጊዜ በቴሌቪዥን መስኮት ለህዝብ የታየች ሴት ጋዜጠኛ ነት?

ሀ. መዓዛ ብሩ	ለ. ፀሐይ ተፈረደኝ
ሐ. እሌኒ መኩሪያ	መ. “ሀ” እና “ለ” መልስ ነው

5. ጋዜጠኛ _____ የመጀመሪያ የግል ይዞታ የሆነውን ሽገር ኤፍ ኤም 102.1 ፊዲዮ ጣቢያን መሰረተች፤

ሀ. ፀሐይ ተፈረደኝ	ለ	እሌኒ መኩሪያ
ሐ ማህደር ሰሎሞን	መ	መዓዛ ብሩ

መናገር

መምህራችሁ በሚያስደምጧችሁ መረጃ መሰረት የመረጃን ዋናን ሃሳብ በመለየት ንግግር አድርጉ።

ቃላት

ሀ. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍቻቸውን ጻፉ።

1. ፅናት	5. መዘንጋት
2. አስተዋጽኦ	6. ማጎልበት
3. አጋር	
4. ማገባደጃ	

ለ. ቀጥሎ በ"ሀ" ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተቃራኒያቸውን ከ"ለ" ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ።

"ሀ"

- ደማቅ
- መጨረሻ
- ተክለ
- ማራከ
- ማስታወስ

"ለ"

- ሀ. ነቀለ
ለ. አስቀያሚ
ሐ. ደብዛዛ
መ. መዘንጋት
ሠ. መጀመሪያ

መጻፍ

ሀ. በሚከተሉት ቃላት ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

- ፕሮግራም
 - አበሰረ
 - አሻራ
 - ኮከብ
 - ማስተዋል
 - መምህር
-

ለ. በምሳሌው መሰረት ከታች ባለው ሳጥን ውስጥ የተዘረዘሩትን ግሶች በመጠቀም ነጠላ ዓረፍተ ነገሮች መስርቱ።

ምሳሌ፣ መምህሩ ተማሪዎችን አስተማረ።

አስተማረ ዳፈ አመነ መጠጠ መሰረከ ነገደ ቀጠፈ ሞረደ

ሐ. ቀጥሎ በሳጥኑ ውስጥ ያሉትን ቃላት በመጠቀም ሦስት የተለያዩ ውስብስብ ዓረፍተ ነገሮች በምሳሌው መሰረት መስርቱ።

በዓላትን	ይዞ	ለወላጆቻችን	ወንድሙን	ጨዋታ
ስንጨርስ	ተሰባስቦ	ሰኞ ማክሰኞ	ማክበር	ምርቃት
አጠናን።	ተቀበልን።	ተመለስ።	ተጫውተን	በመታዘዝ
ደስ ይላል።				

ምሳሌ፣ በዓላትን ተሰባስቦ ማክበር ደስ ይላል።

መ. በምሳሌው መሰረት ነጠላ ዓረፍተ ነገሮችን በመጠቀም አንድ አንቀጽ ጻፉ።

ምሳሌ፣ የልጆች ጨዋታ - “መጩ ተኬ”

መጩ ተኬ አንዱ የልጆች ጨዋታ ነው። ለጨዋታው ቢያንስ ሁለት ልጆች ያስፈልጋሉ፡ ለመጫወቻ የሚሆን ከእጃችን መዳፍ የሚያንስ ሁለት ጠፍጣፋ ድንጋይ እናዘጋጃለን፡ የድንጋዩ ስም “ከምች” ይባላል። ጨዋታውን አንዱ ልጅ ቀድሞ ይጀምራል። ጨዋታውን የሚጀምረው ልጅ አንዱን ድንጋይ (ከምች) መሬት ላይ በተወሰነ ርቀት ይጥለዋል። ድንጋዩን በሌላ ድንጋይ (ከምች) ይመታዋል ወይም ያጋጩዋል። ድንጋዩን ከመታው ጓደኛው ያዝለወል። የተመታው ድንጋይ ድረስም ይወስደዋል። ከሳተው ደግሞ ጓደኛውን ያዝለዋል። የሳተው ድንጋይ ድረስ ይወስደዋል። በዚህ ህግ ተራ በተራ ጨዋታው ይቀጥላል።

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የሚከተለውን ለአቀላጥፎ ማንበብ የተዘጋጀ አንቀጽ አንብቡ።

ስግብግብ አይጥ

አንድ ስግብግብ አይጥ በበቆሎ የተሞላ ቅርጫት አየና ሊበላ ፈለገ። ስለዚህ ቅርጫቱን በጥርሱ ቦርቡሮ ትንሽ ቀዳዳ ሠራ። በዚያች ቀዳዳም ወደቅርጫቱ ውስጥ ገባ። በዚያ ውስጥም ሆኖ ብዙ በቆሎ በላ ከዚያ በጣም ተደሰተ። እንደልቡ መጥገቡን ሲያረጋግጥ ለመውጣት ፈለገ። አስቀድሞ በሰራት በትንሿ ቀዳዳ በኩል ለመውጣት ሞከረ። ግን አልቻለም። ሆዱ ሞልቷል። እንደገና ሞከረ። ግን በቀዳዳው አልፎ መውጣት አልቻለም። አይጡ ማልቀስ ጀመረ። በዚህ ጊዜ አንድ ጥንቸል በቅርጫት አጠገብ እያለፈ ነበር። የአይጡን ጩኸት ሰምቶ “ወዳጄ ለምን ታለቅሳለህ?” አለው። ያኔ አይጡ “በቆሎውን ለመብላት ብዬ ትንሽ ቀዳዳ ሰርቼ ወደ ቅርጫቱ ውስጥ ገባሁ፤ አሁን በዚያ ቀዳዳ በኩል መውጣት አልቻልኩም” አለ። ጥንቸሉም “ብዙ ስለበላህ ነው፤ ሆኖህ እስኪቀንስ ጠብቅ” ብሎት እየሳቀ ሄደ። አማራጭ ያጣው አይጥ በቅርጫት ውስጥ እንዳለ እንቅልፍ ያዘው። በማግስቱ ጠዋት ሆዱ ቀንሷል። እሱ ግን ከቅርጫቱ ውስጥ መውጣት እንዳለበት ረስቶ ጥቂት ተጨማሪ በቆሎ መብላት ፈለገ። ስለዚህ በቆሎውን በልቶ ሆዱ በድጋሚ ተቆዘረ። ጠግቦ ከበላ እና ቁንጣን ከያዘው በኋላ ከቅርጫቱ ወጥቶ ማምለጥ እንዳለበት አስታወሰ። ግን የማይሆን ነገር ነው፤ አልቻለም፤ እናም በድጋሚ “ኦ! አሁንም ነገ እወጣለሁ” ብሎ አሰበና ተኛ። ግን በቀጣዩ ቀን በዚያ የበቆሎ ቅርጫት በኩል ታልፍ የነበረው ድመቷ ነበረች። ምን ያጋጥመው ይሆን?

(ምንጭ፣ ንባብ፡ Reading Platform ለንባብ ትምህርት እንዲያመች ተሻሽሎ የቀረበ)

መናገር

የሚከተሉትን የሰውነት ክፍሎች በግእዝ ስያሜያቸው ምን እንደሚባሉ ካጠናችሁ በኋላ ለክፍል ጓደኞቻችሁ ተራ በተራ በቃል አቅርቡ።

የሰውነት ክፍሎች ስዕል	አማርኛ	ግእዝ	የሰውነት ክፍሎች ስዕል	አማርኛ	ግእዝ
	ራስ	ርእስ		አፍ	አፍ
	ፀጉር	ስእርት		ከንፈር	ከንፈር
	ፊት	ገጽ/መልታሕት		ጥርስ	ስን
	ግንባር	ፍጽም		አገጭ	ሕልቅ
	ዐይን	ዐይን		ጣት	አፃብዕ
	ቅንድብ	ቀርነብ		ጉልበት	ብረክ
	ጆሮ	እዝን		እጅ	እድ
	አፍንጫ	አንፍ		እግር	እግር

(ምንጭ፡ መጽሐፈ ሰዋስው ወግስ ወመዝገበ ቃላት ሐዲስ፤ 1948 ዓ.ም)

የምዕራፍ ዘጠኝ የክለሳ ጥያቄዎች

1. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ ፍቺቸውን ጻፉ፡፡

ሃጭ	ደንብ	ገለጻ
ለሆላስ	ስውር	ወጠነ

2. መስተዋድዶችን በመጠቀም አምስት ዓረፍተ ነገሮችን መስርቱ።

3. የሚከተሉትን አገላለጾች አሟሉ፡፡

ምሳሌ፣ ሎሚ የመሰለ ተረክዝ

ካል፡-

ሀ. ሳንቃ የመሰለ እንላለን።

ለ . ብርሌ የመሰለ እንላለን።

ሐ. አለንጋ የመሰለ እንላለን።

4. ከፊደሉ፣ ከቴሌቪዥን ወይም ከሌሎች የመገናኛ ብዙሃን የሰማችሁትን

አስተማሪ መረጃ ከ5 እስከ 7 በሚሆኑ ነጠላ ዓረፍተ ነገሮች በመጠቀም በአንድ

አንቀጽ ጽፋችሁ ለክፍል ያደኞቻሁ አቅርቡ።

ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት መጠናቀቅ በኋላ ተማሪዎች፡-

- አዳምጣችሁ በቡድን ውይይት ታደርጋላችሁ፤
- ካነበባችሁት ጽሁፍ ውስጥ ከእያንዳንዱ አንቀጽ ዋናውን ሃሳብ ትለያላችሁ፤
- በተሰጣችሁ ርእስ አንቀጽ ትጽፋላችሁ፤
- ከአንድ በላይ ፍቺ ያላቸውን ቃላት ትፈልጋላችሁ፤
- ቅጥያዎችን ተጠቅማችሁ አረፍተ ነገር ትመሰርታላችሁ፤

ማዳመጥ

ንግድ

ቅድመ ማዳመጥ

- ሀ. ንግድ ማለት ምን ማለት ይመስላችኋል?
- ለ. በምትኖሩበት አካባቢ የንግድ ተቋማት አሉ? ካሉ ምን ምን አይነት የንግድ ተቋማት እንደሆኑ ተናገሩ?

ሀ. ቀጥሎ ለቀረቡት ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት ትክክለኛውን መልስ በቃል አብራሩ።

1. አንድ ነጋዴ ትርፋማ ለመሆን ምን ማድረግ አለበት ትላላችሁ?
2. ነጋዴ ኪሳራ የማይገጥመው ምን ሲሆን ነው?
3. ደንበኛን በጥሩ ስነ ምግባር ማስተናገድ ለምን የሚጠቅም ይመስላችኋል?
4. ገንዘብ ብቻ መኖሩ ለስኬት አያበቃም ሲል ምን ማለት እንደሆነ አብራሩ።
5. የንግድ ስራ ለአንድ አገር የሚሰጠውን ጥቅም ተናገሩ።

ቃላት

ሀ. በ”ሀ” ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይቸውን ከ “ለ” ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ

“ሀ”

1. መመዘኛ
2. አጋዥ
3. መፈለግ
4. ማመንጨት
5. ክህሎት

“ለ”

- ሀ. ችሎታ
- ለ. ማፍለቅ
- ሐ. መለኪያ
- መ. መሻት
- ሠ. ደጋፊ

ለ. በ”ሀ” ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ከ”ለ” ረድፍ ተቃራኒያቸውን በመምረጥ አዛምዱ።

“ሀ”

1. አተረፈ
2. ተጠቃሚ
3. ውጫዊ
4. ማክበር
5. መሟላት

“ለ”

- ሀ. ተጎጂ
- ለ. ማዋረድ
- ሐ. መጓደል
- መ. ከሰረ
- ሠ. መውጣት
- ረ. ውስጣዊ

መጻፍ

ሀ.ከዚህ በታች በቀረበው የአንቀጽ ምሳሌ መሰረት የተከታዩን አንቀጽ ዋና መልዕክት (ሃሳብ) ጻፉ።

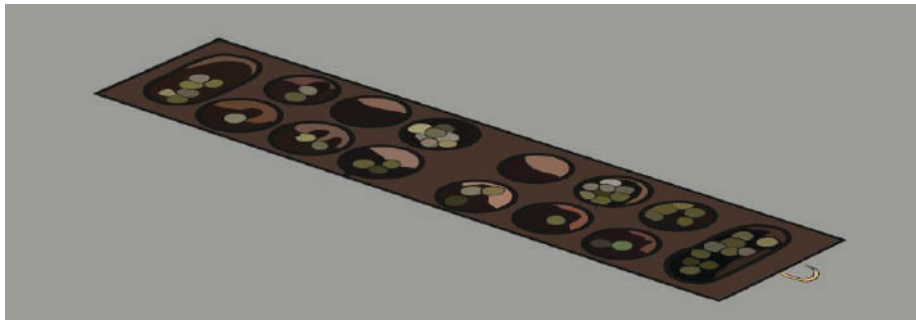
ምሳሌ

እኛ ኢትዮጵያውያን በአብሮነት አኗኗራችን ከመሰረተናቸው ጠንካራ እሴቶቻችን መካከል አንዱ በሀዘን ጊዜ መደጋገፍ እና እርስ በእርስ መጽናናት ነው። ለዚህም ትልቁን ድርሻ የሚይዘው ደግሞ ማህበራዊ መሰባሰቢያችን የሆነው እድር ነው። እድር መግባት የሚያስከትለው ሃላፊነት እና ግዴታ እንዳለ ሆኖ ሰው ሆኖ የማይደሰት እንደሌለ ሁሉ ሃዘን የማይገጥመው የለም። ታዲያ በዚህ ጊዜ ያዘነ ሰው ከሃዘኑ እንዲላቀቅ ለማጽናናት ብሎም ከሃዘን ጋር ተያይዞ ለሚገጥመው ወጪ ድጋፍ እና አለው ባይነትን ከማህበረሰቡ የሚያገኝበት እርስ በእርስ የምንተጋገዝበት ትልቅ ኢትዮጵያዊ የማህበራዊ አብሮነት ማሳያ መሰባሰቢያችን የሆነው እድር ነው።

የአንቀጽ ዋና መልዕክት፤ የኢትዮጵያዊ አብሮነት ማሳያዎች ከሆኑት አንዱ እድር መሆኑን እና ያለውን ጠቀሜታ የሚያሳይ ማሳየት ነው።

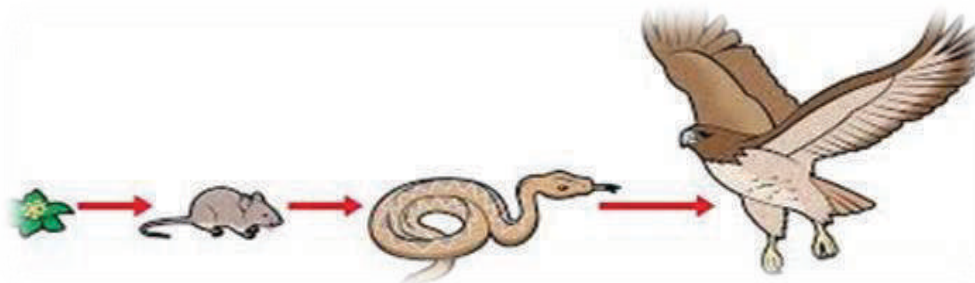
1. ከዚህ በታች የተጻፉት አንቀጾች ዋና ሃሳባቸው ምንድን ነው?

ገበጣ የኢትዮጵያ ባህላዊ ጨዋታ ነው። ይህን ጨዋታ ሁለት ሰዎች የሚጫወቱት ነው። በገበጣ ጨዋታ ህግ መሰረት ገበቴው ላይ 18 ጉድጓዶች ሲኖሩ የተወሰኑ ጠጠሮችም በየጉድጓዱ ይቀመጣሉ። የጨዋታው አላማ እንግዲህ የባላጋራን ጠጠሮች መብላት ነው። የባላጋራ ጠጠሮች ዜሮ ሲቀሩ ያን ጊዜ ተጫዋቹ አሸነፈ ይባላል።

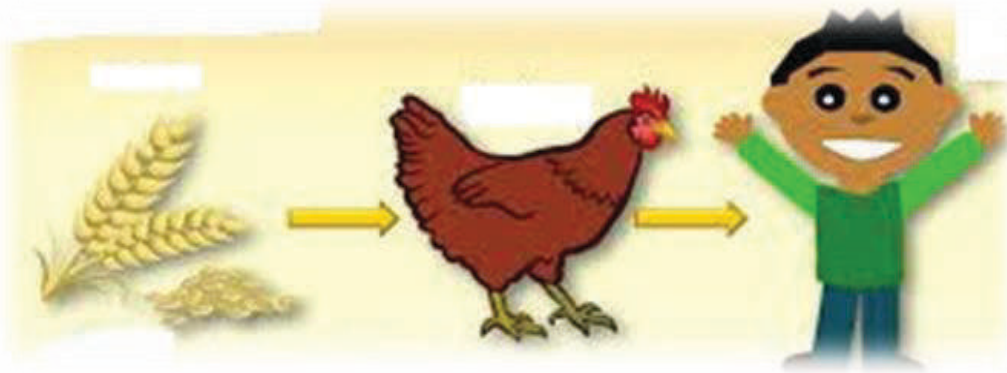
2. መደበኛ ትምህርትን ትምህርት ቤት ገብተን በመማር ሰዓት ኖሮት በሙያው ላይ የሰለጠኑ መምህራን ተመድበውለት የሚሰጥ ትምህርት መደበኛ ትምህርት ይባላል። በአገራችን መደበኛ ትምህርት ከአጸደ ሕጻናት ጀምሮ እስከ ዩኒቨርሲቲ ድረስ የሚሰጥ ሲሆን ዋና አላማው ሰዎች የሚጠቀሙበትን እውቀት ማስጨበጥ ነው።

ለ. በምሳሌው መሰረት ከታች የተሰጠውን ምስል በመመልከት በእያንዳንዱ ምስል አንድ፤ አንድ አንቀጽ ጻፉ።

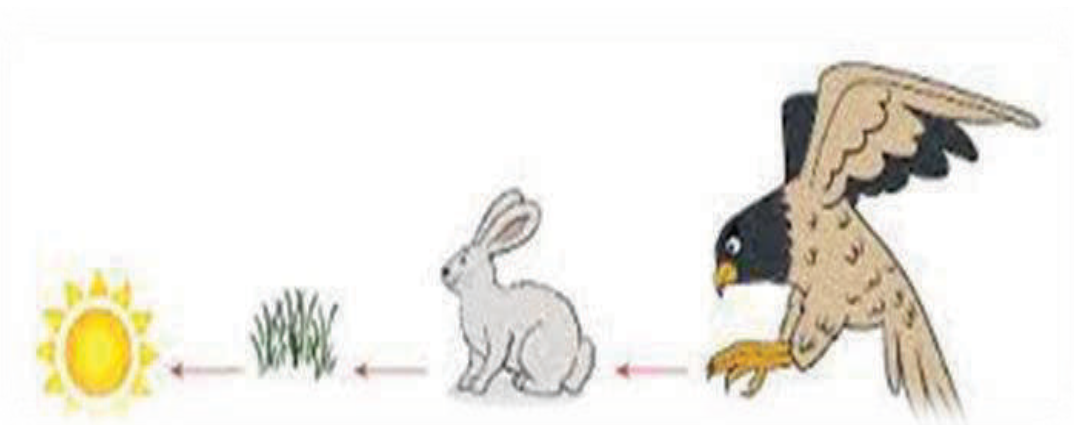

ይህ ምስል የሚያሳየን የእንስሳቱን እና የዕጽዋቱን የምግብ ስንሰለት ትስስር ነው። በትስስሩ መሰረት ህይወት ካላቸው አራቱ ነገሮች መካከል በቅድሚያ እጽዋቱ ለመኖር የተለያዩ ማዕድናትን እና ውሃን በስሩ አማካኝነት ከመሬት በማግኘት እና በፀሀይ ብርሃን ምግቡን በማዘጋጀት ያድጋል። አይጥ ደግሞ በህይወት ለመቆየት እጽዋቱን ይበላል። ምክንያቱም አይጥ ስጋ እና እጽዋትም ተመጋቢ በመሆኑ። በመቀጠል ስጋ በል በሆነው እባብ አይጡ ይበላል። በተመሳሳይ እባብ ደግሞ በጭልፊት (አሞራ) ይበላል ማለት ነው።

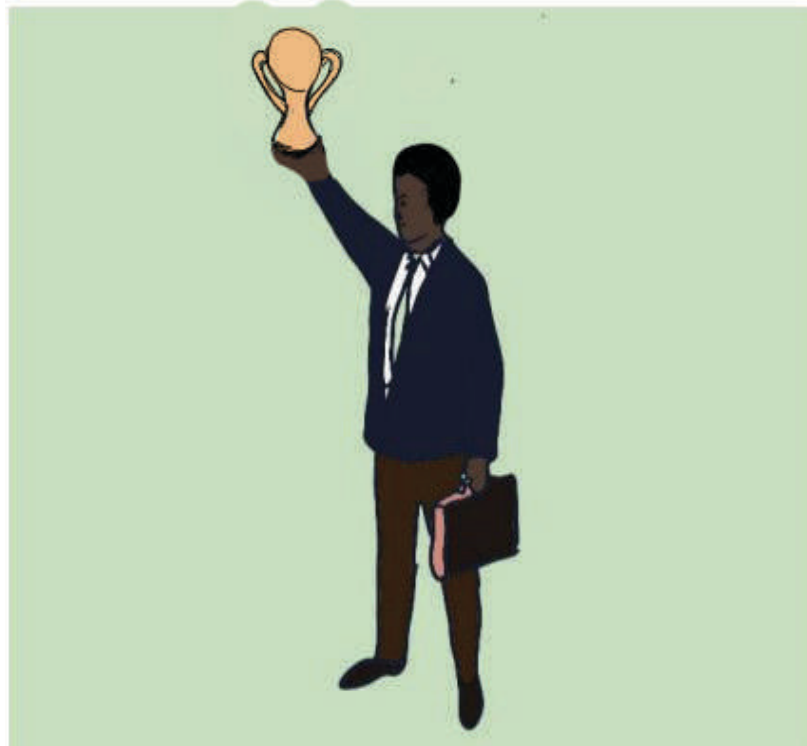
1

2.

ከታታሪነት እስከ ለጋሽነት

ቅድመ ማንበብ

ሀ. አንድ ሰው ታታሪ ሰው የሚባለው ምን አይነት ተግባራትን ሲፈጽም ነው?

ለ. እናንተ የፈጸማችሁት መልካም ተግባር ካለ ተናገሩ?

ሱራፌል ይባላል። ሱራፌል በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ውስጥ ካሉ የትላልቅ ሆቴሎች ባለሀብቶች ውስጥ አንዱ ነው። ሱራፌል ከሆቴል ንግድ ስራው ጎን ለጎን በበጎ አድራጎት እና በከተማ ልማታዊ ስራዎች ላይም ይሳተፋል። ዛሬ ከደረሰበት ደረጃ ከመድረሱ በፊት ከልጅነቱ ጀምሮ በየመንገዱና በየመኪናው መስኮት እየዞረ ማስቲካ፣ ሶፍት እና ብስኩት በመሸጥ የሚያገኘውን ትርፍ በማጠራቀም ዘወትር ቅዳሜ ቅዳሜ ባንክ እየሄደ ያስቀምጥ ነበር።

በዚህ ሁኔታ ለተከታታይ አምስት አመታት ያስቀመጠው ገንዘብ ስልሳ ሺህ ብር ደረሰለት። ከዚህ በኋላ “በዚህ ገንዘብ ተጨማሪ ስራ ብሰራበት ይሻላል” በሚል ባንክ ካጠራቀመው ስልሳ ሺህ ብር ላይ ሃምሳ ሺህ ብር በማውጣት በጥቃቅንና አነስተኛ ተደራጅቶ በተሰጠው ትንሽ ብረት በብረት የሆነች ቤት ውስጥ ቁርስ ቤት ከፈተ፡ በከፈተው ቁርስ ቤት እንደ ቡና፣ ሻይ፣ ወተት የመሳሰሉትን ትኩስ ነገሮችንና እንዲሁም ሽሮ፣ ፍርፍር፣ ብስኩት እና ዳቦ የምግብ ዓይነቶችን እያዘጋጀ መስራት እና መሸጥ ጀመረ። የሚያዘጋጀውም ምግብ ጥራት ስለነበረው ከሩቅም ከቅርብም ደንበኛ በርካትነት ማለት ጀመረ። በሃምሳ ሺህ ብር የጀመረው ቁርስ ቤት ገቢውን ከማሳደግ አልፋ ከብዙ ሰዎች ጋር እንዲተዋወቅና አደረገችው።

ባለታሪኩ ካለው የስራ ፍላጎት በመነሳት ንግዱ የት ደረጃ የሚደርስ ይመስላችኋል?

ከጥቂት ዓመታት በኋላ ተጨማሪ ገንዘብ ከባንክ ብድር ወስዶ ከቁርስ ቤቷ በተጨማሪ ሰፊ ያለ ቤት ተከራይቶ የሆቴል ንግድ ስራን ተያያዘው። ለወትሮውም ስመ ጥርና ታታሪ የነበረው ሱራፌል ዝናውን የሰሙ ሰዎች ወደሆቴሉ መጉረፍ ጀመሩ። በሆቴል ስራውም ከራሱ አልፎ በውስጡ ከሃያ በላይ ለሚሆኑ ወጣቶች የስራ እድል መፍጠር ቻለ። ከመንግስት የሚጠየቀውን ግብርም በሰዓቱ ስለሚከፍል በየአመቱ በርካታ የምስክር ወረቀት ይሸለማል።

ትናንት በየመንገዱ ማስቲካና ሶፍት እያዞረ ሲሸጥ የነበረው ሱራፌል የሚያገኘውን ገቢ በአግባቡ በመቆጠቡ ዛሬ የትልቅ ሆቴል ባለቤት ለመሆን በቅቷል።

ሱራፌል ከንግድ ስራው ጎን ለጎን በክፍለ ከተማው የሚገኙ ባለሀብቶችንና የመንግስት ባለስልጣናትን በማወያየት የህፃናት መርጃ ድርጅት የሚል የበጎ አድራጎት ማሕበር አቋቁሟል። ከ150 በላይ የሚሆኑ ሕፃናትንም በሕፃናት መርጃ ድርጅቱ ውስጥ በማቀፍ ከፅላት ጉርሳቸው እስከ አመት ልብሳቸው አልፎ ተርፎም የትምህርት ቁሳቁሳቸውን ሁሉ ያሟላላቸዋል።

ሀ. ቀጥሎ የቀረቡትን ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት በቃል መልሱ፡፡

1. ሽልማት የተሰጠው ምን አይነት ስራ ስለሰራ ነው?
2. ባለታሪኩ በልጅነቱ ምን አይነት ስራ ይሰራ ነበር?
3. ገንዘብ መቆጠብ ለምን ይጠቅማል?
4. ሱራፌል ሕዝቡን በማስተባበር በኩል ያንበሳውን ድርሻ ይወስዳል ሲል ምን ለማለት ነው?

መናገር

የምንባቡን ዋና መልዕክት ወይም ሃሳብ በአምስት ዓረፍተ ነገሮች አጠቃላችሁ ጻፉ፡፡ በመቀጠል ስለ ዋናው መልዕክት የቡድን ውይይት በማድረግ ለክፍል ጓደኞቻችሁ ተራ በተራ አቅርቡ፡፡

ቃላት

ሀ. በ”ሀ” ረድፍ ለቀረቡት ቃላት ተመሳሳይቸውን ከ “ለ” ረድፍ በመምረጥ አዛምዱ.

“ሀ”

“ለ”

1. መጉረፍ

ሀ. መልካም

2. ማቀፍ

ለ. ማጠራቀም

3. በጎ

ሐ. በብዛት መምጣት

4. በረከተ

መ. መያዝ

5. መቆጠብ

ሠ. በዛ

ለ. ለሚከተሉት ቃላት ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ።

1. ልማት
2. አወጣ
3. አመት
4. አተረፈ
5. መቅረት

መጻፍ

ሀ. የሚከተሉት ቃላት ጠብቀውና ላልተው ሲነበቡ የሚያሳዩትን ትርጉም በዓረፍተ ነገር ውስጥ በመጠቀም አሳዩ።

ምሳሌ፡-

✓ ከመጫወት ይልቅ ስራችንን በአግባቡ እንስራ። (ሲጠብቅ = እናከናውን/ እንተግብር)

✓ እንስራ ከሸክላ አፈር የሚሰራ ቁስ ነው። (ሲላላ = ለውሃ መያዣነት የሚያገለግል ባህላዊ ቁስ)

1. ገዳም	3. ግጥም
2. ጥሬ	4. ወጥ

ለ. ከሚከተሉት ባለቅጥያ ቃላት ውስጥ ቅጥያዎችን ለይታችሁ ጻፉ።

ውጤታማ	ልብሳቸው	ግብዓት	መኪናዬ	ዶሮዎች	ሴትነት
		ቤታችን	ፈረሶች		

ምሳሌ፣ ውጤታማ = ውጤት - አማ

ሐ. በሳጥኑ ውስጥ የተዘረዘሩትን ስም፣ ግስ፣ ቅፅል፣ እና መስተዋድድ መሆናቸውን ለይታችሁ በየምድባቸው አስቀምጡ።

አተረፈ	ግድብ	ረጅም	ተራራ	እንደ
ገበያ	ጠይም	ከ	አስተማሪ	ገመጠ

ገላጭ	ስም	ግስ	መስተዋድድ
1. 2. 3. 4.	1. 2. 3. 4.	1. 2. 3. 4.	1. 2. 3. 4.

መ. የሚከተሉትን ባለቅጥያ ቃላት በመጠቀም ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ሹካዎች	መንደራችን	መምህሮች	ነጻነት	ትርፋማ
		መንገደኛ	መንፈሳዊ	

ምሳሌ፣ በመደርደሪያው ላይ በርካታ ሹካዎች ተቀምጠዋል።

ሠ. በምሳሌው መሰረት የሚከተሉት ቃላት በዓረፍተ ነገር ውስጥ ሲገቡ የሚሰጡትን የተለያዩ ትርጉም የሚያሳይ ዓረፍተ ነገር መስርቱ።

ምሳሌ፣ ደረሰ

✓ ወደቤቱ በጊዜ ደረሰ። (ትርጉሙ = በሰዓቱ ተመለሰ)

✓ መጽሀፍ ደረሰ። (ትርጉሙ = ጻፈ)

1. ጠላ

3. ሳሳ

5. ቀጠፈ

2. አሰሰ

4. ስጋ

ረ. ከታች የቀረበውን አንቀፅ በማንበብ አራት ነጠላ ዓረፍተ ነገሮችን አውጡ።

መርካቶ

መርካቶ በአፍሪካ ትልቁ የገበያ ቦታ ነው። በዚህ የገበያ ቦታ ውስጥ የማይሸጥ ነገር የለም። ነጋዴው ሁሉንም የሸቀጥ አይነት ይሸጣል፤ ወዛደሩ ወገቡ እስኪጎብጥ ይሸከማል። አንዳንዶች ካርቶን ተሸክመው ይሮጣሉ። የተሸከሙት ካርቶን የራስ ደጀን ተራራ ይመስላል። ህዝቡ እንደጉንዳን ይርመሰመሳል። መኪናው ከመብዛቱ የተነሳ መተላለፊያ መንገዶች ተዘግተዋል። ሻጭና ገዥው ሲገበያይ ስውር ስራቸውን የሚሰሩ የመርካቶ ኪስ አውላቂዎችም አይጠፉምና መጠንቀቁ አይከፋም።

ምሳሌ፣ መርካቶ በአፍሪካ ትልቁ የገበያ ቦታ ነው።

አቀላጥፎ ማንበብ

መምህራችሁ በሚሰጧችሁ መመሪያ መሰረት የሚከተለውን ለአቀላጥፎ ማንበብ የተዘጋጀ አንቀጽ አንብቡ።

አህያና ውሻ

በአንድ ቤት ውስጥ የሚኖሩ አንድ ውሻና አንድ አህያ ነበሩ። ከዕለታት አንድ ቀን አህያዋ ለውሻው እንዲህ አለችው። «እኔ ስራ ስለበዛብኝና እዚህ ቤት መኖር ስለሰለቸኝ ልጠፋ ነው» ብላ አማክረችው። ውሻውም ካዳመጣት በኋላ፣ «እኔም እዚህ ቤት መኖር ሰልቼቸኛልና አብሬሽ መጥፋት እፈልጋለሁ» አላት። በዚህም ተስማምተው ሁለቱም ጉዟቸውን ጀመሩ። ብዙ ርቀት ከተጓዙ በኋላ ፀሀይ እየጠለቀች ምሽቱ እየገፋ ሲመጣ አንድ ሳር ያለበት ሜዳ ላይ ደረሱ። አህያዋም እርቧት ስለነበረ ሳር መጋጥ ጀመረች። ውሻው ግን የሚበላ ነገር ስላላገኘ ሜዳው ላይ ተቀመጠ።

አህያዋ ብዙ ሳር ግጣ ከጠገበች በኋላ ለውሻው፣ «አንዴ ላናፋ ነው» አለችው። ውሻውም፣ «ምን ነካሽ ካናፋሽ በጅብ መበላትሽ ነውና ይቅርብሽ» ቢላትም ሜዳውን እየዞረች ካናፋች በኋላ በድጋሚ ሳር መጋጥ ቀጠለች። ለሁለተኛ ጊዜም ስትጠግብ ለውሻው፣ «ላናፋ ነው» ብላው ሜዳውን እየዞረች አናፋታ ስትጨርስ ሳር መጋጧን ቀጠለች። አሁንም ጥቂት ጊዜ ከቆየች በኋላ ውሻውን፣ «እባክህን ፍቀድልኝና ለመጨረሻ ጊዜ ላናፋ» አለችው። ውሻው ግን፣ «ተይ የመጀመሪያው ማናፋት ለጅቡ መጥሪያ፣ ሁለተኛው ደግሞ ጅቡን ማቅረቢያ፣ በሶስተኛው ግን መበላትሽ ነውና ይቅርብሽ» አላት። አህያዋ ግን ምንም አይመጣም ብላ ሜዳውን እየዞረች ድምጿን ከፍ አድርጋ ስታናፋ ጅቡ ዘሎ ሆኗን ዘርግፎ ገደላት። ውሻውም በአህያዋ መበላት በጣም ደንግጦና ባደረጉት ነገር ተጸጽቶ ወደ ቤቱ ተመለሰ።

የምዕራፍ አስር የክለሳ ጥያቄዎች

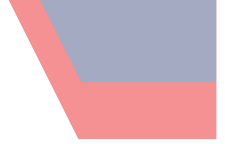
1. ለሚከተሉት ቃላት ተመሳሳይ እና ተቃራኒ ፍቻቸውን ጻፉ። በመቀጠልም ዓረፍተ ነገር መስርቱባቸው።

ዘመድ	አጣላ	አንጋጠጠ
አቀረበ	ሰባ	መራራ

2. የሚከተሉትን ቃላት በዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ሲገቡ የሚኖራቸውን የተለያዩ ትርጉም የሚያሳይ ዓረፍተ ነገር መስርቱ

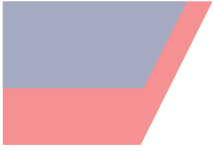
- ሀ. ቆረቆረ
- ለ. ሰፋ
- ሐ. ገዛ
- መ ምሳ
- ሠ. አረረ

3. የማንበብ ጥቅምን የተመለከተ ከ5-7 ዓረፍተ ነገሮችን የያዘ አንቀጽ ጽፋችሁ ለክፍል ጓደኞቻችሁ አንብቡ።

ቃላት ከነፍቻቸው

ህቡዕ	ድብቅ፣ ምስጢራዊ፣ ይፋ ያልሆነ
ለቀቀ	በስድ አሳደገ፣ አባለገ፣ ፈታ፣ ነፃ አደረገ፣ ተወ
ለተመ	በጋይል አጋጨ፣ መታ
ለገሰ	ቸረ፣ ኖኘ፣ ሰጠ
ሊቅ	በትምህርት የበሰል፣ የተራቀቀ ሙሁር፣ አዋቂ
ላቀ	በለጠ፣ አደገ፣ በረታ፣ ከፍ አለ
መለሎ	ቀጥ ያለ፣ ረጅም፣ ሽንቅጥ ያለ፣ መዘዞ
መረን	ስድ፣ ልቅ፣ አግድም አደግ፣ ባለጌ፣ ያልተቀጣ
መሰሪ	ሽረኛ፣ ተንኮለኛ፣ ለበጎም ለክፉም ነገር የሚጠበብ
መርሃ ግብር	የስራ መመሪያ፣ ዕቅድ፣ ፕሮግራም
መሻት	መፈለግ፣ መፍቀድ፣ መመኘት
መነመነ	ከሳ፣ ቀጠነ፣ ሞገገ፣ ኮሰመነ፣ ሚሸሸ
መነዘረ	ሸረፈ፣ ተነተነ፣ ለወጠ፣ በተነ
መዘን	መርሳት
ረግረግ	ውሃማ ቦታ
ራራ	አዘነ፣ ማረ፣ ይቅር አለ
ራሰ	ረጠበ፣ ተነከረ
ሰለቸ	ታከተ፣ ተንገፈገፈ፣ ተማረረ፣ ተንገሸገሸ
ሰመረ	አማረ፣ ተዋጣ፣ ተሳካ፣ ወደደ
ሰረገ	ደገሰ፣ ዳረ፣ ሰመጠ፣ ወደውስጥ ገባ፣ ወደመሬት ውስጥ ገባ
ሲሳይ	እህል፣ ምግብ፣ ሃብት፣ አዱኛ፣ በረከት
ሳንቃ	ለበር መዝጊያ የሚሆን ጠፍጣፋ እንጨት
ሸመተ	ገዛ፣ ገበየ፣ ለወጠ፣ አተረፈ
ቀላቀለ	አደባለቀ፣ አገኘኝ፣ ቀየጠ
ቀማኛ	ወንበዴ፣ ዘራፊ፣ የሚነጥቅ
ቅርስ	የሰው፣ የእንስሳት፣ የዕፅዋት ቅሪት፣ የተጠራቀመ ሃብት

በለጸገ	ከበረ፣ ሐብታም ሆነ
ተመረቀ	ተባረከ፣ በረከት አገኘ
ተጋ	ፈጠነ፣ ነቃ፣ በረታ፣ ጎበዘ፣ ታተረ፣ ከስንፍና ራቀ
ታነፀ	ተገነባ፣ ተቀረፀ
ትሁት	ቅን፣ ገር፣ ታዛዥ፣ ስነ-ስርዓት አክባሪ
ነሰነሰ	ጎዘጎዘ፣ በተነ፣ ረጨ፣ ዘረዘረ
ይፋ	ግልፅ
ንዋይ	ሀብት፣ ንብረት
አለቃ	መሪ፣ ሹም፣ ዋና፣ ሊቅ፣ አዋቂ
አላመጠ	አኘከ፣ አደቀቀ፣ በላ፣ ስም አጠፋ፣ አማ
አላቀቀ	ለያየ፣ በታተነ፣ ገነጣጠለ
አርዓያ	ምሳሌ፣ አብነት፣ አምሳል፣ የመልካም ምሳሌ
አበረከተ	ሰጠ፣ አበዛ
አያሌ	በጣም ብዙ፣ በርካታ
አናፋ	ጮኸ (ለአህያ)፣ ጉራውን ነዛ
አንቱታ	ከበሬታ
ወላወለ	አመነታ፣ ተጠራጠረ፣ አፀዳዳ፣ ጠራረገ
ውብ	ቆንጆ፣ ያማረ፣ ለዛ ያለው
ዛለ	ደከመ፣ ተልፈሰፈሰ፣ አቅም አጣ
ደባ	ተንኮል፣ ሴራ፣ ክፋት
ደንበኛ	ታማን፣ ዘወትር ካንድ መደብር እቃ የሚገዛ
ደጎመ	ረዳ፣ ደገፈ፣ በጎደለ ሞላ
ድል	ማሸነፍ፣ አሸናፊነት
ጀብድ	ጀግንነት፣ ደፋር
ጃጀ	አረጀ፣ አፈጀ፣ ሽመገለ
ገበያ	መግዣ፣ መሸጫ፣ የንግድ ልውውጥ የሚካሄድበት ቦታ
ገባር	መጋቢ
ጦስ	ምክንያት፣ መዘዝ፣ ሰብብ፣ ችግር

ጫና	ከባድ ሽክም፣ ጭቆና
ጮሌ	ብልጥ፣ ፈጣን
ፀዳ	ንፁህ ሆነ፣ ነፃ
ፀፀት	ሐዘን፣ ንስሐ፣ ትካዜ፣ የቁጭት ስሜት
ፅናት	ጥንካሬ፣ ብራታት
ፈተነ	ሞከረ፣ ፈተሽ
ፈፀመ	ጨረሰ፣ ቋጨ፣ አጠናቀቀ፣ አደረገ፣ ሰራ
ፌሽታ	የደስታ መግለጫ
ፍርድ	ብይን፣ ዳኝነት፣ ውሳኔ፣ ፍትህ
ፍቅር	መውደድ፣ ግብቡ፣ ስምሙ፣ እጅግ በጣም ጥልቅ የሆነ መዋደድ

ዋቢ ጽሑፎች

ለማ ጉያ (1995 ዓ.ም)። ያላስተማሪ የሥዕል ትምህርት መማሪያ መጽሀፍ።
ኢአበባ፤ አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት።

መጽሐፈ ሰዋስው ወግስ ወመዝገበ ቃላት ሐዲስ፤ (1948ዓ.ም)።
በአርቲስቲክ ማተሚያ ቤት ታተመ።

ሺበሺ ለማ (2007ዓ.ም)። አርዳያዎቹ። ሜጋ አሳታሚ እና ማከፋፈያ
ኃ/የተ/የግ/ ማኅበር።

በትምህርት ቤቶች የመንገድ ትራፊክ ደህንነት ማኑዋል።(2011 ዓ.ም)።

ንቁ በርታ ማተሚያ ቤት።

በትምህርት ሚኒስቴር እና በአማራ ብሄራዊ ክልላዊ መንግሥት ትምህርት
ቢሮ የጋራ ትብብር። (2009 ዓ.ም)። አጋዥ መጽሀፍ ለንባብ
ትምህርት።

በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር፤ የታላቁ የኢትዮጵያ ህዳሴ ግድብ ግንባታ
ህዝባዊ ተሳትፎ ማስተባበሪያ ዕ/ቤት። (2013ዓ.ም)። ዝክረ ህዳሴ።
አዲስ አበባ።

በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ትምህርት ቢሮ (2004ዓ.ም)። የ4ኛ ክፍል
የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መጽሐፍ። አል-ጉርኤር አሳታሚ እና
አከፋፋይ።

በፎረም ሶሻል ስተዲስ እና በብሪቲሽ ኤምባሲ (በ2007ዓ.ም)። የሕዝብ

አገልግሎቶች አሰጣጥ በአዲስ አበባ።

ባህሩ ዘርጋው (1994 ዓ.ም)። ዘርጋው መለስተኛ የአማርኛ መዝገበ ቃላት።
ርኅሶት ሚዲዎች።

ባዬ ይማም (2004 ዓ.ም)። አጭርና ቀላል የአማርኛ ሰዋስው። አልፋ

ፕሪንተር።

ብርሃኑ ሀብተ ማርያም (1997ዓ.ም)። ውሃ ህይወት ነው።

በት.መ.ማ.ማ.ድ ታተመ

ተክለ ማርያም ፋንታዬ (1964ዓ.ም)። ፕላንት ጥበብ ዘሥነ ጽሁፍ።

ሴንተራል ማተሚያ ቤት።

ቱሪዝም አዲስ 6ኛ ዓመት፤ ቁጥር 8፤ (2001ዓ.ም)። አዲስ አበባ።

አዲስ ዘመን ጋዜጣ (2011 ዓ.ም)። 78ኛ ዓመት፤ መጋቢት 1 ። ቁጥር 181።

አዲስ ዘመን (2011ዓ.ም):: 78ኛ አመት ፤ መጋቢት 23ቁጥር 203::

አዲስ ዘመን ጋጤጣ (2012 ዓ.ም):: 79ኛ ዓመት ሚያዝያ 7፤ ቁጥር 217::
የኢትዮጵያ ፌዴራል 80ኛ ዓመት የተዘጋጀ ልዩ መጽሔት (2013ዓ.ም)::

እሸቱ አሰፋ:: (2000ዓ.ም):: ፕላኔቶችና ሌሎች የሰማይት አካላት::

ከህጻናት መዝሙር ላይ ተወሰደ ያልታተመ

ዳንኤል ወርቁ (2011ዓ.ም):: የጣና አቤቱታ:: ወርልድ ቪዥን::

----- (2011ዓ.ም):: ወርቃማው ዓሣ:: ወርልድ ቪዥን ኢትዮጵያ::

ፈቃደ አበበ (1991ዓ.ም):: የስነ ቃል መምሪያ

የአማርኛ የፊደል ገበታ

ግዕዝ	ካዕብ	ሣልስ	ራብዕ	ኃምስ	ሳድስ	ሳብዕ
ሀ	ሁ	ሂ	ሃ	ሄ	ህ	ሆ
ለ	ሉ	ሊ	ላ	ሌ	ል	ሎ
ሐ	ሑ	ሒ	ሐ	ሔ	ሕ	ሐ
መ	ሙ	ሚ	ማ	ሜ	ም	ሞ
ሠ	ሡ	ሢ	ሣ	ሤ	ሥ	ሦ
ረ	ሩ	ሪ	ራ	ሪ	ር	ሮ
ሰ	ሱ	ሲ	ሳ	ሴ	ሰ	ሶ
ሸ	ሹ	ሺ	ሻ	ሼ	ሽ	ሾ
ቀ	ቁ	ቂ	ቃ	ቄ	ቅ	ቆ
በ	ቡ	ቢ	ባ	ቤ	ብ	ቦ
ተ	ቱ	ቲ	ታ	ቲ	ት	ቶ
ቸ	ቹ	ቺ	ቻ	ቼ	ች	ቸ
ኀ	ኁ	ኂ	ኃ	ኄ	ኅ	ኆ
ነ	ኑ	ኒ	ና	ኔ	ነ	ኖ
ኘ	ኙ	ኚ	ኛ	ኜ	ኝ	ኞ
አ	ሁ	ሂ	አ	ሄ	አ	አ
ከ	ከ	ከ	ካ	ከ	ክ	ከ
ኸ	ኹ	ኺ	ኻ	ኼ	ኽ	ኸ
ወ	ወ	ወ	ወ	ወ	ወ	ወ
ዐ	ዐ	ዐ	ዐ	ዐ	ዐ	ዐ
ዘ	ዘ	ዘ	ዘ	ዘ	ዘ	ዘ
ዠ	ዠ	ዠ	ዠ	ዠ	ዠ	ዠ
የ	የ	የ	የ	የ	የ	የ
ደ	ደ	ደ	ደ	ደ	ደ	ደ
ጀ	ጀ	ጀ	ጀ	ጀ	ጀ	ጀ
ገ	ገ	ገ	ገ	ገ	ገ	ገ
ጠ	ጠ	ጠ	ጠ	ጠ	ጠ	ጠ
ጨ	ጨ	ጨ	ጨ	ጨ	ጨ	ጨ
ጸ	ጸ	ጸ	ጸ	ጸ	ጸ	ጸ
ጸ	ጸ	ጸ	ጸ	ጸ	ጸ	ጸ
ፀ	ፀ	ፀ	ፀ	ፀ	ፀ	ፀ
ፈ	ፈ	ፈ	ፈ	ፈ	ፈ	ፈ
ፒ	ፒ	ፒ	ፒ	ፒ	ፒ	ፒ
ቨ	ቨ	ቨ	ቨ	ቨ	ቨ	ቨ

የፊደል ቅደም ተከተል

ሀ. የመጀመሪያ ፊደል = ግዕዝ

ሁ. ሁለተኛ ፊደል = ካዕብ

ሂ. ሶስተኛ ፊደል = ሳልስ

ሃ. አራተኛ ፊደል = ራብዕ

ሄ. አምስተኛ ፊደል = ሀምስ

ህ. ስድስተኛ ፊደል = ሳድስ

ሆ. ሰባተኛ ፊደል = ሳብዕ

የኢትዮጵያ ቁጥሮች

<u>፩</u>	1	<u>፪</u>	2	<u>፫</u>	3	<u>፬</u>	4	<u>፭</u>	5	<u>፮</u>	6	<u>፯</u>	7	<u>፰</u>	8	<u>፱</u>	9	<u>፲</u>	10
<u>፲፩</u>		<u>፲፪</u>		<u>፲፫</u>		<u>፲፬</u>		<u>፲፭</u>		<u>፲፮</u>		<u>፲፯</u>		<u>፲፰</u>		<u>፲፱</u>		<u>፳</u>	20
<u>፳፩</u>		<u>፳፪</u>		<u>፳፫</u>		<u>፳፬</u>		<u>፳፭</u>		<u>፳፮</u>		<u>፳፯</u>		<u>፳፰</u>		<u>፳፱</u>		<u>፴</u>	30
<u>፴፩</u>		<u>፴፪</u>		<u>፴፫</u>		<u>፴፬</u>		<u>፴፭</u>		<u>፴፮</u>		<u>፴፯</u>		<u>፴፰</u>		<u>፴፱</u>		<u>፵</u>	40
<u>፵፩</u>		<u>፵፪</u>		<u>፵፫</u>		<u>፵፬</u>		<u>፵፭</u>		<u>፵፮</u>		<u>፵፯</u>		<u>፵፰</u>		<u>፵፱</u>		<u>፶</u>	50
<u>፶፩</u>		<u>፶፪</u>		<u>፶፫</u>		<u>፶፬</u>		<u>፶፭</u>		<u>፶፮</u>		<u>፶፯</u>		<u>፶፰</u>		<u>፶፱</u>		<u>፷</u>	60
<u>፷፩</u>		<u>፷፪</u>		<u>፷፫</u>		<u>፷፬</u>		<u>፷፭</u>		<u>፷፮</u>		<u>፷፯</u>		<u>፷፰</u>		<u>፷፱</u>		<u>፸</u>	70
<u>፸፩</u>		<u>፸፪</u>		<u>፸፫</u>		<u>፸፬</u>		<u>፸፭</u>		<u>፸፮</u>		<u>፸፯</u>		<u>፸፰</u>		<u>፸፱</u>		<u>፹</u>	80
<u>፹፩</u>		<u>፹፪</u>		<u>፹፫</u>		<u>፹፬</u>		<u>፹፭</u>		<u>፹፮</u>		<u>፹፯</u>		<u>፹፰</u>		<u>፹፱</u>		<u>፺</u>	90
<u>፺፩</u>		<u>፺፪</u>		<u>፺፫</u>		<u>፺፬</u>		<u>፺፭</u>		<u>፺፮</u>		<u>፺፯</u>		<u>፺፰</u>		<u>፺፱</u>		<u>፻</u>	100

<u>፩</u>	100	<u>፳፩</u>	2000
<u>፪</u>	200	<u>፴፩</u>	3000
<u>፫</u>	300	<u>፵፩</u>	4000
<u>፬</u>	400	<u>፶፩</u>	5000
<u>፭</u>	500	<u>፷፩</u>	6000
<u>፮</u>	600	<u>፸፩</u>	7000
<u>፯</u>	700	<u>፹፩</u>	8000
<u>፰</u>	800	<u>፺፩</u>	9000
<u>፱</u>	900	<u>፻፩</u>	10000
<u>፲፩</u>	1000		

